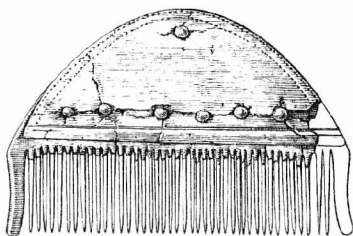

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

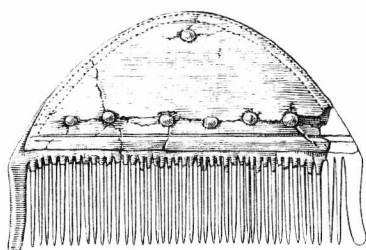
PŘEHLED VÝZKUMŮ 1969

BRNO 1971

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1969

BRNO 1971

PD 1520 /

1969. (1971.)

01478 / 71 /

<i>B. Klíma:</i> Výzkum paleolitických stanic pod Pavlovskými kopci (okr. Břeclav). Die Ausgrabung paläolithischer Stationen im Bereich der Pollauer Berge (Bez. Břeclav).	5
<i>Z. Klanica:</i> Nálezy ve štěrkovně v Moravské Nové Vsi (okr. Břeclav). Funde in der Kiesgrube von Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav).	6
<i>J. Unger:</i> Sídliště lidu s moravskou malovanou keramikou u Velkých Bílovic (okr. Břeclav). Die Siedlung der Leute mit mährischer bemalter Keramik bei Velké Bílovice (Bez. Břeclav).	6
<i>I. Peškař:</i> Neolitická nádoba ze Šakvic (okr. Břeclav). Fund eines neolithischen Gefäßes in Šakvice (Bez. Břeclav).	7
<i>J. Pavelčík:</i> Die befestigte Höhensiedlung der Kultur mit kannelierter Keramik von Hlinsko bei Lipník (Bez. Přerov).	7
<i>A. Medunová:</i> Nález kamenné sekerky z Březníka (okr. Třebíč). Fund eines Steinbeiles in Březník (Bez. Třebíč).	9
<i>J. Pavelčík:</i> Nález kamenného sekeromlatu v Bánově (okr. Uherské Hradiště). Fund einer Steinhammeraxt in Bánov (Bez. Uherské Hradiště).	9
<i>Č. Staňa:</i> Nový nález kamenných nástrojů v Zelené Hoře (okr. Vyškov). Ein neuer Stein gerätfund in Zelená Hora (Bez. Vyškov).	10
<i>J. Ondráček:</i> Ůnětická jáma s kostrou z Přibic (okr. Břeclav). Eine Aunjetitzer Grube mit Körperbestattung von Přibice (Bez. Břeclav).	10
<i>J. Ondráček:</i> Výzkum nitranského pohřebiště v Holešově v roce 1969 (okr. Kroměříž). Die Ausgrabung des Gräberfelds der Nitra-Gruppe in Holešov im Jahre 1969 (Bez. Kroměříž).	12
<i>I. Peškař:</i> Sídliště věteřovského typu u Sedlece (okr. Břeclav). Eine Věteřover Siedlung bei Sedlec (Bez. Břeclav).	12
<i>Č. Staňa:</i> Věteřovská jáma s lidskou kostrou v Újezdě u Brna (okr. Brno-venkov). Eine Věteřov-Grube mit menschlichem Skelett in Újezd bei Brno (Bez. Brno-venkov).	13
<i>M. Stloukal:</i> Antropologický posudek o kostře, nalezené ve věteřovské jámě v Újezdě u Brna (okr. Brno-venkov).	13
<i>Z. Klanica:</i> Sídlištní jáma z mladší doby bronzové v Moravské Nové Vsi (okr. Břeclav). Eine Siedlungsgrube der jüngeren Bronzezeit in Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav).	14
<i>J. Říhouský:</i> Výzkum velatického sídliště v Lovčičkách v roce 1969 (okr. Vyškov). Die Ausgrabung auf der Velaticer Siedlung von Lovčičky im Jahre 1969 (Bez. Vyškov).	14
<i>V. Spurný:</i> Lužická sídlištní keramika z Hulína (okr. Kroměříž). Lausitzer Siedlungskeramik aus Hulín (Bez. Kroměříž).	15
<i>J. Ondráček:</i> Nálezy slezské fáze kultury popelnicových polí u Hulína (okr. Kroměříž). Funde der Schlesischen Phase der Urnenfelderkultur bei Hulín (Bez. Kroměříž).	16
<i>J. Pavelčík:</i> Halštatské pohřebiště v Loděnicích (okr. Opava). Das hallstattzeitliche Gräberfeld von Loděnice (Bez. Opava).	17
<i>J. Ondráček:</i> Horákovský hrob z Budkovic (okr. Brno-venkov). Ein Grab der Horákov-er Kultur in Budkovice (Bez. Brno-venkov).	17
<i>K. Ludíkovský:</i> Zachraňovací výzkum na stavbě dálnice v Troubsku (okr. Brno-venkov). Eine Rettungsgrabung in Troubsko (Bez. Brno-venkov).	18
<i>Z. Klanica:</i> Laténské sídliště v Bzenci (okr. Hodonín). Die latènezeitliche Siedlung von Bzenec (Bez. Hodonín).	19
<i>J. Tejral:</i> Dva nové objekty na sídlišti z doby římské u Ladné (okr. Břeclav). Zwei neue Objekte in der römerzeitlichen Siedlung bei Ladná (Bez. Břeclav).	19
<i>I. Peškař:</i> Přírůstky moravských nálezů z doby římské za rok 1969. Römerzeitliche Neufunde aus Mähren im Jahre 1969.	20
<i>M. Kostelníková:</i> Výzkum staroslovanského sídliště v Přitlukách (okr. Břeclav). Die Ausgrabung der altslawischen Siedlung in Přitluky (Bez. Břeclav).	21
<i>Z. Klanica:</i> Vorbericht über die Ergebnisse der sechzehnten Grabungskampagne in Mikulčice (Bez. Hodonín).	21
<i>J. Král:</i> Slovanské sídliště v Hněvošicích (okr. Opava). Die slawische Siedlung von Hněvošice (Bez. Opava).	24

Z. <i>Klanica</i> : Sídliště z doby hradištní v Dolních Bojanovicích (okr. Hodonín). Die burgwallzeitliche Siedlung in Dolní Bojanovice (Bez. Hodonín).	24
Č. <i>Staňa</i> : Slovanská polozemnice v Mořicích (okr. Prostějov). Ein altslawisches Grubenhaus in Mořice (Bez. Prostějov).	25
Z. <i>Klanica</i> : Středohradištní kostrové hroby v Bzenci (okr. Hodonín). Die mittelburgwallzeitlichen Skelettgräber von Bzenec (Bez. Hodonín).	26
J. <i>Unger</i> : Nález středohradištního hrobu v Milovicích (okr. Břeclav). Fund eines mittelburgwallzeitlichen Grabes in Milovice (Bez. Břeclav).	27
B. <i>Novotný</i> : Zjištění v Šakvicích (okr. Břeclav). Feststellungen in Šakvice (Bez. Břeclav).	27
M. <i>Čižmář</i> : Pohřebiště z mladší doby hradištní v Ptení (okr. Prostějov). Das jungburgwallzeitliche Gräberfeld von Ptení (Bez. Prostějov).	28
J. <i>Unger</i> : Zjišťovací sondy na zaniklé mladohradištní osadě u Popic (okr. Břeclav). Die Probegrabung in der jungburgwallzeitlichen Wüstung bei Popice (Bez. Břeclav).	28
R. <i>Snášil</i> : Nově zjištěné raně středověké osady v jv. podhůří Chřibů. Neuentdeckungen frühmittelalterlicher Siedlungen im südöstlichen Teil des Chřiby-Gebirges	29
B. <i>Novotný</i> : Zjištění v Labutech (okr. Hodonín). Ermittlungen in Labuty (Bez. Hodonín).	29
J. <i>Pavelčík</i> : Středověké nálezy z Uherského Brodu (okr. Uherské Hradiště). Die mittelalterlichen Funde von Uherský Brod (Bez. Uherské Hradiště).	29
J. <i>Unger</i> : Středověké vrstvy v Milovicích (okr. Břeclav). Mittelalterliche Schichten in Milovice (Bez. Břeclav).	30
J. <i>Tribula</i> , J. <i>Unger</i> : Zjišťovací výzkum na lokalitě „Žižkův stůl“ u Malé Vrbky (katastr Hrubá Vrbka, okr. Hodonín). Die Probe-Grabung in der Fundstelle „Žižkův stůl“ bei Malá Vrbka (Gemeinde Hrubá Vrbka, Bez. Hodonín).	30
V. <i>Burian</i> : Nálezy pohřbů v křížové chodbě u dómu sv. Václava v Olomouci. Grabfunde im Kreuzgang des St. Wenzelsdoms zu Olomouc.	31
V. <i>Burian</i> : Výzkum kartuziánského kláštera a husitského opevnění v Dolanech roku 1969 (okr. Olomouc). Die archäologischen Untersuchungen in dem Karthäuserkloster und der husitischen Wehranlage in Dolany (Bez. Olomouc) im Jahre 1969.	31
V. <i>Burian</i> : Výzkum hradu Tepence v roce 1969 (katastr Jívová, okr. Olomouc). Die Ausgrabung auf der Burg Tepenec (Gemeinde Jívová, Bez. Olomouc) im Jahre 1969.	33
D. <i>Šaurová</i> : Výzkum zaniklé středověké vesnice Konůvky na Slavkovsku (okr. Vyškov). Ausgrabungen der mittelalterlichen Wüstung Konůvky bei Slavkov (Bez. Vyškov).	34
Č. <i>Staňa</i> : Zaniklá středověká osada u Pohořelic (okr. Břeclav). Eine mittelalterliche Wüstung bei Pohořelice (Bez. Břeclav).	35
J. <i>Pavelčík</i> : Poklad mincí v Újezdě u Luhačovic (okr. Uherské Hradiště). Der Münzschatzfund von Újezdec bei Luhačovice (Bez. Uherské Hradiště).	37
J. <i>Unger</i> : Druhá etapa výzkumu na středověkém hrádku u Popic (okr. Břeclav). Die zweite Grabungsetape auf der mittelalterlichen Feste bei Popice (Bez. Břeclav).	37
R. <i>Snášil</i> : Vrcholně a pozdně středověké nálezy z Osvětiman a Mařatic (okr. Uherské Hradiště). Die Funde aus dem hohen und späten Mittelalter von Osvětimany und Mařaticice (Bez. Uherské Hradiště).	38
B. <i>Novotný</i> : Záchrana dvou votivních středověkých pomníků v Brně-Bohunicích. Die Rettung zweier mittelalterlicher Votivdenkmäler in Brno-Bohunice.	38
R. <i>Snášil</i> : Nově zjištěná pravěká sídliště v jv. podhůří Chřibů. Neuentdeckte vorzeitliche Siedlungen im südöstlichen Vorland des Chřiby-Gebirges.	38
Z. <i>Klanica</i> : Pravěké sídliště v trati „Padělky“ v Moravské Nové Vsi (okr. Břeclav). Die vorzeitliche Siedlung auf der Flur „Padělky“ bei Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav).	39
M. <i>Jašková</i> : Stopy pravěkého osídlení v Lobodicích (okr. Přerov). Spuren einer vorzeitlichen Besiedlung in Lobodice (Bez. Přerov).	40
J. <i>Nekvasil</i> : Die Ausstellung „Hallstatt und Býčí skála“.	40
R. <i>Tichý</i> : Die Ausstellung „Hallstatt und Býčí skála“.	41
Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1969	43
Seznam publikací Archeologického ústavu ČSAV v Brně	44

VÝZKUM PALEOLITICKÝCH STANIC POD PAVLOVSKÝMI KOPCI

(okr. Břeclav)

BOHUSLAV KLÍMA, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 1—3)

Výzkumné práce na paleolitických stanicích pod Pavlovskými kopci pokračovaly v roce 1969 sondážemi v okrajových oblastech hlavního sídliště Pavlov I. Nejprve se uskutečnil menší výzkum ve stěně odkryvu nad stanicí, kde byly v minulých letech odebírány zeminy pro opravu násypové hráze u řeky Dyje a kde byly již dříve nad zvětralínami terciéru a pod mohutnější návějí nejmladší spraše objevovány fosilní kosti i s paleolitickými ohništi v rozvlečeném souvrství hnědozemní pohřbené půdy. V přemístěných sedimentech nemohlo být dosaženo zásadních nových stratigrafických poznatků, nicméně v celém souvrství se opakující popeliště a zbytky ohnišť bez ostatních památek na vyvýšeném terénním hřbetu mimo dosah vlastního sídliště doplňují podstatně obraz celkové jeho stavby a přírodního prostředí. Kromě několika třísek mamutích kostí, zlomku vlčí lebky a deseti bezvýznamných kamenných úštěpů neležely v blízkosti oněch ohnišť žádné jiné nálezy. Situace v tomto prostoru byla však zajímavá především z geomorfologického hlediska. Napovídala, že třetihorní pestře zvrásněné horniny zde tvořily ostře vystupující a jakoby izolovaný hřbítok nebo nápadnou kuželovitou vyvýšeninu, ohraničenou na východě zahloubeným potůčkem a k západu omezenou zase širokou sníženinou po velkém kerném sesuvu. Ve strmých úbočích hřbítku byly odkryty snadno dostupné, někdy vápnité, jindy zase více křemité pískovce a slínovce, které byly používány častěji ve značném množství k výrobě hrubé industrie na sídlišti. Místo samo poskytovalo však především velmi dobrý rozhled do okolní krajiny a bylo zřejmě právě pro tuto přednost neustále vyhledáváno.

Výzkumné práce v prostoru vlastního sídliště měly ověřit pokračování kulturní vrstvy pod čelem sesuté kry směrem k silnici, kde se daly jen v nepatrné hloubce předpokládat útržky sídlištní vrstvy nebo i izolované objekty a významnější nálezy. Zjišťovací sondy byly pak na místech s pozitivními výsledky rozšířeny ve dva menší plošné výkopy, kterými se podařilo ve vymezeném areálu vytěžit druhotným pohybem značně namáhané a rozrušené čočky kulturní vrstvy a získat i zajímavá pozorování. Východněji situovaný výkop zachytil nálezový horizont velmi mělce pod povrchem (30 až 50 cm) s nálezy kamenných nástrojů a zvířecích kostí koncentrovaných do několika areálů. V zahloubených místech ležely tyto památky ještě v původním popelovitém prostředí; těsně pod ornici pak probíhal vyšší horizont rovněž s poměrně dobře zachovanými nálezy, vytrženými z úložného prostředí. Takové stratigrafické okolnosti vykazoval zejména pruh navazující na zahloubenou erosi rýhu, sledovanou v roce 1960 v sousední prozkoumané ploše.

Daleko výrazněji se projevovala podobná rýha, pozorovaná při dřívějších výkopech v západní části stanice. Její pokračování odkryl v délce deseti metrů plošným způsobem druhý výkop. Vyšel z úzké a dlouhé sondy, která v horizontálním směru vytvořila příčný profil pod čelem sesuté kry. Dosahoval mocnosti až 130 cm ve zdánlivě čisté eolické spraši. V dosahu rýhy se však ukázalo, že tento sediment prošel složitějším vývojem. V různých úrovních prokládaly spraš protáhlé čočky drobného vápencového štěrčiku, které v ploše vytvářely úzké a souvislé proudy dobře utříděného a jakoby stmelěného materiálu. Ty nemohly být ovšem sledovány v celém průběhu. Sít profilů však ukázala, že tvořily nejméně šest od sebe oddělených a časově tedy spolu nesouvisejících poloh. Nejsvrchnější z nich zasahovala přímo až do ornice, nejspodnější ležela na dně koryta erosi rýhy mezi většími, vodou opracovanými vápenci na povrchu sesuté kry a obsahovala hnízda s nakupenými schránkami měkkýšů. V horní části výkopu byla rýha rozvětvená, v nižších místech tvořil zase její levý břeh výrazný stupeň.

Z obou výkopů bylo vytěženo téměř 3000 kusů kamenné industrie a z nich pak vytríděno 828 skutečných nástrojů a jejich zlomků. Jsou mezi nimi pravidelná a pečlivě upravená škrabadla (tab. 1, 1—5), čepele (6—14), četná rydla nejrůznějších forem a další. Pozornosti zasluhují zvláště vrubovité čepele s obitým bokem (tab. 2, 15—21), drobné hroty téhož typu (22—23) s retuší na břišní straně, dále krátký vrták (28), přelomené hroty s naznačeným vrubem a plošnou retuší na bázi břišní strany (24—26), geometricky pravidelně formovaná kombinace škrabadla s hrotem (27), odštěpovače (29—30) a dokonale opotřebovaný otloukač (31). Ze zvláštních nálezů lze vyzdvihnout odlomenou nožičku zvířecí sošky z pálené hlíny, která má zajímavě členěnou tlapku (tab. 3, 32), a zlomek úštěpu slínovce se systémem rytých rovnoběžných úseček (33). Ze čtyř předmětů kostěné industrie je vyroben odložený konec rukojeti většího lopatkovitého nástroje (35) a zcela výjimečný nález dřádky ze sobího parohu (34). Tímto výčtem přehlednuté nálezy provázely dosti hojné a dobře zachovalé zvířecí kosti, které příslušely ze zkoumaného sídliště již doloženým druhům, především mamutu, sobu, vlku, lišce, rosomáku, zajíci, ale i nosorožci ad.

Výzkum, který v roce 1969 navštívily kromě jednotlivých badatelů ze zahraničí i dvě hromadné exkurze univerzitních prehistorických ústavů (Bern, Köln), potvrdil zásadně předpoklad, že pod čelem sesuté kry a hlavní plochy sídliště budou ještě areály vhodné pro úspěšný výzkum. Ukázal také, že okraj sídliště, tj. hranice bezprostředního osídlení a pracovní plochy, je značně ostrý, nikoli pozvolný a s plynule vyznívajícím nálezy. Tuto skutečnost potvrdily i další sondy v prošetřovaném prostoru, jež poskytly jen zcela izolované a bezvýznamné stopy osídlení, ač byly umístěny v minimální vzdálenosti jen několika metrů od okraje skutečné sídlištní vrstvy. Další pátrání po možných

samostatně se vyskytujících objektech a nálezech v nejbližším okolí stanice, a to i ve větších hloubkách, bude tedy v příštích letech značně obtížné i problematické.

V průběhu výzkumných prací se uskutečnily též dvě zachraňovací akce. Při jedné byly vyzvednuty mamutí kosti, na které narazil Fr. Benda při rozšiřování sklepa na dvoře své usedlosti v Pavlově, druhou akci představovaly opakované sběry na svazích v trati „Rajny“ mezi Dolními Věstonicemi a Pavlovem. Svahy byly upravovány těžkými zemními stroji do podoby teras právě v místech, kde se již dříve objevovaly jednotlivé kamenné nástroje. Těch zde bylo získáno nyní sběry celkem 59 kusů, mezi nimi vedle šesti rydel i zlomek kamenného retušeru ve tvaru čokovitého terčíku (tab. 3, 36), a kromě nich i více zlomků mamutích kostí, stoliček a dokonce i větší část klu. Rozsáhlé zemní práce odkryly rovněž na značné vzdálenosti i pohřbené půdy, a to jak v profilech šikmých stěn, tak i v horizontálních plochách. Tyto okolnosti nemohly však být ve větším měřítku využity pro účely úspěšného stratigrafického studia.

Die Ausgrabung paläolithischer Stationen im Bereich der Pollauer Berge (Bez. Břeclav). Im Jahre 1969 setzte die Ausgrabung der paläolithischen Station Pavlov I. mit Probegrabungen in dem Randgebiet der Hauptsiedlung fort. An zwei günstigen Stellen wurden die Suchgräben zu kleineren Grabungsflächen erweitert, in denen Linsen ungestörter Kulturschichten und Teile gestörter Fundschichten beobachtet wurden. Zur Erhellung der Fundumstände trugen die interessanten Feststellungen betreffs des Verlaufs der Erosionsrinne bei, die von einer großen Menge Kalksteinschutt begleitet wurde. Auch stratigraphisch gelang es, zusammenhängende Horizonte kleiner Kalksteinbrocken in sechs verschiedenen Höhenlagen innerhalb des jüngsten Lößes im Bereich der Rinne zu ermitteln. Im Fundprotokoll sind nun 828 ausgesonderte Steinartefakte und 2100 Stück Abfall verzeichnet. Schmuck und Knochengeräte wurden selten angetroffen, zum Steingerätgriff aus Rengeweih, den man hier fand (Taf. 3, 34), gibt es bislang kein Seitenstück auf der Fundstelle.

NÁLEZY VE ŠTĚRKOVNĚ V MORAVSKÉ NOVÉ VSI (okr. Břeclav)

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno

V údolní nivě řeky Moravy, jižně od staré cesty z Moravské Nové Vsi do Kopčan, se již po několik let provádí průmyslová těžba štěrku z třetihorních sedimentů.

V horní vrstvě náplavových kalů se porůznu nacházejí střepy kultury únětické, římskoprovinciální a hradištní. Z vrstvy štěrku, který se těží až do hloubky kolem patnácti metrů, byly bagrem vytaheny zbytky zvířecích kostí. Jedná se o lebku pratura, dále stoličky pravděpodobně patřící mamutovi, paroží a různé další kosti.

Funde in der Kiesgrube von Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav). Bei der betriebsmäßigen Kiesgewinnung in der Kiesgrube von Moravská Nová Ves kamen Aunjetitzer, kaiserzeitliche und burgwallzeitliche Keramikscherben und zahlreiche fossile Knochen zutage.

SÍDLIŠTĚ LIDU S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U VELKÝCH BÍLOVIC (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Na upozornění M. Leblocha z Velkých Bílovic a J. Hromady z Valtic byla roku 1969 prohlédnuta neznámá lokalita v trati „Zimarky“ severně od Velkých Bílovic. Lokalita se rozkládá mezi vinohrady, které se budou rušit a znovu rigolovat. Malou zjišťovací sondou o rozměrech 140 × 90 cm byla objevena kulturní vrstva (patrně okraj většího objektu) s množstvím střepů a zvířecích kostí. Z nálezů se podařilo rekonstruovat lžici, kruhové závaží a dvě nádoby. Kromě toho nalezeno množství tenkostěnných střepů zdobených malováním.

Die Siedlung der Leute mit mährischer bemalter Keramik bei Velké Bílovice (Bez. Břeclav). Auf Flur „Zimarky“ entdeckte man 1969 eine Siedlung der Leute mit mährischer bemalter Keramik.

NEOLITICKÁ NÁDOBA ZE ŠAKVIC

(okr. Břeclav)

IVAN PEŠKAŘ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 4, 2)

Ve štěrkovně JZD na levém břehu Dyje asi 1 km jihozápadně od Šakvic bylo na jaře roku 1969 těžbou písku rozrušeno několik objektů, většinou ze slovanského a středověkého období. Mezi pravekými nálezy se objevila skupina střepeň, ze kterých se podařilo zrekonstruovat nádobu s ohlazeným hnědě skvrnitým povrchem, dobře vypálenou z materiálu s příměsí jemně zrnitého písku. Mísa, vysoká 147 mm, s prohnutou horní částí o průměru ústí 277 mm a s mírně klenutým, směrem ke dnu, které se nezachovalo, kónicky se zužujícím spodkem, na zahrocené výdutí zdobená protilehlými pupíky, se hlásí k tvarům moravské malované keramiky.

Fund eines neolithischen Gefäßes in Šakvice (Bez Břeclav). Aus den Bruchstücken, die man bei der Sandgewinnung in der etwa 1 km südwestlich von Šakvice gelegenen Sandgrube entdeckte, konnte eine 147 mm hohe braunfleckige Schale ohne Boden zusammengeklebt werden, die ihrer Form nach dem Kreis der mährischen bemalten Keramik zuzordnen ist.

DIE BEFESTIGTE HÖHENSIEDLUNG DER KULTUR MIT KANNELIERTER KERAMIK VON HLINSKO BEI LIPNÍK

(Bez. Přerov)

JIŘÍ PAVELČÍK, AÚ Brno

Die dritte Grabungsetappe in der Höhensiedlung auf der Flur „Nad Zbruzovým“ in Hlinsko. Bez. Přerov, hatte vor allem die Erforschung des inneren Siedlungsraums zum Ziel. Wir gingen hier mehreren Problem nach.

In erster Linie bemühten wir uns durch den Suchgraben 9/69 festzustellen, ob die Auhäufungen von Materialabfall, die wir 1968 an der südwestlichen Seite des Objekts 19/62 beobachteten auch am nordöstlichen Rand des Objekts fortsetzen. Der Graben, den wir vom Vorfeld des vorausgesetzten Eingangs (Tor?) in das befestigte Areal führten, machte uns zu Zeugen einer verhältnismäßig komplizierten Situation. Die obere Lössschicht war hier bis 40 cm mächtig, in der näheren Umgebung überschritt sie 20–30 cm nicht. Unter ihr traf man eine schwach gefärbte, etwa 15 cm mächtige Schicht mit Kleinfunden an. Unter dieser hoben sich 5 Objekte im Boden ab, von denen drei als kleine Baugruben gedeutet werden konnten. Eine dieser Baugruben — Obj. 3/69 — steht offenbar mit Objekt 19/62 in Zusammenhang. Die Ausmaße dieses Objekts konnten bislang nicht vollständig ermittelt werden, denn die Grube reicht über die Profilwand der Grabungsstelle hinaus. In einem der erschlossenen Objekte erkannte man eine tiefe Getreidegrube, in der sich neben einer Reihe von Funden, die für die Herstellung von geschliffener Steinindustrie in dieser Umwelt zeugen, wie zerfallene halbfertige Artefakte u. ä., zahlreiche Belege für die Anwesenheit von Malakofauna und Mikrochordaten (Fische und kleine Säuger) fanden. Obgleich Analyse und Auswertung der Funde noch nicht beendet sind, vermuten wir, daß diese Funde zur besseren Kenntnis der klimatischen Verhältnisse, der Flora und Fauna im Bereich der Mährischen Pforte vor 4000 Jahren erheblich beitragen können. Das fünfte und letzte Objekt hier (4/69) ist eine flache ausgedehnte Grube, die ein quadratischer oder rechteckiger „Fußboden“ (vierte Seite derzeit nicht ermittelt) aus unregelmäßig gesetzten Steinen füllt. Daß es sich ohne Zweifel um eine künstliche Herrichtung handelt, beweist die allseits gerade Wandlinie. Durch Probebohrungen und Sonden in der Grabensohle stellten wir fest, daß unter der etwa 15–20 cm mächtigen Lössschicht eine braune Schicht mit reichlich Materialabfall und Lehmverputzbrocken liegt, die vermutlich auch unter dem Obj. 4/69 fortsetzt. Da in 60–90 cm Tiefe eine mächtige Podsolkruste die ganze Fundstelle durchzieht und die Erde hier sehr hart ist, so daß man nur mit Hilfe von Spitzhauen weiterkommen könnte, entschlossen wir uns, die Objekte 3 und 4/69 zu sichern und die Lößzwischen-schicht den Einflüssen der Witterung auszusetzen und vornehmlich der zerstörenden Arbeit von Frost und Regen zu überlassen. Mit dem Suchgraben wollen wir hier erst in der kommenden Grabungssaison fortsetzen und beenden. Wir hoffen, eingehendere Erkenntnisse über die stratigraphische Situation der ganzen Fundstelle bis dahin zu gewinnen.

Um eine Orientierung über die Verteilung der Besiedlung im Bereich unserer Fundstelle zu erlangen, bemühten wir uns um ein Profil in Nord-Südrichtung. Da das Siedlungsareal waldbestanden ist, konnte es nur streckenweise freigelegt werden. Die Abschnitte sind einmal nach rechts,

einmal nach links um 2–4 m sowohl gegeneinander, als auch in Bezug zur Mittelachse in der angegebenen Richtung verschoben. Zu diesem System gehören die Grabungsstellen 3 und 2/62, 8/68 und der 1969 angelegte Suchgraben 11. Wir führten ihn nördlich des eigentlichen Gipfelplateaus durch den sanft geneigten nordwestlichen Teil der Siedlung. Zehn Objekte kamen zutage (25–32, 40–41), die größtenteils das unverkennbare Gepräge von Baugruben zeigen, wo das nötige Material gewonnen wurde. Einige Objekte freilich, insbesondere Obj. 27/69 und 32/69 (mit Nischen) könnten Vorratsgruben-Keller gewesen sein.

Durch die Grabungsstellen 10/69 und 12/69 konnten wir die Dichte der Siedlung im nordöstlichen Teil der Siedlungsagglomeration verfolgen. Auch hier ist der Großteil der angetroffenen Objekte (insgesamt 25) als Baugruben zu deuten. Einmal wurde ein eingelassener Ofen entdeckt (Obj. 13/69, zweimal ein „Keller“ (Obj. 6/69 und 20/69), einige kleineren Gruben mit einem Vorratsgefäß (Obj. 8/69) und mehreren kleinen Gefäßen, ein sog. Siedlungskentograph (Obj. 18/69). Unklar ist die Zweckbestimmung der gleichmäßig eingetieften größeren schüsselförmigen Gruben mit kreisrunder Mündung (Obj. 14–16/69), deren sorgfältige Ausführung uns ahnen läßt, daß sie für das Leben in der Siedlung von größerer Bedeutung waren und daß sie eine wichtigere Aufgabe zu erfüllen hatten, als die gewöhnlichen „Lehmgruben“.

Von den Funden ist diesmal vor allem die Keramik hervorzuheben, die für uns sehr belangreich ist, da es uns gelang, eine größere und geschlossene Kollektion ganzer Formen zu gewinnen, die leider wegen der Erkrankung der technischen Kräfte im Labor noch nicht bearbeitet werden konnte. Die Voruntersuchung an dieser Keramik bestätigt die Richtigkeit unserer ursprünglichen These, daß die Entwicklung der älteren kannelierten Keramik — der Boleráz-Gruppe — im Bereich Nordmährens auch zur Zeit der mittleren klassischen Phase der Kultur, ja vielleicht sogar noch in der jüngeren Phase in Gestalt der sog. schöpferlosen Fazies fortsetzt. Die Ausstrahlungen der Badener (Pécelér) Fazies waren im Norden Mährens offenbar nicht mehr wirksam genug, die heimische Entwicklungslinie stärker und nachhaltiger zu beeinflussen oder gar sie zu unterbrechen, wie das in den südlicher gelegenen Gebieten der Fall war. Meine Schlüsse werden durch den Fund des zu einer Doppelschüssel gehörigen Randknopfs aus Grube 20/68, den wir erst bei der Materialbearbeitung im Labor identifizieren konnten, bestätigt.

Von den weiteren Funden sind für uns vor allem Halbfabrikate, Arbeitsgeräte und Werkstättenabfall, namentlich von geschliffenem Steingerät, von Interesse sowie das Wildsaudol und die Überbleibsel der Fauna, die nach eingehender Analyse unsere Kenntnis der Lebenshaltung der mitteläneolithischen Bevölkerung unseres Landes bereichern.

Die bisherige Ausgrabung in der Höhensiedlung auf der Fundstelle „Nad Zbružovým“ bei Hlinsko gestattet mir einige Erkenntnisse in diesem Vorbericht zusammenzufassen:

1. Die Siedlung war durch eine mächtige Fortifikation von Graben, Palisadenwand und Wall befestigt.
2. In der Siedlung war die Herstellung von geschliffenem Steingerät und Textil konzentriert. In nächster Nähe der Siedlung gewann man den Stein, den man zur Produktion benötigte. Die Landwirtschaft spielte im Leben der Einwohner wohl nur eine geringere Rolle.
3. Die Siedlung wurde offenbar nicht gewalttätig zerstört, sondern aus irgend einem Grunde absichtlich verlassen, so daß der weitgehend größte Teil des persönlichen Eigentums von den Bewohnern mitgenommen werden konnte, u. a. auch die Mahlsteine. In der Siedlung trafen wir darum nur verlorengegangene oder absichtlich zurückgelassene Gegenstände an.
4. Bedenken wir die Bodenverhältnisse, so setzen wir Abschwemmung der oberen Schichten voraus (die pedologische Analyse steht derzeit noch aus, für unsere Annahme spricht u. a. die Tatsache, daß der Großteil der jüngsten Gruben, die zur Zeit als die Siedlung verlassen wurde, zum Teil oder ganz offen waren, mit Material aus den oberen Schichten gefüllt sind), ihre Umwandlung zu Podsolboden und Auswaschung der Humusdecke, so daß sie heute wie Löss anmuten. Nach unseren neuen Erkenntnissen ist die Lage der Objekte, d. h. die Tiefe des oberen Rands unter dem Niveau der Oberfläche, für die relative Chronologie nicht von ausschlaggebender Wichtigkeit, sondern allein das durch Überlagerung bestimmte gegenseitige Verhältnis und die typologische Analyse des Fundguts. Diese anscheinend paradoxe Situation und einige weitere Probleme, die mit der Lage und dem Erhaltungszustand der Objekte zusammenhängen, können nur in Zusammenarbeit mit Pedologen und Geologen, die sich speziell mit den Quartär befassen, gelöst werden.
5. Zur inneren Organisation der Siedlung können wir kaum etwas sagen. Wir wissen nur, daß die Häuser in Rahmen-Fachwerkbau errichtet waren (in das Fundament waren die senkrechten Ständer wohl eingezapft und auf dem oberen waagerechten Rahm lag die Deckenbalkenlage auf; die Wände waren mit Flechtwerk und Lehmewurf ausgefacht), so daß es nicht möglich war, den Hausgrundriß mit Hilfe von Pfostenlöchern zu ermitteln. Vereinzelt trafen wir Estrichreste an (Obj. 19/62), die an höher gelegenen Plätzen gleich den Feuerstellen und Baumaterialien durch Abrasion und Auswaschung der Humusteile verschwanden. Trotz dieser ungünstigen Bedingungen nehmen wir wohl zu Recht an, daß es uns nach der Interpretation der erhaltenen Objekte auf einer größeren Fläche gelingen dürfte, den Platz zu ermitteln, auf dem

die einzelnen Häuser ehemals standen, denn zu jedem Hause gehörte vermutlich eine Getreidegrube, ein Keller oder eine kleine Grube in der ein umfangreiches Vorratsgefäß eingelassen war. Sollte die weitere Ausgrabung unsere bisherigen Beobachtungen bestätigen, so wird es möglich sein, in unserer Siedlung bestimmte „Interessens“ und Arbeitszonen auszusondern, wie z. B. ein Produktionszentrum geschliffenen Steingeräts im südöstlichen Abschnitt der Siedlung u. ä.

NÁLEZ KAMENNÉ SEKERY Z BŘEZNÍKA (okr. Třebíč)

ANNA MEDUNOVÁ, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 4, 1)

Na počátku roku 1969 přinesl do AÚ ČSAV Brno Fr. Dobrovolný, učitel z Březníka, masivní kamennou sekerku se širokým týlem a asymetricky sbroušeným ostřím. Sekerka je vyrobena z šedé břidlice a je poněkud poškozena. Nalezl ji dne 6. května 1968 Slavomil Heger z Kralic, č. p. 70, na poli u závor železniční tratě západně od silnice k Březníku, asi 40 m od trati směrem k polní trati „Na loukách“.

Fund eines Steinbeils in Březník (Bez. Třebíč). Zu Beginn des Jahres 1969 brachte Fr. Dobrovolný, Lehrer in Březník, in das Archäologische Institut zu Brünn ein massives Steinbeil mit breitem Nacken und asymmetrisch geschliffener Schneide. Das Beil ist aus grauem Schiefer gefertigt und etwas beschädigt. Slavomil Heger aus Kralice Nr. 70 fand das Beil am 6. Mai 1968 auf dem Feld bei den Schranken westlich der Straße, die nach Březník führt. Es lag etwa 40 m von den Schranken entfernt, in der Richtung zur Flur „Na loukách“.

NÁLEZ KAMENNÉHO SEKEROMLATU V BÁNOVĚ (okr. Uherské Hradiště)

JIŘÍ PAVELČÍK, AÚ ČSAV Brno

Muzeu J. A. Komenského v Uherském Brodě předal Josef Matějček z Bánova, č. p. 321 (okr. Uherské Hradiště), kamenný sekeromlat, který nalezl v polní trati „Nad uličkú“. Při průzkumu na místě nálezu se ukázalo, že trať leží jižně od obce ihned za zahradami posledních usedlostí, východně od státní silnice Uherský Brod—Trenčín. Nálezce zde zvedl nástroj na hromadě kamenů vybraných z pole. Další předměty se nám již nepodařilo získat.

Hráněný, podélně lehce prohnutý sekeromlat je vybroušen ze šedozelené, černě a tmavě zeleně tečkované horniny. Týlová část mlatu je na obou bocích hráněna šesti fazetami, z nichž pouze okrajové se spouštějí na ventrální i dorzální straně téměř až k ostří. Provrt je posunut směrem k oblému týlu. Ostří se mírně na dorzální straně rozšiřuje. Týl je od břitu oddělen výraznou hranou. Týl ani ostří nenesou stopy použití. Na řadě míst vykazuje nástroj stopy nedokonalého opracování (obroušení) povrchu. D — 115 mm, š — 51 mm, s — 33/35 mm, ot — 18 mm.

Kulturní zařazení nalezeného sekeromlatu je značně problematické a nemohu plně rozhodnout, zda nalezený kus náleží lidu s kulturou šňůrovou nebo lidu s bošáckou kulturní skupinou, nebo mlaty obou formací jsou si značně blízké. Rovněž terénní situace nám neposkytne potřebné údaje. Z okolí lokality sice známe pohřebiště lidu se šňůrovou kulturou (Uherský Brod—Králov, Nivnice—Čupy, Bystrice pod Lopeníkem—Nad vojanskú), na nichž nacházíme podobné nástroje, na druhé straně však víme, že při skrývce lomu v trati Bánov—„Hrad“ byla nadložními vrstvami zasypána „škarpa“ probíhající středem obce, přičemž „černá hlina“ z kulturních vrstev byla vyvážena na pole, zejména v jižní části katastru obce. Vzhledem k tomu, že nemůžeme vyloučit druhou alternativu, tj. nález v sekundární poloze, musíme počkat, zda nám další nálezy z trati „Nad uličkú“ s konečnou platností nevyřeší kulturní zařazení mlatu.

Fund einer Steinhammeraxt in Bánov (Bez Uherské Hradiště). Auf der Flur „Nad uličkú“ in der Gemarkung der Gemeinde Bánov, Bez. Uherské Hradiště fand man eine facettierte Steinhammeraxt. Bei Erwägung der Fundumstände kann ich nicht entscheiden, ob diese Hammeraxt in die Umwelt der Bošáca-Gruppe oder der Schnurkeramik gehört.

NOVÝ NÁLEZ KAMENNÝCH NÁSTROJŮ V ZELENÉ HOŘE

(okr. Vyškov)

ČENĚK STAŇA, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 5)

Zelená Hora, okres Vyškov, leží na jižním okraji Drahanské vysočiny, sice bezprostředně, přece však dosti vysoko nad jihozápadním výběžkem Hané. Na polích kolem obce nacházejí lidé při polních pracích četné kamenné nástroje, jež patrně souvisejí s koncentrací osídlení kolem výšinného sídliště na strmé ostrožně „Hradisku“ západně od Zelené Hory.¹ Koncem roku 1968 našel na poli v trati „V hájkách“, nedaleko lesa, asi 1 km severně od obce, traktorista Fr. Bartošek pět broušených kamenných nástrojů:²

1. Štíhlý kopytovitý sekeromlat s týlem na jednu stranu zkoseným, z modrozeleného materiálu vrstevnaté struktury (amfibolitická břidlice), dobře zachovalý (d. 24,9 cm, v. 7,2 cm, š. při otvoru 7,7 cm, d. vypouklého ostří 4 cm, Ø otvoru 3,5 a 2,7 cm; inv. č. A 143; tab. 5, 1).
2. Kamenné kladívko vzniklé neleštěným přibroušením týlu a břitů menšího (kopytovitého?) sekeromlatu do oblých tvarů (d. 8,8 cm, v. 4,2 cm, max. š. 5,7 cm, Ø otvoru 2,0 a 2,1 cm; inv. č. A 144; tab. 5, 3).
3. Masivní kladivovitý mlat, jehož tělo je na jednu dlouhou stranu skloněno. Povrch je silně pošouzen (d. 10,9 cm, v. 4,2—5,6 cm, š. 8,0 cm, Ø otvoru na obou stranách 2,9 × 3,0 cm — uprostřed vrtání je otvor poněkud zúžený; inv. č. A 145; tab. 5, 5).
4. Oblý mlat oválného tvaru s rovnými plochami při otvoru, poměrně dosti dobře zachovalý (d. 6,6 cm, š. 5,6 cm, v. 4,4 cm, Ø otvoru 2,3 a 2,1 cm; inv. č. A 146; tab. 5, 2).
5. Zlomek ploché kopytovité sekerky (asi polovina — s břitem), dobře zachovalý. Vypouklý břit je 6,3 cm dlouhý, tělo sekerky je na jedné straně pozvolna, na druhé příkře k ostří zbrušeno. Boky jsou oblé (d. 6,5 cm, max. síla 2,55 cm; inv. č. A 147; tab. 5, 4).

Nástroje inv. č. A 144, A 145, A 146, A 147 byly zhotoveny ze světle šedého žíhaného materiálu spíše zrnité struktury (žula?).

Poznámky:

¹ Starší nálezy z „Hradiska“ — „Zelené hory“ jsou uváděny pod obcí Radslavice, okres Vyškov, kam dosud naleziště katastrálně přísluší, i když zeměpisně a vlastnický patří k obci Zelená Hora. Nečetné nálezy pocházejí z konce mladší doby kamenné, intenzivní osídlení v eneolitickém období dokládají dvě bohaté sídlištní vrstvy

² Nálezy jsou uloženy v okresním vlastivědném muzeu ve Vyškově. Za předání nálezů ke zpracování děkuji řediteli muzea dr. Fr. Jordánovi.

Ein neuer Steingerätfund in Zelená Hora (Bez. Vyškov). Zu Ende des Jahres 1968 fand man auf einem Acker der Flur „V hájkách“ in Zelená Hora, Bez. Vyškov, fünf geschliffene Steingeräte: eine schuhleistenförmige Hammeraxt, einen „Hammer“, einen hammerartigen Klopfer, einen rundovalen Klopfer und das Fragment eines Schuhleistenbeils mit vollständig erhaltener Schneide. Die häufigen Steingerätfundstücke in der Umgebung der Gemeinde Zelená Hora hängen vermutlich mit der Siedlungskonzentration um die auf der schroffen Bergnase „Hradisko“ gelegene Höhengründung westlich von Zelená Hora, Gemeindegrund Radslavice, Bez. Vyškov, zusammen. Man traf hier Siedlungsspuren vom Ende der Jungsteinzeit und zumindest zwei verhältnismäßig fundreiche äneolithische Schichten an.

ÚNĚTICKÁ JÁMA S KOSTROU Z PŘIBIC

(okr. Břeclav)

JAROMÍR ONDRÁČEK, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 6—8)

Při úpravě cesty ve vesnici, asi 100 m jižně až jihozápadně od hřbitova, narušili při srovnávání terénu únětickou jámu. Nález zjistil V. Effenberger, který jej ohlásil Archeologickému ústavu ČSAV v Brně. Zachraňovací výzkum (24. a 25. 6. 1969) potvrdil, že šlo o kruhovou jámu, která se jevila na sprašovém podloží po odebrání asi 30 cm silné humusovité vrstvy. Její průměr činil v hrdle 160 cm a ke dnu se stěny poněkud rozbíhaly až na průměr 174 cm. Téměř rovné dno se nacházelo v hloubce asi 100 cm od původního povrchu, 15 cm nad dnem ležela při jižním okraji jámy na levém boku silně skrčená kostra, orientovaná hlavou k jihu a obličejem k západu. Ruce byly ohnuté v loktech do ostrých úhlů a dlaně spočívaly před obličejem. V těchto místech se našla

také část hrdla větší zdobené nádoby. Zásyp jámy tvořila poměrně sypká, šedočerná hlína se střepy a škeblemi.

Popis nálezů:

1. Větší černohnědě glazovaná nádoba, jejíž spodní část, včetně dna, se nezachovala. Kuželovité hrdlo s rozevřeným okrajem téměř plynule přechází v baňaté břicho se zaobleným lomem pod největší výdutí. Pod hrdlem jsou symetricky rozmístěné čtyři menší pupíky, vzájemně spojené dvojicí vodorovných rýh. Od každého pupíku splývají dva svazky trojnásobných až čtyřnásobných svislých trásní, sahajících až po zaoblený lom. Mezi jednotlivými pupíky jsou rozmístěné další dvojice trojnásobných až čtyřnásobných rytých trásní. Zach. V. — 22,5 cm, okraj — 17,0 až 17,4 cm, výduť — 23,4 cm. Inv. č. 864-1/69. (Tab. 7, 1.)
2. Tři střepy z břicha velké hrubé zásobnice s drsným, svisle prstovaným, hnědým povrchem. Na jednom ze střepů je v horní části vyhlazený obvodový žlábek, který zřejmě odděloval hrdlo od břicha. Inv. č. 864-2/69. (Tab. 8, 5.)
3. Hnědošedý střep z hrdla velké hrubé nádoby s ven vyhnutým oblým okrajem. Inv. č. 864-3/69.
4. Černě glazovaný střep z prohnutého hrdla velké nádoby. Inv. č. 864-4/69.
5. Část hlubší kónické misky s širokým mělkým žlábkem při okraji. Přes žlábek se klene menší ouško. Černý povrch je ve žlábků hladký, níže drsný. Inv. č. 864-5/69. (Tab. 7, 5)
6. Hnědožlutě glazovaný střep z misky. Stěny jsou mírně vyduť a při okraji je úzký žlábek. Inv. č. 864-6/69. (Tab. 7, 2.)
7. Hnědý, dosti hladký střep z nádoby, s ven vyhnutým oblým okrajem, pod nímž je horizontálně protáhlý výčnělek. Inv. č. 864-7/69. (Tab. 7, 4.)
8. Černohnědý, dosti hladký střep, s ven vyhnutým oblým okrajem. Inv. č. 864-8/69.
9. Ven vyhnutý oblý okraj. Hnědočerně glazovaný povrch. Inv. č. 864-9/69.
10. Ven vyhnutý oblý okraj z větší nádoby. Hladký povrch je na vnější straně hnědý, na vnitřní černý. Inv. č. 864-10/69.
11. Šedočerný, dosti hladký střep z rozhraní hrdla a břicha větší nádoby. Pod hrdlem je obvodová plastická páska, přerušovaná prstovými vrypy. Inv. č. 864-11/69. (Tab. 8, 2.)
12. Střep z břicha černě glazované nádoby. Z ryté výzdoby se zachoval svazek čtyř svislých linií. Inv. č. 864-12/69. (Tab. 8, 4.)
13. Střep z větší hnědočerně glazované nádoby. Pochází patrně z hrdla a je na něm páskové ucho. Inv. č. 864-13/69. (Tab. 8, 3.)
14. Střep od neodsazeného dna menší hnědočerně glazované nádoby. Inv. č. 864-14/69.
15. Ústěp šedivého rohovce. Délka — 4,0 cm. Inv. č. 864-15/69. (Tab. 8, 1.)

Objev jámy s kostrou se řadí k dřívějším nálezům únětické kultury, které rovněž pocházejí přímo ze zastavěné části obce. Sídlištní materiál byl zachráněn z kulturních vrstev u Kravína JZD¹ a ne daleko odtud při kopání vodovodu mezi železniční zastávkou a silnicí do Vranovic.² S tímto sídlištěm patrně souvisí i pohřebiště u severního okraje obce, na kterém vykopal V. Ondruš 3 únětické hroby.³ Získaný materiál není sice vždy zcela typický, ale zdá se, že většinou patří předklasickému až klasickému období únětické kultury. Několik střepů ze sídliště má dokonce charakteristické znaky věteřovského typu.

Jáma s kostrou, vykopaná v roce 1969, poskytla relativně nejstarší keramiku, odpovídající datování do staršího úseku vývoje únětické kultury. Přibický nález, spolu s dalšími (např. Němčice nad Hanou,⁴ Brno-Černá Pole⁵) jsou dokladem, že pohřbívání do odpadových jam se neomezuje jen na pozdní únětickou kulturu, ale setkáváme se s ním již od druhé fáze moravské únětické kultury, kdy se objevují první sídliště. Nelze se tedy domnívat, že by způsob uvolnění pohřebního ritu pronikl do únětických osad až v době existence návršních věteřovských sídlišť.⁶

Poznámky:

¹ J. Ondráček, Únětické a mohylové sídliště v Přibicích u Židlochovic, Přehled výzkumů 1959, 155.

² J. Ondráček, Únětické a věteřovské sídliště v Přibicích, okr. Židlochovice, Přehled výzkumů 1957, 102; týž, nálezy a zpráva v archivu AÚ ČSAV Brno, č. j. 1930/58.

³ V. Ondruš, Únětické pohřebiště v Přibicích (o. Břeclav), Sborník II Františku Vildomcovi. AÚ ČSAV Brno 1963, 46—48. Další 5 koster bez milodarů objevili i v roce 1944 při stavbě sklepa v domě č. 144. Dodatečně zde byl nalezen i únětický střípek, jehož příslušnost k pohřebišti však není zaručena. (J. Skutil, Čas. Mor. musea XXXIII 1946, 107).

⁴ I. L. Červinka, Předvěká pohřebiště v Němčicích na Hané, Pravěk 1926, 24.

⁵ K. Tihelka, V. Hank, Sídlíště únětické a středodunajské mohylové kultury v Brně-Černých Polích, Čas. Mor. musea XXXIV 1949, 150 a d.

⁶ Srv. K. Tihelka, Moravský věteřovský typ. Pam. arch. LI 1960, 112.

Eine Aunjetitzer Grube mit Körperbestattung von Přibice (Bez. Břeclav). Bei der Herrichtung eines Weges im Dorf störte man eine Aunjetitzer Grube, deren nahezu kreisrunder Grundriß sich

im umliegenden Erdreich abhob, nachdem man die etwa 30 cm mächtige Humusschicht abgeräumt hatte. Rund 15 cm über der Grubensohle lag auf der linken Seite ein Skelett in starker Hocklage, den Kopf gegen Süden gerichtet. Vor dem Gesicht fand man das Halsbruchstück eines verzierten Gefäßes, in der Aufschüttung der Grube weitere Scherben und Flußmuscheln. Aufgrund der gewonnenen Fundguts kann die Grube mit Körperbestattung dem älteren Abschnitt der Aunjetitzer Kultur zugewiesen werden.

VÝZKUM NITRANSKÉHO POHŘEBIŠTĚ V HOLEŠOVĚ V ROCE 1969

(okr. Kroměříž)

JAROMÍR ONDRÁČEK, AÚ ČSAV BRNO

Šestá výzkumná sezóna v Holešově byla zaměřena na dokončení prací mezi oběma odvodňovacími kanály. Kromě toho byla severozápadně od vedlejšího kanálu vykopána další sonda (40×2 m) a bylo zjištěno, že v této části je nutno počítat s dalšími hroby. Je však zřejmé, že pás hrobů, který ve středu pohřebiště byl až 60 m široký, se začíná zužovat až na šířku 30 m. To zřejmě svědčí, že se i v severozápadní části blížíme ke konci pohřebiště. Celkem byla v roce 1969 odkryta plocha asi 500 m², na které jsme zachytili dalších 50 nitranských hrobů s běžnými nálezy. V jednom hrobě se našla i vlasová ozdoba ze zlatého drátu, která je zatím prvním nálezem ze vzácného kovu. Hroby v této části pohřebiště (při severním okraji) byly na nálezy poměrně chudé a vůbec se zde neobjevila keramika. V zásypech se v několika případech vyskytly i střepy kultury zvoncovitých pohárů, které se sem zřejmě dostaly ze starších rozrušených hrobů.

Celkem bylo zatím prozkoumáno 410 nitranských hrobů a dalších 8, patřících kultuře zvoncovitých pohárů. Zdá se, že v následujícím roce (1970) bude výzkum pohřebiště dokončen.

Die Ausgrabung des Gräberfelds der Nitra-Gruppe in Holešov im Jahre 1969 (Bez. Kroměříž)

In der sechsten Grabungsetappe in Holešov wollten wir die Arbeiten zwischen den beiden Entwässerungsgräben beenden. Darüber hinaus legte man nordwestlich vom Nebkanal einen weiteren Suchgraben (40×2 m) an und stellte fest, daß auch in diesem Teile mit weiteren Gräbern zu rechnen ist. Offenkundig wurde der Gräberstreifen, der in der Mitte der Nekropole bis 60 m breit war, schmaler und reichte endlich über eine Breite von 30 Meter nicht hinaus, so daß wir uns auch hier, im nordwestlichen Teile offenbar dem Ende der Nekropole nähern. Im Jahre 1969 legten wir insgesamt eine Fläche von 500 m² frei und erfassten 50 Nitra-Gräber mit der üblichen Grabausstattung. In einem der Gräber fand man Haarschmuck aus Golddraht, bislang der erste Fund aus Edelmetall auf der Nekropole. Die Gräber in diesem Abschnitt des Gräberfeldes waren verhältnismäßig arm an Funden und führten überhaupt keine Keramik. In der Aufschüttung fanden sich einigemal auch Scherben der Glockenbecherkultur, die hierher vermutlich aus älteren zerstörten Gräbern gekommen sein dürften.

Bislang wurden insgesamt 410 Nitra-Gräber und 8 Glockenbechergräber untersucht. Allem Anschein nach wird die Ausgrabung des Holešover Gräberfeldes im nächsten Jahre (1970) beendet werden können.

SÍDLIŠTĚ VĚTEŘOVSKÉHO TYPU U SEDLECE

(okr. Břeclav)

IVAN PEŠKAŘ, AÚ ČSAV BRNO

Asi 2 km východně od obce Sedlec na jižní Moravě se nad severním břehem rybníka Nesyt zvedá návrší „Štambery“ s rozlehlým vinohradem. Při úpravě půdy k rozšíření vinice byla na svazích a zvláště na hřebetě návrší rozrušena pravěká kulturní vrstva a místy i jámy s popelovité šedým zásypem, v němž se objevovaly zvířecí kosti, kousky mazanice a zlomky nádob. V materiálu, získaném povrchovým sběrem, byly nejvýrazněji zastoupeny střepy keramiky věteřovského typu.

Eine Věteřover Siedlung bei Sedlec (Bez. Břeclav). Im Frühjahr 1969 störte man bei der Geländeherichtung zur Erweiterung des Weinbergs in der Flur „Štambery“ etwa 2 km östlich der

Gemeinde Sedlec in Südmähren eine Kulturschicht und Gruben, aus deren Inhalt durch Lesefunde Tierknochen, Lehmewurfbrocken und Gefäßscherben gewonnen wurden. Die Keramik gehörte größtenteils dem Věteřov-Typus an.

VĚTEŘOVSKÁ JÁMA S LIDSKOU KOSTROU V ÚJEZDĚ U BRNA

(okr. Brno-venkov)

ČENĚK STAŇA, AŮ ČSAV Brno

V srpnu 1969 při výkopu jámy na vodní nádrž v domě č. 707 v Újezdě u Brna, okr. Brno-venkov, byla zachycena sídlištní jáma. Podle zachovaných zbytků půdorysu a profilu lze soudit, že měla tvar komolého kužele. Sytě černý zásyp byl promíšen kusy žlutky, do níž byla spodní část jámy zaříznuta. Při dně jámy, v její východní části, ležela v nenormální poloze lidská kostra, patrně ženy. Kostí, jež jsem ještě viděl v původní poloze, svědčily, že ležela na zádech, hlavou k západu, paže měla vzpaženy zevnitř, nohy zvednuty k ramenům. Kromě kostry se podařilo z obsahu jámy zachránit několik kousků mazanice, uhlíky a nevelký počet střepů. Typičtější představují dva okrajové zlomky široké mísy s mělkým žlábkem pod vyhnutým okrajem (inv. č. 1144-1 a 2/69) a střep z těla tenkostěnné amforky, jejíž hrdlo bylo výrazně odděleno od břicha (inv. č. 1144-3/69). Tyto nálezy dovolují zařadit jámu do věteřovské kultury.

Z rozrušených vrstev mimo věteřovskou jámu byl získán menší slovanský střep, zdobený širokými rýhami (inv. č. 1144-15/69).

Eine Věteřov-Grube mit menschlichem Skelett in Újezd bei Brno (Bez. Brno-venkov). Bei der Ausschachtung der Grube für ein Wasserbecken auf dem Grundstück des Hauses Nr. 707 in Újezd bei Brno, Bez. Brno-venkov, störte man eine Siedlungsgrube von Kegelstumpfform. Auf der Grubensohle entdeckte man ein vollkommenes menschliches Skelett, vermutlich von einer Frau in ganz ungewöhnlicher Lage: die Arme nach vorn gestreckt und die Beine zur Schulter erhoben. Die Grube lieferte Keramikscherben, die der Věteřov-Kultur zugesprochen werden konnten.

ANTROPOLOGICKÝ POSUDEK O KOSTŘE, NALEZENÉ VE VĚTEŘOVSKÉ JÁMĚ V ÚJEZDĚ U BRNA

MILAN STLOUKAL, Národní museum, Praha

K antropologickému rozboru byla dodána mírně poškozená kostra dospělého člověka. Z lebky bylo možno rekonstruovat větší část mozkovny, base a obličej jsou rozbité. Mozkovna je gracilní a má zcela otevřené všechny švy. Čelo je strmé, s výraznými čelními hrboly, kořen nosu zcela mělký, z horního okraje levé očníce je zachována jen část, ale ta je výrazně ostrá. Oba bradavkové výběžky jsou malé, šupina týlní kosti je hladká, bez jakéhokoli patrného reliéfu na lamina externa. Ve zlomcích obou čelistí je trvalý chrup středně obroušen, jsou patrné odkryté okrsky tmavší zuboviny (abrase 2. stupně). Zachované zuby jsou bez kazů a čelisti bez intravitálních ztrát.

Metricky lze na mozkovně zjišťovat pouze délku (177 mm) a šířku (133 mm), z nichž pak vychází délkošířkový index lebky v hodnotě 75,2, ležící tedy prakticky na hranici dolichokranie a mesokranie.

Postkraniální skelet je celkově rovněž gracilní, na většině dlouhých kostí jsou dosud jasně patrné rýhy po epifysárních liniích, hřebeny na kyčelních kostech dosud nepřirostly. Pánev je výrazně ženského tvaru, os pubis je dlouhá, je vytvořen výrazný sulcus praeauricularis, pecten ossis pubis vybíhá nahoře v ostrou hranu, spina ischiadica má tvar hrotu. Na křížové kosti je vytvořena úplná lumbalisace 1. křížového obratle, při čemž je na tomto obratli úplná a mírně asymetrická spina bifida.

Metricky je možno posoudit jen některé z dlouhých kostí, obě kosti ramenní (291 a 296), obě kosti vřetenní (237 a 236 mm), levou kost stehenní (430 mm) a levou kost holenní (351 mm). Na základě těchto měr bylo možno odhadnout výšku postavy asi na 158 až 159 cm, tedy nadstřední.

Ve věteřovské jámě v Újezdě u Brna byly tedy uloženy pozůstatky mladé ženy, zemřelé asi ve věku mezi 20 až 25 lety.

SÍDLIŠTNÍ JÁMA Z MLADŠÍ DOBY BRONZOVÉ V MORAVSKÉ NOVÉ VSI

(okr. Břeclav)

ZDENĚK KLANICA, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 9—11)

Při terénních úpravách na fotbalovém hřišti v obci Moravská Nová Ves zachytil bagr počátkem listopadu 1969 sídlištní jámu. Místo nálezů je vzdáleno asi kilometr od pravěkého sídliště s objekty různých kultur v trati „Padělky od vody“. Nález byl ohlášen expedici AŮ v Mikulčicích, jejíž pracovníci provedli na místě 10. listopadu 1969 záchraňovací výzkum.

Jáma, zahlobená do jílovitého podloží, měla kruhovitý půdorys o průměru asi 150 cm. Nad mísovým dnem ležela silná vrstva střepeň, z nichž se podařilo částečně rekonstruovat několik nádob. Jsou to velká bezuchá osudí s mírně kónickým hrdlem, které nasedá na baňatou spodní část, zdobenou velmi mělkým svislým žlábkováním. Dvě z nich mají podhrdlí zdobeno vleštovaným pásem s plastickými vypnulínami. Řada zlomků černě glazované keramiky je opatřena na výduti svislými žeběrky. U některých okrajů se vyskytuje fazetování. Ze střepeň byla částečně doplněna široce rozvěřená miska s černě glazovaným vnitřkem a rýhovaným vnějším povrchem.

Keramiky ve své většině prozrazuje svoji příslušnost k pozdní středodunajské mohylové kultuře s počínajícími náznaky „smíšeného kulturního horizontu, předcházejícího vlastní velatické kultuře.“

P o z n á m k a :

¹ J. Říhovský, Počátky velatické kultury na Moravě, Sl. Arch. IX (1961): 107 a d.

Eine Siedlungsgrube der jüngeren Bronzezeit in Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav). Bei der Geländeherrichtung für den Fußballplatz in der Gemeinde Moravská Nová Ves schnitt der Bagger anfangs November 1969 eine Siedlungsgrube an. Diese Grube ist etwa 1 km von der Flur „Padělky od vody“ entfernt, wo eine vorzeitliche Siedlung mit Objekten verschiedener Kulturen angetroffen wurde.

Die in den tonigen Untergrund eingetiefte Grube hatte einen kreisrunden Grundriß von annähernd 150 cm Durchmesser. Auf dem schüsselförmigen Boden lag eine mächtige Scherbenschicht. Aus den angetroffenen Bruchstücken konnten einige Gefäße teilweise rekonstruiert werden.

Die Keramik ist größtenteils der späten mitteldonauländischen Hügelgräberkultur zuzuordnen, es finden sich aber auch schon Anzeichen des „gemischten Kulturhorizonts, welcher der Velaticer Kultur vorangeht.“

VÝZKUM VELATICKÉHO SÍDLIŠTĚ V LOVČIČKÁCH V ROCE 1969

(okr. Vyškov)

JIŘÍ ŘÍHOVSKÝ, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 12)

Výzkumná sezóna v roce 1969 pokračovala plošným odkryvem západně od rozlehlé halové stavby E. Na ploše 2000 m² (50 × 40 m) se našly další čtyři půdorysy kúlových objektů (celkový jejich počet tím vzrostl na 40), 30 menších i větších zahlobených zásobních sklípků dížovitého tvaru, 2 hluboké obilní jámy vakovitého tvaru a část rozsáhlého a hlubokého komplexu jam stavebních či materiálůvých. Celou plochou výzkumu procházely úhlopříčně dva tmavší pruhy, pozorované při výzkumu již v minulých sezónách.

Nově zjištěné kúlové objekty patří dvěma běžným typům na tomto sídlišti:

1. Menší domky čtvercovitého půdorysu mají délku stěny 380 až 430 cm. Každou stěnu tvořily tři svislé kúly — devátý kúl uprostřed nesl hřebenovou vaznici sedlové střechy (půdorysy AO a AP). Podle uspořádání kúlových jamek v půdoryse AO měla střecha spád k jihozápadu a k severovýchodu. Zastavěná plocha těchto domků se pohybovala mezi 15,2 m² a 17,2 m².
2. Další dva domy měly sice větší rozlohu, ale žádný kúl uvnitř. Jejich půdorys tvořily dvě řady kúlových jamek: delší stěny domu AN po čtyřech, domu AR po šesti; kratší stěny měly pouze rohové kúly. Rozměry menšího domu AN byly 400 × 660 cm (zastavěná plocha 26,4 m²), většího domu AR 420 × 820 cm (zastavěná plocha 34,4 m²).

Zahlobené zásobní jámy se nelišily od předcházejících. Měly obvyklý dížovitý tvar se širokým a pečlivě vypracovaným vodorovným dnem. Novinkou výzkumu v roce 1969 byl však nález dvou větších „obilních“ jam vakovitého tvaru s vyklenutými stěnami, přecházejícími plynule do polokulovitě prohnutého dna. Jejich stěny nesly stopy červeného vypálení.

Tmavší pruhy, rýsující se na povrchu sprašového podloží v šířce 1 až 3 m (dosahují ve spraši hloubky 10 až 30 cm), probíhaly úhlopříčně celou zkoumanou plochou ve tvaru kříže. Delší rameno vedlo v severojižním směru zhruba po spádnicí, kratší rameno sledovalo ve směru od východu k západu vrstevnici. Zatímco v předcházejících letech respektoval průběh těchto tmavších pruhů rozmístění kulových objektů (až na půdorys domu U zřejmě s odlišnou stavební technikou stěn), na ploše zkoumané v roce 1969 protínal půdorys domu AN a vyplňoval podélně celou vnitřní plochu půdorys domu AR. Dosavadní jejich interpretace jako cesty nebo odtoku povrchové vody se tím ukázala méně pravděpodobnou.

Podle náleзовého materiálu (byl pouze v zahluubených jamách) patřily všechny objekty velatické fázi kultury středodunajských popelnicových polí — stupni HaA.

Die Ausgrabungen auf der Velaticer Siedlung von Lovčičky im Jahre 1969 (Bez. Vyškov). Die Grabungskampagne setzte 1969 mit der Flächenabdeckung westlich des großen Hallenbaus E fort. Auf einer Fläche von 2000 m² (50 × 40 m) erschlossen wir 4 weitere Pfostenhäusergrundrisse, wodurch ihre Zahl auf 40 stieg, 30 kleinere und größere kesselförmige Vorratsgruben, 2 schlauchförmige Getreidegruben und einen Teil des ausgedehnten Komplexes tiefer Bau- oder Materialgruben. Die ganze Grabungsfläche durchzogen diagonal zwei dunkle Streifen, die schon in den vorausgehenden Grabungskampagnen beobachtet wurden. Die neuentdeckten Pfostenbauten gehören zu den beiden in der Siedlung üblichen Haustypen. Zweimal begegnet ein quadratischer Grundriß, den drei Reihen zu je drei Pfostenlöchern bilden (Grundriß AO und AP) und zweimal ein rechteckiger Grundriß, den einmal zwei Reihen zu je vier (Grundriß AP) und ein zweitesmal zu je 6 Pfostenlöchern bilden (Grundriß AR). Alle Objekte dürfen wir aufgrund des angetroffenen Keramikguts der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur, der Stufe HaA im Sinne Reineckes, zuweisen.

LUŽICKÁ SÍDLIŠTNÍ KERAMIKA Z HULÍNA (okr. Kroměříž)

VÁCLAV SPURNÝ, AÚ ČSAV Praha
(Tab. 13)

Zmíněná keramika byla objevena jižně od města, poblíž hranice katastru obce Záhlinic, kde JZD Hulín těží písek (parcela č. kat. 1629 až 1628/1 a 1631/1). K nález došlo v srpnu 1969 a byl zachráněn díky porozumění pracovníků JZD; bagr tu zasáhl objekt s tmavou výplní, z něhož se vyvalily velké kusy nádob, které vedoucí prací v cihelně p. L. Regentík shromáždil a nález pak ohlásil. Výzkum objektu pro rychlý postup těžby možný nebyl. Keramika není bohužel zachována všechna, neboť lžící bagru byla část výplně naložena na auto s pískem a odvezena. Záznam o nález byl pořizen v nejbližších dnech podle výpovědi svědků. Šlo o jámu zahluobenou do šterkopiskového podloží, barevně se zřetelně odlišující; její rozměry nebyly zaznamenány. Mocnost ornice v těchto místech činí 23–25 cm, pod ní bezprostředně leží šterkopisková vrstva. V bezprostředním okolí nebylo stop po dalších objektech a ani v předchozí době nebyly při těžbě žádné podobné objekty pozorovány, jak vypověděli pracovníci pískovny.¹

V keramice jsou zastoupeny tyto nádoby: 1. velká silnostěnná zásobnice vejčitého tvaru, zárem deformovaná, s vodorovně protaženými lalokovitými výčnělky na okraji. Celý povrch je svisle prstován; střep má světle rumělkovou barvu. Výška měřila asi 55 cm, Ø okraje 40 cm, Ø dna 20 cm. (Tab. 13, 2.) — 2. Zlomky okraje a stěn další zásobnice, shodné tvarem i provedením s předchozí. Ø okraje asi 35–37 cm, ostatní rozměry nezjistitelné. — 3. Malý zlomek okraje další silnostěnné zásobnice se zachovaným lalokem, vodorovně z okraje vytaženým. — 4. Velká amfora (osudí) s téměř válcovitým hrdlem, původně tuhovaného povrchu. Na zlomku podhrdlí je zachována výzdoba 4 rýh, lemujících pravděpodobně vypulínu. Ucha nejsou zachována. Ø okraje 34 cm, ostatní neměřitelné. (Tab. 13, 1.) — 5. Okrajový zlomek široce rozevřené velké nádoby, tvaru blíže neurčitelného, Ø okraje asi 60–62 cm. — 6. Zlomek se zbytkem kořene ucha (šlo o tzv. „květináč“) s vyhlazeným hrdlem a hrubším ostatním povrchem nádoby. — 7. Několik zlomků ze stěn zásobnic, patrně týchž, které jsou shora popsány. — Části nádob mají čerstvé lomy, způsobené zásahem bagru do výplně objektu. Po provedené konzervaci a kresebné rekonstrukci byla keramika uložena v archeologické sbírce muzea v Kroměříži (přír. čís. 120/69).

Keramika, patřící lužické kultuře, má sídlištní charakter a je datovatelná do stupně HA. Přesto, že jde o nález jinak běžný, jaké jsou zpravidla registrovány jen pro účely nálezového katastru, lze o něm uvést některá zjištění. Pro typologii zásobnic staršího období lužických popelnicových polí na Moravě potvrzuje, že jedním z tvarů tohoto období je zásobnice vejčitého tvaru, udržující se v podstatě beze změny od věteřovského typu.² Podobné nádoby věteřovské měly sice profilaci v horní třetině poněkud štíhlejší,³ jinak však jde o tentýž tvar, který později nabývá poněkud více roze-

vřené okraje. Za zmínku stojí při tomto nálezu i okolnost, že v posledních letech byly na lužických sídlištech častěji pozorovány osamocené jámy, obsahující velké kusy nádob (zásobnic); někdy jen bez zahloubení do podloží leží osamocené na povrchu sídliště velká hrubá zásobnice ve střepech nebo její části. Zmíněný jev se opakuje na různých nalezištích.⁴ Poloha jámy v Hulíně na „Padělcích“ s částmi velkých zásobnic nasvědčuje, že mohlo jít právě o takovýto případ, zejména i se zřetelem k tomu, že v blízkém okolí nebyla podle výpovědi pracovníků žádná další jáma objevena. Posléze je třeba u tohoto nálezu uvést, že jde o novou lokalitu lužické kultury v Pomoraví. Z nejbližších ležících je známo velké lužické sídliště na severním okraji Hulína (parc. č. 407/1 — cihelna v oblouku železniční trati).⁵ Jiné blízké současné sídliště bylo objeveno v roce 1957 jižně odtud na katastru Záhlinic.⁶ Nevelká vzájemná vzdálenost zmíněných lokalit svědčí o hustotě osídlení v tomto období.

P o z n á m k y :

¹ Podrobnosti jsou uvedeny v nálezové zprávě (archiv AÚ ČSAV v Brně). Detailní zaměření místa nálezů nebylo možné, písčivá zabíhá do více parcel a hraniční kameny mezi nimi byly odstraněny. Podle informace v archivu katastrálních plánů MěstNV v Hulíně leží místo nálezů přibližně na hranici původních parcel č. 1629 a 1628/1, ve vzdálenosti necelých 50 m východně od břehu Pláňavského rybníka. Celá oblast měla být v roce 1969 znovu vyměřena a parcely přečíslovány. V téže trati „Padělky“, jižněji u hranic katastru obce Záhlinic, bylo zjištěno na parc. č. 1615 a 1614 sídliště věteřovského typu (V. Spurný, AR V-1953, 452—455) a na zmíněné parcele č. 1615 byla též objevena neolitická keramika lengyelského rázu (ibid., 303—304). Srv. situační náčrt s polohou těchto nalezišť (ibid., 453, obr. 197).

² Srv. např. vejčitou zásobnici ze sídliště v Záhlinicích (V. Spurný, AR XIII—1961, 15, obr. 4:4). Jsou doloženy i z hrobů, např. z Mohelnice (J. Nekvasil AR XVIII—1966, 283, obr. 104:3). Podrobnější výčet analogií nelze v této informativní zprávě uvádět.

³ Viz o nich podrobněji u K. Tihelky, PA 51, 1960, 35—36, který je označuje jako hrubší hrnce.

⁴ Např. na sídlišti v Hulíně-cihelna, parc. č. 407/1, kde v sondě XIII/1957 byly zjištěny části velké, žarem deformované silnostěnné zásobnice, osamocené ležící bez zahloubení na povrchu podloží (nepublikováno; nálezová zpráva v archivu AÚ ČSAV v Praze). Podobné nálezy sledoval na Moravě též J. Nekvasil, jemuž děkuji za upozornění. V Čechách si jich povšiml V. Vokolek (AR XIII—1961, 478; zde další nálezy a literatura).

⁵ Literaturu k nalezišti Hulín-cihelna, parc. 407/1 viz naposledy V. Spurný, AR XX—1968, 245.

⁶ *idem*, AR XIII—1961, 12—16.

Lausitzer Siedlungskeramik aus Hulín (Bez. Kroměříž). Im Jahre 1969 wurde im Stadtgebiet Hulín, Bez. Kroměříž (Mähren) auf der Flur „Padělky“ bei der Sandgewinnung eine Grube angeschnitten, in der sich Teile großer Gefäße fanden, von denen einige durch Brand deformiert waren (Taf. 13). Die Keramik zeigt Siedlungsgepräge, ist der Lausitzer Kultur zuzuweisen und in die Stufe HA zu setzen. Der hier angeführte Fund vermehrt die von Siedlungen dieser Kultur bekannten Beispiele des Vorkommens vereinzelter Gruben, in denen sich Teile großer Gefäße (Vorratsgefäße) fanden. Einigemal traf man auch grobe große Vorratsgefäße in Scherben oder Teile solcher Gefäße nicht eingetieft auf der ursprünglichen Oberfläche der Siedlung an.⁴ Die Keramik aus diesem Fund trägt darüber hinaus zur besseren Kenntnis der Typologie der Vorratsgefäße der mährischen Gruppe der Lausitzer Kultur bei.² In der näheren Umgebung der Flur „Padělky“, von wo unser Fund stammt, breiteten sich weitere Siedlungen der älteren Phase der Lausitzer Kultur aus.^{5, 6} Diese Fundstücke kamen nach ihrer Bearbeitung in die archäologische Sammlung des Museums Kroměříž (Zuw. Nr. 120/69).

NÁLEZY SLEZSKÉ FÁZE KULTURY POPELNICOVÝCH POLÍ U HULÍNA

(okr. Kroměříž)

JAROMÍR ONDRÁČEK, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 14)

Při severním okraji města v trati „od Hučnice“ byla při hloubení průkopu pro plynové vedení porušena kulturní vrstva se slezskými střepey. Mísy byly patrné i mělké prohlubně, dosahující hloubky až 140 cm od povrchu. Část nálezů z vyházené hlíny zachránili J. Kryl a V. Trefil z Hulína, kteří nález ohlásili Archeologickému ústavu ČSAV v Brně. Při záchranné akci (27. 5. 1969) byl však průkop téměř celý zahrnutý, takže výzkum nemohl být proveden. Byly však nasbírány další střepey a zlomky přepálených lidských kostí, což svědčí o tom, že zde mohly být i rozrušené žárové hroby. Do jaké míry souvisí nový nález s lužickým sídlištěm ve staré cihelně (srv. Z. Trnáčková, Přehled výzkumů 1958, 97; J. Říhovský, Přehled výzkumů 1959, 158) a s dalším lužickým osídlením v polích za železniční trati (J. Ondráček, nálezová zpráva v AÚ ČSAV Brno, č. j. 2445/62), nelze zatím říci. Vzdálenost mezi jednotlivými nalezišti je 200 až 350 m.

Funde der Schlesischen Phase der Urnenfelderkultur bei Hulín (Bez. Kroměříž). Am Nordrand der Stadt Hulín störte man bei der Ausschachtung des Grabens für die Gasleitung eine Kulturschicht mit Scherben der Schlesischen Phase. Da man unter dem gewonnenen Material auch Teile verbrannter Menschenknochen antraf, ist es möglich, daß bei diesem Eingriff auch Brandbräuger zerstört wurden.

HALŠTATSKÉ POHŘEBIŠTĚ V LODĚNICÍCH (okr. Opava)

JIŘÍ PAVELČÍK, AŮ ČSAV Brno

Při rekonstrukci státní silnice Opava—Krnov bylo narušeno rozsáhlé pohřebiště lidu popelníkových polí. Pracovníci expozitury AŮ ČSAV v Opavě zde ve spolupráci s pravěkým oddělením Slezského muzea zachránili šest žárových hrobů. Tyto byly uloženy v malých mísovitých jamách, zasypaných popelem. Obsahovaly běžnou keramiku, jako osudí, mísy, teriny, latky, šálky a koflíky. Bližší datování není zatím možné, neboť materiál, který je uložen ve Slezském muzeu, není dosud laboratorně zpracován.

Das hallstattzeitliche Gräberfeld von Loděnice (Bez. Opava). Bei der Rekonstruktion der Staatsstraße Opava—Krnov störte man in der Gemarkung der Gemeinde Loděnice, Bez. Opava ein ausgedehntes Brandgräberfeld. Die archäologische Ausgrabung führte hier die Opaver Expositur des AI ČSAV in Zusammenarbeit mit dem Schlesischen Museum durch, wo die gewonnenen Funde verwahrt werden.

HORÁKOVSKÝ HROB Z BUDKOVIC (okr. Brno-venkov)

JAROMÍR ONDRÁČEK, AŮ ČSAV Brno

V první polovině května 1969 rozrušil na své zahradě p. Knotek při kopání jámy pro vinnou révu žárový horákovský hrob. Bronzové, železné a keramické milodary předal do sbírek ivančického muzea. 16. 5. 1969 se na naleziště dostavili pracovníci Archeologického ústavu ČSAV v Brně (K. Ludikovský, J. Ondráček), kteří zjistili bližší nálezové okolnosti a vykopali menší ověřovací sondu. Podle výpovědi nálezce i podle zjištění v sondě lze rekonstruovat tuto původní situaci: v jamce kruhového tvaru, která měla v průměru asi 65 cm a byla 60 cm hluboká (z toho 30 cm tvořila ornice), stála na dně větší nádoba se spálenými kostmi a vedle ní, poněkud výše menší nádobka. Obě byly překryté plochými pískovcovými kameny. Mezi střepy z popelnice byly další drobné předměty a střepy z misky. Po obvodu jamky a zvláště nad nádobami se našly hranaté ploché pískovcové kameny, které zřejmě tvořily obložení hrobu. Zachráněny byly tyto předměty:

1. Malá baňatá nádobka.
2. Střepy z větší popelnice.
3. Střepy z misky s dovnitř zataženým okrajem.
4. Čtvercová spona z bronzového plechu, zdobená plastickými motivy soustředných kruhů.
5. Zlomky dvou jiných podobných spon s poněkud odchylnými soustřednými kruhy.
6. Dvě poškozené ložkovité spony ze železa.
7. Zlomky žebrovaného náramku z bronzového plechu.
8. Zlomky tenkého bronzového plechu, zdobeného vícenásobnými jemnými rýhami a krokvicemi.
9. Hliněný přeslen s řadou svislých rýžek na obvodu.

Ein Grab der Horákovter Kultur in Budkovice (Bez. Brno-venkov). H. Knotek störte beim Ausheben einer Grube für die Anpflanzung von Wein in seinem Garten ein mit Sandsteinen umgebenes Brandgrab. Auf der Sohle der kreisrunden Grabgrube von etwa 65 cm Durchmesser und 60 cm Tiefe stand eine Urne mit verbrannten Knochen und neben ihr, aber etwas höher, ein kleineres Beigefäß. Beide Gefäße waren mit flachen Steinen überdeckt. Unter den Urnenscherben fanden sich Scherben einer Schale, ein Tonspinnwirtel, eine verzierte quadratische Fibel aus Bronzeblech, Bruchstücke zweier ähnlicher Fibeln, zwei eiserne Kahnfibeln, Bruchstücke eines gerippten Armrings aus Bronzeblech und Blechstücke mit feinem Ritzornament.

ZACHRAŇOVACÍ VÝZKUM NA STAVBĚ DÁLNICE V TROUBSKU

(okr. Brno-venkov)

KAREL LUDIKOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 15—16)

Rozsáhlými plošnými skrývkami při stavbě dálnice Praha—Brno, východně od silnice spojující obce Veselku a Troubsko, byla narušena část halštatského a laténského sídliště. Terén naleziště se svažuje k jihu do úrodné nížiny, zavlažované drobnými potoky. Podloží tvoří sprašové návěje, překryté různě mocnou vrstvou hnědé až černé hlíny. Základna trasy je upravována buldozery; vzhledem k nestejně konfiguraci terénu nelze proto určit, do jaké hloubky byly sňaty svrchní ornice a podornice vrstvy a kam zasahovala dna jam od původní hladiny povrchu.

Stručná charakteristika zkoumaných objektů:

Jáma č. 1, halštatská: měla oválný, poněkud obdélníkově upravený obrys o rozměrech 1,10 × 0,65 m; dno v hloubce 0,25 m pod úrovní upravené plochy bylo rovné. Šedohnědá, hlinitě popelovitá výplň obsahovala keramiku, mazanici a zvířecí kosti.

Jáma č. 2, laténská: měla téměř kruhový obrys a kotlovitý tvar o rozměrech 0,50 × 0,70 m a hloubku 0,60 m. Šedá, popelovitá výplň obsahovala pouze keramiku.

Jáma č. 3, halštatská: měla nepravidelně oválný tvar. Rovná část dna přecházela schodovitě v hlubší mísovitou zahloubeninu. Rozměry 1,60 × 0,50 m, hloubka 0,15; 0,30 m. Hnědošedá, popelovitá výplň obsahovala keramiku, mazanici a zvířecí kosti.

Jáma č. 4, halštatská: měla kruhový obrys a kotlovitý tvar o rozměrech 1,25 × 1,25 m a hloubku 0,45 m. Hnědošedá, popelovitá výplň obsahovala keramiku, mazanici a zvířecí kosti.

Jáma č. 5, halštatská: měla oválný, do nepravidelného lichoběžníku upravený tvar o rozměrech 1,40 × 1,30 m s rovným dnem v hloubce 0,20 m. Šedohnědá, hlinitě popelovitá vrstva obsahovala keramiku, mazanici a zvířecí kosti.

Polozemnice č. 1, laténská. Základem stavby byla jáma čtyřúhelníkového tvaru se zaoblenými rohy, jejíž jižní podélná stěna byla ve východní polovině rozšířená o vstupní část. Stěny byly kolmé, udusané dno se mírně svažovalo směrem ke středu stavby. Jihozápadní nároží bylo poněkud půdními úpravami narušeno. Rozměry 2,90 × 2,06 m, včetně rozšíření o vstup 2,34 m, hloubka 0,36—0,40 m, orientace podélné osy SZ—JV.

Osídlení úrodné nížiny kolem Troubska je známé již od eneolitu; v době bronzové pak bohatými nálezy (zvláště kultury popelnicových polí, velatické ap.).¹ Jámy odkryté letošním výzkumem a náležející do doby halštatské (č. 1, 3—5) rozšiřují kontinuitu osídlení o její mladší úsek (kulturu horákovskou). Polozemnice č. 1 a jáma č. 2 jsou součástí laténské osady objevené J. Mikuláškem, který zde v roce 1946 odkryl velmi podobnou stavbu jak celkovým tvarem, tak poměrně nízkým zahloubením, konstrukčně bez opěrných kúlů umístěných ve střezech kratších stěn atp.² Mimo běžné nálezy uvádí i doklady řemeslné činnosti, jako např. přesleny, část hliněného roštu s okrouhlými otvory, železnou strusku, brousek ap. V tomto směru je obsah polozemnice 1/69 podstatně chudší, snad také proto, že jeho větší část byla zničena odkryvnými pracemi při úpravě podloží pro dálnici. K doplnění obrazu středolaténského osídlení kraje je možné připojit nález bronzového vroubkovaného náramku s perlovitě ozdobenými konci, pocházejícího patrně z rozrušeného hrobu.³

P o z n á m k y :

¹ Nálezové zprávy archivů: AÚ ČSAV Brno, č. j. 846/37; 762/52; 917/55; 151/45 a AÚ ČSAV Praha 4124/53; 2411/46.

² Nálezová zpráva AÚ ČSAV Brno, č. j. 878/49; nálezy uloženy v NM Praha; E. Šimek, Poslední Keltové na Moravě, Brno 1958, 349—350.

³ Uložen v MM Brno, č. 66127, Ø 76 mm; J. Filip, Keltové ve střední Evropě, Praha 1956, 409.

Eine Reittungsgrabung in Troubsko (Bez. Brno-venkov). Beim Bau der Autobahn Praha—Brno störte man östlich der Straße, die die Gemeinden Veselka und Troubsko verbindet, bei der Flächenabdeckungen vier hallstattzeitliche Siedlungsgruben von kleinerem Ausmaß (Nr. 1, 3—5); zudem legte man hier zwei latènezeitliche Objekte, die Vorratsgrube Nr. 2 und das Grubenhaus Nr. 1 frei. Der Fundamentteil des Grubenhauses bestand aus einer rechteckigen Grube mit abgerundeten Ecken. Die östliche Hälfte der Südseite sprang vor und hier befand sich der Eingang. Die Grubenwände stiegen steil an und der festgestampfte Fußboden fiel gegen die Mitte zu sanft ab. Die Nordwestecke des Fundaments hatte durch die Erdarbeiten etwas gelitten. Die Grundfläche beträgt ohne Eingangsteil 2,90 × 2,06 m, mit der Erweiterung für den Eingang 2,34 m. Das Objekt ist 0,36—0,40 m tief, die Orientierung der Längsachse verläuft von NW—SO.

Die fruchtbare Ebene um die Gemeinde Troubsko war schon im Äneolithikum besiedelt, die Bronzezeit ist mit besonders reichen Funden der Urnenfelderkultur, der Velaticer Kultur u. a.¹ vertreten. Durch die in der diesjährigen Grabung erschlossenen Gruben ist die Kontinuität der Besiedlung auch für den jüngeren Abschnitt der Hallstattzeit — der Horákov Kultur — belegt. Das Gruben-

haus Nr. 1 und die Grube Nr. 2 gehören zu der latènezeitlichen Siedlung, die J. Mikulášek entdeckte, welcher im Jahre 1946 hier ein Objekt freilegte, das unserem Bau durch seine Gesamtform, die geringe Eintiefung, das Fehlen der Tragpfosten in der Mitte der Schmalseiten, u. a. gleicht.² Neben den üblichen Funden führt J. Mikulášek auch Belege für Handwerkstätigkeit aus diesem Objekt an, so z. B. den Teil eines Tonrosts, Eisenschlacke, einen Wetzstein u. ä. Grubenhaus 1/6 ist in dieser Hinsicht viel ärmer, vielleicht auch darum, weil ein größerer Teil des Objekts bei der Abräumung des Geländes für die Herrichtung des Untergrunds der Autobahn vernichtet wurde. Zur Vervollständigung des Siedlungsbilds der Mittellatènezeit sei hier der Fund eines gekerbten Bronzearmrings mit perlformigen Enden angeführt, der vermutlich aus einem zerstörten Grab stammt.

LATÉNSKÉ SÍDLIŠTĚ V BZENCI (okr. Hodonín)

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 17)

Při terénním průzkumu dne 10. července 1969 bylo mezi Bzencem a Moravským Pískem objeveno laténské sídliště.¹ Pokrývá mírný svah severně od budovy cukrovaru, podél levého břehu malého potoka, vlévajícího se pod železniční stanicí Moravský Písek do říčky Syrovinky. Dne 26. listopadu provedli pracovníci expedice v Mikulčicích na sídlišti sběr materiálu a vykopali jednu menší sondu.

Sonda o rozměrech 50 × 150 cm byla vykopána do hloubky 60 cm v místech, kde se na povrchu jevil rozměrný sídlištní objekt, odlišující se od okolní písčité půdy tmavou, silně popelovitou hlínou. Popelovitá hlína zasahovala až na dno sondy, v hloubce mezi padesáti a šedesáti centimetry pod povrchem se narazilo na dusanou úpravu z hnědé jílovité hlíny.

V sondě i v celém okolí bylo velké množství železné strusky, ale poměrně málo keramiky. Výkop přinesl i další nálezy, kromě keramiky část „lignitového“ náramku a přeslen z provrtaného střepu. V okolí sondy byl nalezen úlomek zeleného skla se stříbrnou patinou.

Dva střepy patří k typické sídlištní keramice s hladkým hrdlem a zdrsňeným tělem, která je datována do druhého až posledního století př. n. l. Větší střep se dvěma otvory obsahuje značnou příměs tuhy. Přeslen byl vyroben z keramiky téhož druhu. Část „lignitového“ náramku má vnitřní průměr 7,0 cm.

P o z n á m k a :

¹ Srovnej v tomto svazku Z. Klanica, Středohradištní kostrové hroby v Bzenci, str. 00.

Die latènezeitliche Siedlung von Bzenec (Bez. Hodonín). Bei der Geländeerforschung entdeckte man eine Siedlung, die nach den Keramikfunden und dem Lignitararmring dem 2. bis 1. Jahrhundert v. u. Z. zugewiesen werden konnte.

DVA NOVÉ OBJEKTY NA SÍDLIŠTI Z DOBY ŘÍMSKÉ U LADNÉ (okr. Břeclav)

JAROSLAV TEJRAL, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 19–20)

V dubnu provedli pracovníci AÚ ČSAV v Brně další záchranný výzkum v písčínku, nacházejícím se v polní trati „Kerchová“, v blízkosti obce Ladná, okr. Břeclav. Těžbou písku zde byly narušeny dva sídlištní objekty rozdílného charakteru. První z nich, zachycený ve východní stěně pískovny, měl zhruba obdélný půdorys a vyznačoval se menšími rozměry (cca 300 × 250 cm). Kůlové jamky nebyly zjištěny. Nálezový materiál se představuje zlomky ponejvíce nezdobené keramiky mladšího rázu. Druhý objekt, jenž se vyrýsoval v jižní části písčínku, patřil k obvyklému typu mírně zahluobených polozemnic se šestikůlovou nosnou konstrukcí a rovněž obdélným půdorysem. Delší osa orientovaná ve směru S—J obnášela 420 cm. Archeologický obsah tvořily fragmenty keramiky, a to jak domácí, barbarské produkce, tak hrnčířského zboží provinciálního, mezi nímž

jsou zastoupeny úlomky oranžových džbánů a amfor, jakož i mís s tzv. resatovskou glazurou. Pro datování sídlištního celku není bez významu nálezný železný spon s válcovitou hlavicí, jejíž lučik byl zdoben inkrustací, provedenou ozdobným drátkem z jiného kovu (stříbro?).

Na polích v okolí naleziště bylo nasbíráno větší množství střepového materiálu, v němž kromě ukázek barbarského hrnčířství vynikají zlomky provinciálních prstencových misek, oranžové keramiky i provinciálního užitkového zboží, reprezentovaného drsnými tenkostěnnými hrnci s pásy rytých vodorovných linií v podhrdlí.

Zwei neue Objekte in der römerzeitlichen Siedlung bei Ladná (Bez. Břeclav). Im April 1969 führte die Zweigstelle Brno des Archäologischen Instituts der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften eine Rettungsgrabung in der Sandgrube auf der Flur „Kerchová“ unweit der Gemeinde Ladná, Bez. Břeclav, durch. Man erschloß hier zwei Siedlungsobjekte, von denen das eine nicht sehr groß war und Keramik von jüngerem Gepräge lieferte. In dem zweiten Siedlungsobjekt erkannte man ein Grubenhaus vom üblichen Typus mit sechs Tragpfosten. Neben Keramikfragmenten von heimischer wie provinzialrömischer Herkunft ist für die Datierung der Hütte der Fund einer eisernen Einsprossenfibul mit Inkrustation auf dem Bügel (Almgren 126), von ungeweiner Bedeutung.

Bei der Begehung der Felder in der Nähe der Fundstelle gewann man eine größere Anzahl Keramikscherben, die gleichfalls der römischen Kaiserzeit zugehörig sind.

PŘÍRŮSTKY MORAVSKÝCH NÁLEZŮ Z DOBY ŘÍMSKÉ ZA ROK 1969

IVAN PEŠKAŘ, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 21—22)

Hloubením příkopů pro potrubí, kladené na pravém břehu Dyje východně od bývalé cihelny v Nejdku, okr. Břeclav, byla proříznuta také kulturní vrstva na známém sídlišti z doby římské. Ve vyryté zemině byly nalezeny střepy germánské i provinciální keramiky. K ukázkám domácích výrobků patří zlomky, ve kterých je možno rozpoznat zbytky hrnce s vyhnutým okrajem, terinovitě nádoby s odsazeným prohnutým hrdlem, misky s válcovitým hrdlem a tvarově neurčitelné střepy, zdobené hřebenovými obloučky, vtlačenými kroužky a tuhováním nebo zdršňováním povrchu, z importovaného provinciálního zboží se zachovaly úlomky světle oranžové keramiky.

Podobný výsledek přinesl sběr i na sídlišti v trati „U topolů“ severovýchodně od Milovic, okr. Břeclav. Podzemní orbou byly na povrch polí vyneseny kromě kostěného šídla i části nádob s vyhnutým okrajem, misek se zataženým okrajem, odlomené kolínkovité ucho a střepy hlazené i drsné keramiky, zdobené hřebenem rytými obloučky, nehtovými vrypy, mřížováním, rytými trojúhelníky, vyplněnými vrypy, bradavkami a tuhovým leštěním, z provinciálních, na kruhu vytáčených výrobků zbyly jemné i zrnité keramické fragmenty světle oranžové a šedé barvy.

Ve středomoravské oblasti se objevily nové nálezy v katastru Hulína, okr. Kroměříž, kde byl při melioračních pracích rozrušen objekt s vrstvou mazanice a zlomky keramiky z doby římské, mezi nimiž je střep z tuhované nádoby, zdobené hřebenovými obloučky, přepálené části vrchlíkovité, žlábkovitě zdobené misky a svisle žlábkované nádoby, a zbytky jiných tvarů.

V Mořicích, okr. Prostějov, byla průkopem pro základy krávkina JZD, budovaného na mírném návrší východně od obce, odkryta část jámy z nečetnými předměty z doby římské. Z charakteristických nálezů stojí za povšimnutí střep, zdobený řadami šikmých vrypů, ohraničených vodorovnými rýhami, malý úlomek provinciální, na kruhu robené oranžové nádoby s červeným nátěrem na vnější straně, třívrstvý, železnými nýty spojený parohový hřeben s obloukovitým držadlem, zdobeným na obou stranách kolem okraje dvojitou řadou tečkovitých vpichů, a nedohotovená parohová destička obloukovitě ukončeného držadla jiného hřebene. Přítomnost trojvrstvého hřebene, který podle typologického třídění S. Thomasové patří k 1. variantě typu I., zdobené motivem skupiny C,¹ svědčí pro datování objektu do 3. století n. l.

Poznámka:

¹ S. Thomas, Studien zu den germanischen Kämmen der römischen Kaiserzeit. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 8, 1960, 77—94.

Römerzeitliche Neufunde aus Mähren im Jahre 1969. Durch Lesefunde und Rettungsgrabungen gewann man 1969 einigemal Funde aus Siedlungen der römischen Kaiserzeit. Die nicht allzu reichen Funde stammen aus den Siedlungen in Nejdk, Bez. Břeclav, aus Milovice, Bez. Břeclav, aus Hulín, Bez. Kroměříž, und Mořice, Bez. Prostějov. Während die ersten drei Fundstellen ausschließlich

Tonware, vor allem Bruchstücke der gebräuchlichen germanischen Keramik lieferten, die Kammstrichbögen, Fingernageleindrücke, eingedrückte Ringe, Warzen, Rillen, Gittermuster oder stichgefüllte geritzte Dreiecke schmücken, in weitgehend geringerem Maße dann Scherben der Drehscheibengefäße aus feinem oder körnigem, hellem gelbrotem oder grauem Ton, die sich allesamt in den Rahmen der älteren römischen Kaiserzeit einfügen, fand man im Inventar der Grube von Mořice neben Keramikscherben einen nicht volledeten Kammgriff aus Geweih und einen Dreilagenkamm aus Geweih, der nach der typologischen Gliederung von S. Thomas¹ zum Typ I, Var. I gehört und das Verzierungsmotiv der Gruppe C trägt. Dieser Kamm spricht für die Datierung des Objekts in das 3. Jahrhundert u. Z.

VÝZKUM STAROSLOVANSKÉHO SÍDLIŠTĚ V PŘÍTLUKÁCH

(okr. Břeclav)

MARIE KOSTELNÍKOVÁ, AÚ ČSAV Brno

V roce 1969 pokračoval výzkum staroslovanského sídliště na katastru obce Přítluky (okr. Břeclav) v blízkosti žárového pohřebiště s nádobami pražského typu. Plocha 600 m² byla odkryta a prozkoumána ve dvou sondách, z nichž jedna se rozkládala na východ od plochy zkoumané v předešlých letech, druhá navazovala na dřívější výzkum po jeho západní straně mezi ním a užší sondou z roku 1968. Zde byla také odkryta malá polozemnice o ploše cca 8 m², v jejímž rozpadlém ohništi byla nalezena spodní část hrubé, v ruce robené nádoby. K šesti podobným objektům z výzkumů minulých let přibyl tedy další, sedmý. Chaty byly chudé, postrádaly další průvodní materiál přesněji je datující.

Kromě materiálu, vztahujícího se k vytičenému úkolu, byla zde odkryta silná kulturní vrstva s nálezy neolitickými, mohylovými, z období římského a slovanská hradištní keramika. (Výzkum mladohradištního osídlení však byl znemožněn tím, že jde o inundační území, kde humusovitá vrstva záplavových kalů smývá nejen rozdíly kulturních vrstev, ale i obrysy jednotlivých objektů.)

Die Ausgrabung der altslawischen Siedlung in Přítluky (Bez. Břeclav). Die Ausgrabung der altslawischen Siedlung in Přítluky setzte 1969 auf einer Fläche von 600 m² fort. Man traf eine mächtige Kulturschicht und Objekte aus dem Neolithikum, der Hügelgräberkultur, der römischen Kaiserzeit und slawischen Periode an. Den wichtigsten Fund dieser Grabungsetappe stellt das Grubenhaus mit altslawischer Keramik dar. Uns sind nun von dieser Siedlung insgesamt 7 altslawische Grubenhäuser bekannt geworden.

VORBERICHT ÜBER DIE ERGEBNISSE DER SECHZEHNEN GRABUNGSKAMPAGNE IN MIKULČICE

(Bez. Hodonín)

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 23–26)

Im Rahmen der von Prof. J. Poulík geleiteten Plangrabung im slawischen Burgwall „Valy“ bei Mikulčice wurden an verschiedenen Stellen des ausgedehnten Areals im Jahre 1969 Ausgrabungen durchgeführt. Die im umrissenen Gelände erschlossenen Komplexe gehören thematisch unterschiedlichen Gruppen an.

I.

Westlich der IV. Kirche untersuchte man den an die früher erforschte Fläche anschließenden Teil der Palisade, die zu der hölzernen Umwehrung des Raums um die IV. Kirche gehört. Wir deckten hier insgesamt 16 Quadrate von 5 m Seitenlänge ab (21/-4 bis -6, 22/-2 bis -6, 23/-5, -6). Zwei parallellaufende Pfostenlöcherreihen teilten die Grabungsstelle in zwei unterschiedliche Abschnitte. Knapp unter der 20 cm mächtigen Ackerkrume breitete sich südlich von der Pfostenlöcherlinie ein verhältnismäßig kompakter Steinschutthorizont aus, der im großen und ganzen die südliche Pfostenlöcherreihe respektiert. Nördlich der Palisade lag 20 cm unter der Oberfläche eine

mächtige und nahezu fundleere Schicht braunen Lehms, deren künstlich hergerichteter regelmäßiger Rand an die erwähnte Steinschuttsschicht angrenzt. In der westlichen Hälfte der abgedeckten Fläche erscheinen in gleicher Tiefe die ersten Körpergräber (Taf. 23).

Einen weiteren Horizont bilden die Sandstriche, die annähernd dieselbe Fläche einnehmen, wie der über ihnen liegende Steinschutthorizont. Unter der braunen hergerichteten Lehmschicht nördlich der Palisade liegen graue sandige Schichten, die nur wenige Funde lieferten. Die Kulturschicht in nächster Nähe der Palisaden, vor allem aber der Streifen zwischen den beiden Palisadenreihen unterscheiden sich deutlich von ihrer Umgebung.

Hier möchten wir in erster Reihe die Tierskelette erwähnen, die aus Gruben nahe den Palisadenresten gehoben wurden. In Quadrat 26/-6 trat das vollständige Skelett eines Spanferkels zutage, dessen Vorderfüße man, offenbar ehe es in den Boden kam, zusammengebunden hatte, da die Knochen zusammengedrückt unter dem Körper lagen (Abb. 25, 2). In der Grube (Obj. 746) fand man ein Tierskelett, das vermutlich von einem Hund stammte, ein Hundeskelett entdeckte man zudem in Objekt 753. Tierskelette sind in Mikulčice einigemal angetroffen worden und sind auch von anderen Fundstellen bekannt (Pilismarót — Basaharc) geworden. Es könnte sich um Bauopfer gehandelt haben und diese sind vielleicht mit der Errichtung der Befestigungsanlagen oder anderer wichtiger Objekte in Zusammenhang zu bringen.

Im westlichen Teil der untersuchten Fläche waren die Pfostenlöcher in größerer Entfernung voneinander eingelassen, so daß hier die beiden Reihen lange nicht so regelmäßig wie im östlichen Teil der Grabung sind. In diesem Teil waren die Pfostenlöcher auch weniger tief in den Untergrund eingelassen, was ohne Zweifel darauf zurückzuführen ist, daß hier die Erdschicht weitgehend mächtiger ist. Es könnte sein, daß einige Pfosten gar nicht in den Untergrund eingerammt waren, sondern nur in das darüberliegende Erdreich. Darum können wir bislang auch nicht sagen, ob die Palisade in der angegebenen Richtung fortsetzt oder ob sie im westlichen Teil der Grabungstelle einbiegt und sich gegen Süden wendet. In den Quadraten des Streifens 22 beobachtete man im Untergrund einen flachen Graben, der senkrecht zu der Palisadenwehr verlief und von den Objekten jüngerer großmährischer Schichten respektiert wurde (Taf. 23, 2).

Einige Sandstriche südlich der Palisaden gehörten zu Blockbauten von quadratischem Grundriß. In Quadrat 25/-5 gelang es, den Teil eines solchen Hausgrundrisses zu ermitteln und es ist wichtig, daß wir auch an dieser Stelle mehr als einen Siedlungshorizont nachweisen konnten.

Unweit des angeführten Objekts legte man in Quadrat 26/-5 eine in den Untergrund eingelassene Grube mit steilen Wänden frei, die mit Eisenschlacke gefüllt war. Auch in ihrer Umgebung fand sich eine größere Menge Eisenschlacke. Hart über dem Untergrund begegnet in etlichen Quadraten eine ältere Siedlungsschicht der Kultur mit kannellierter Keramik. Es ist nicht ausgeschlossen, daß einige der ermittelten Pfostenlöcher zu diesem Horizont gehören.

II.

Östlich der I. Kirche deckte man vier Quadrate ab (10, 11/-11, -12), die nördlich und westlich an die Fläche anschließen, die im Jahre 1963 untersucht wurde. Man ergrub hier insgesamt sechs Siedlungsobjekte und vier Körpergräber. Aus der Siedlungsschicht gewann man eine Menge Kleinfunde. Die Bronzezierate hob man im westlichen Teile der abgedeckten Fläche, in den der „Brandhorizont“, die in den vorausgehenden Grabungsberichten wiederholt erwähnte reichholzkohlenhaltige Schicht, die in verschiedenen Teilen des Burgzentrums, namentlich in der Vorburg beobachtet wurde, weiter hineinreicht.

III.

Westlich vom Atrium der dreischiffigen Basilika wurden auf 25 × 20 m Fläche Gräberfeld und Siedlung untersucht. (Die Quadrate -7/+1 bis -3, -8/+1 bis +4, -9/+1 bis +3, -10, -11/-1,0 bis +3 und ein Teil der Quadrate der Reihe -12/+1 bis +3, Taf. 24, 1.)

Im östlichen Teile der Grabungsstelle traf man einen in den Untergrund eingetieften Graben an, der in südöstlicher Richtung, wollen wir von einer kleinen Unterbrechung absehen, die ganze Grabungsstelle durchzieht. Dieser Graben läuft parallel zur Westwand des Atriums der dreischiffigen Basilika und die Unterbrechung findet sich genau im Schnittpunkt mit der Längsachse der Kirche. Dieser Graben könnte den Rest einer Umzäunung um die dreischiffige Basilika darstellen und die Unterbrechung, der Raum für den Eingang in die Kirche gewesen sein.

Westlich dieses Grabens, den offensichtlich auch eine Körpergräber respektierten, legte man eine Reihe Siedlungsobjekte frei, darunter auch solche mit Sandstrichen, und zweimal zehn Körpergräber. Bis auf ein einziges Grab, in dem sich sieben Spinnwirtel aus Ton fanden, lieferten diese Gräber keine Funde. Sie gehören zu dem Horizont, der jünger als die Sandstriche ist. Unmittelbar beim vorausgesetzten Eingang in das Areal der Basilika begegnen — zum ersten Male im Bereiche des Fürstensitzes — Anhäufungen von Tierknochen und anderem Abfall. Nach den Keramikscherben dürfte dieser Abfall im 10. Jahrhundert entstanden sein. In nächster Nähe der Abfallhaufen entdeckte man zwei Eisengerätsdepots. Zum größeren gehören eiserne Eimerhenkel und Reifen, Bruchstücke beinerer Messergriffe, Steinbügel, Sichelfragmente, Schlüssel, Zangen, Sporen, Schnallen, Mundstücke, Nägel, und eine große Anzahl Eisenstücke und halbbearbeitetes Eisen. Alle Gegenstände dieses Funds zeigen deutlich, daß es sich hier nicht um ein Fertigwaren-

lager handeln kann. Wir haben es hier ohne Zweifel mit einem Depot wertloser Altsachen, Ausschuß und Halbfertigware zu tun, die der Erzeuger vermutlich selbst einlagerte und als Rohstoff zur weiteren Verarbeitung benützen wollte. Der kleinere Hortfund wurde etwa fünf Meter weiter östlich vom größeren entdeckt. Hier fanden sich Sensenklingen, Pfeilspitzen, ein Messer, beinerne Messergriffe, eine Sichel, ein Meißel und eine Menge Roheisen. Nach den Ergebnissen der Voranalyse der Funde sind beide Depots zeitgleich mit den Abfallhaufen, gehören demnach in das 10. Jahrhundert (Taf. 24, 2).

Knochenanhäufungen säumten auch die Ränder der Sandstriche im nordwestlichen Teile der untersuchten Fläche, sind hier aber keineswegs so umfangreich wie jene Abfallhaufen, die die Fußböden der Vorburg begleiten. Die Feuerstelle des nahezu quadratischen Objekts von $3,5 \times 4$ m Bodenfläche befand sich ungefähr in der Mitte des Fußbodens, die Aschengrube lag etwas weiter südöstlich. Auch hier, wie bei ähnlichen Objekten in anderen Teilen des Burgzentrums darf mit mindestens drei Bauphasen gerechnet werden.

Der vorgroßmährischen Zeit wiesen wir die Sandstrichreste zu, die im nördlichen Teil der untersuchten Fläche zutage traten. Einigemal stellten wir hier aschige Stellen und stark verglühte Lehmewurfbrocken fest. In der Nähe des Ostrands des Quadrats und an seiner Südseite fanden sich Mühlsteinfragmente. Nach der beträchtlichen Menge Lehmewurf dürfte das Objekt ein großer Ofen gewesen sein und die Mühlsteine in seiner Nähe lassen uns ahnen, welchen Zwecken er ursprünglich gedient haben könnte.

An verschiedenen Stellen der untersuchten Fläche zeigten sich Spuren eingestürzten Mörtel-mauerwerks, am auffälligsten in der nordwestlichen Ecke der Grabungsstelle. Im Raum zwischen dem Panneltafelhaus der Expedition und dem Gebäude über der 1. und 2. Kirche ist der Fund eines weiteren eingestürzten Bauwerks zu erwarten.

An einigen Stellen konnten im Sand des Untergrunds eigenartige Spuren beobachtet werden, die von einem Pfluge herrühren könnten oder von Faschinen oder Holzflechtwerk. Es handelt sich um flache, parallellaufende Furchen, die sich senkrecht schneiden und sich vom gelben Sand durch ihre dunklere Farbe abheben.

Die Siedlungsschichten westlich und östlich des Umgrenzungsgrabens der Basilika unterscheiden sich in gewisser Hinsicht. In der Nähe der Kirche sind tiefe Gruben seltener und die eingetieften Objekte sind verhältnismäßig flach eingelassen. Es hat den Anschein, als hätte die Besiedlung hier einen anderen Charakter.

IV.

In der Grabungsstelle südlich der Apsis der dreischiffigen Basilika suchen wir schon mehrere Jahre nach Beweisen, die unsere Theorie, in Mikulčice habe es zwei verschiedene Areale gegeben, stützen könnten. Nach bestimmten Anzeichen, vor allem aber aufgrund der Analyse der Keramik kamen wir zur Ansicht, daß der ältere Burgwall aus vorgroßmährischen Zeit auf der kleinen Anhöhe von halbmondförmiger Gestalt lag und der Burgwall „Valy“, wie wir ihn heute kennen, in großmährischer Zeit entstand. Um nachzuweisen, daß unsere Annahme richtig ist, legten wir in dem Raum, in dem theoretisch die älteste Befestigungsanlage erscheinen sollte, drei Quadrate (3/+12 bis +14) frei.

Die Ausgrabung bestätigte die Richtigkeit unserer theoretischen Voraussetzung und im erschlossenen Raum zeigte sich die Vorderfront des Walls — eine Palisade mit gut erhaltenen zugespitzten Pfahlenden und Resten der Längsbalken, die zur eigentlichen Wallkonstruktion gehören. Diese Konstruktion und die ermittelte Wallbreite — 7,5 m — entsprechen vollkommen der in vorgroßmährischer Zeit in Mikulčice üblichen Wallbauweise. Sie wurde an verschiedenen Stellen im Fundort festgestellt und auf gleiche Art war auch die Fortifikation der Siedlung erbaut, die im Westen an die Fürstenburg anschließt (Taf. 25, 1).

Im westlichen Teile der untersuchten Quadrate stieß man auf eine größere Menge Mörtel und Steinschutt, die die Nähe eines zusammengestürzten Steinbauwerks ankündigen.

V.

Im Bereich im Walde nördlich der VI. Kirche (Kostelec) „kde nic neroste a kde prý kdysi stával klášter“ (wo nichts wächts und ehemals ein Kloster gestanden haben soll) wurden weitere neun Quadrate freigelegt (19 bis 25, 35, 37). Das Körpergräberfeld, das man hier im Jahre 1968 entdeckte, setzt vor allem im östlichen und westlichen Teil der Grabungsstelle fort. Nahezu alle Gräber respektieren in Orientierung und Anordnung das hölzerne Bauwerk, das wir mit Hilfe der in den Untergrund eingetieften Fundamentgräben rekonstruieren können.

Die Zahl der Gräber mit Funden nahm zu, am zahlreichsten waren derartige Gräber in Quadrat 25 vertreten. Wir gewannen dadurch an Schmuck traubenförmige Ohringe und Kugelknöpfe (gombíky), ferner Eimer, Tonware, Messer und weitere Gegenstände, die gestatten die Begräbnisstätte vorderhand in die zweite Hälfte des neunten und erste Hälfte des zehnten Jahrhunderts zu setzen. In dem vom Graben umgrenzten Raum, in dem wir einen Holzbau voraussetzen, entdeckten wir eine Siedlungsgrube, die erste wirklich markante Abfallgrube dieser Grabungsstelle. Die Auffüllung bestand aus Scherben und Tierknochen und auch eine stark holzkohlehaltige Brandschicht

fehlte nicht. Auf der Grubensohle lag der Hals einer kleinen Amphore von sehr arttertümlichen Gepräge.

Auch weitere Bodendenkmäler zeugen dafür, daß die Siedlung älter ist, als die umliegenden Gräber, so die zahlreichen gegossenen Bronzezierate, die Bronzearmringe und die vorgroßmährische Keramik. Einige Körpergräber der Grabungsstelle sind in die ältere Siedlungsschicht eingelassen (Taf. 26).

Auch nach dem zweiten Grabungsjahr können wir nichts genaues über den Charakter des untersuchten Holzbauwerks und dem mit ihm zusammenhängenden Friedhof sagen. Wir suchen immer noch nach einer befriedigenden Erklärung für die Erscheinungen, die uns z. B. aus dem Körpergrab Nr. 1055 bekannt geworden sind. Dieses Grab war, wie an anderer Stelle erwähnt, in einen Graben eingelassen, der eine Grube mit Pferdebestattung umgab. An den Lendenwirbeln hatte der Verstorbene ungemein große Auswachsungen, am rechten Unterarm eine ausgeheilte Fraktur. Vom linken Bein mit einer gut verheilten Hiebwunde war der Fuß über dem Knöchel abgehauen. Etwa zwei Meter von diesem Grabe entfernt entdeckte man neben einem weiteren Skelett eine kleine, in den Untergrund eingetifte Grube. Auf der Grubensohle fand sich der zur Bestattung des Grabes Nr. 1035 gehörige linke Fuß. Dies ist durchaus nicht der einzige Fall von Absonderlichkeiten auf der Begräbnisstätte, wir konnten hier eine ganze Reihe ähnlicher Phänomene beobachten.

VI.

Neben den angeführten Hauptausrabungen unternahm man an verschiedenen Stellen des Burgzentrums kleinere Grabungen. Hier ist vor allem die Beendigung der Ausgrabung des Holzbaus mit Steinecke in der Nähe der achten Kirche zu nennen, ferner die erste Probegrabung in der ausgedehnten Siedlung nördlich der ersten und zweiten Kirche und die Suchgräben, die im Zusammenhang mit der vorbereiteten größeren Abdeckung im Bereich der zweiten Holzbrücke und des zweiten Tors östlich vom Fürstenpalast angelegt wurden.

SLOVANSKÉ SÍDLIŠTĚ V HNĚVOŠICÍCH

(okr. Opava)

JAROSLAV KRÁL, AÚ ČSAV Brno

V roce 1969 při průzkumu terénu na katastru obce Hněvošice se mi podařilo zjistit východně od obce, v prostoru mezi Zikalovým mlýnem a rybníkem pravěké osídlení. Podle střepového keramického materiálu bylo osídleno v době slezské kultury a později slovanským obyvatelstvem. Zatím co osídlení z doby bronzové je na Opavsku hojné, pak slovanská sídliště, zejména v údobí 8. až 10. století, jsou severně od řeky Opavy dosud vzácná. Vysvětlit tuto okolnost je možné pravděpodobně tím, že dnešní osídlení překrývá staré slovanské osady. Nález střepů slovanské keramiky, zařaditelných do sklonku 8. a průběhu 9. století v Hněvošicích představuje obohacení nálezového katastru v oblasti severně od Opavy.

Die slawische Siedlung von Hněvošice (Bez. Opava). Im Gemeindegrund der Gemeinde Hněvošice stellte man 1969 im Bereich zwischen der Zikalmühle und dem Teich eine slawische Besiedlung des ausgehenden 8. und ganzen 9. Jahrhunderts fest. Der Platz war auch zu Eende der Bronzezeit besiedelt.

SÍDLIŠTĚ Z DOBY HRADIŠTNÍ V DOLNÍCH BOJANOVICÍCH

(okr. Hodonín)

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno

Vlevo od státní silnice z Hodonína do Mutěnic, na pravém břehu říčky Stupavy—Kyjovky, vystupuje z původně inundačního (před regulací toku) terénu nevelké pískové návrší. Trať nese jméno „Zbrod“ a patří do katastru obce Dolní Bojanovice.

Při terénním průzkumu na jaře roku 1969 bylo na návrší zjištěno rozsáhlé sídliště se střepy starší, střední a mladší doby hradištní. Sídlištní objekty se projevují na povrchu popelovitými skvrnami.

Starší pamětníci tvrdí, že v těchto místech býval kdysi brod, kudy vedla podél břehů Kyjovky cesta z Břeclavska do okolí Kyjova a dále na sever. Zajímavá lokalita Zbrod může souviset s hradištním pohřebištěm, které leží v katastru Hodonína, severně od myslivny, na levém břehu Kyjovky, ve vzdálenosti asi jeden kilometr od Zbrodu. Ve třicátých letech zde bylo rozkopána několik hrobů, z nichž je známo sedm nádob.

P o z n á m k a :

¹ B. Dostál, Slovanská pohřebiště ze střední doby hradištní na Moravě, Praha 1966, str. 128, tab. XVI.

Die burgwallzeitliche Siedlung in Dolní Bojanovice (Bez. Hodonín). Auf der Flur „Zbrod“ am rechten Ufer des Flüßchens Kyjovka entdeckte man eine Siedlung mit Keramik der älteren, mittleren und jüngeren Burgwallzeit. Es ist nicht ausgeschlossen, daß sie mit dem Gräberfeld am linken Ufer des Flusses in Zusammenhang steht, das in die Gemarkung der Stadt Hodonín gehört.

SLOVANSKÁ POLOZEMNICE V MOŘICÍCH (okr. Prostějov)

ČENĚK STAŇA, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 27—28)

V roce 1969 rozšiřovalo JZD Mořice, okr. Prostějov, své hospodářské objekty východně od obce, severně od státní silnice, jež probíhá vesnicí od Vyškova ke Kroměříži. Při výkopu základů pro kravín na ploše asi 63×20 m byly narušeny pravěké a časně historické jámy. Zachraňovací výzkum provedli pracovníci Archeologického ústavu ČSAV v Brně ve spolupráci s okresním muzeem v Prostějově. Ze zachráněných objektů patří jeden do slovanského období (objekt 13/S).

Pod ornici, asi 80 cm silnou, se objevil čtvercovitý půdorys se zaoblenými rohy o rozměrech 285×285 cm, v severní části ve směru JZZ—SVV proříznutý výkopem pro základy kravína. Objekt se zahluhoval 40 cm pod hladinu výkopu. Jeho zásup tvořila hnědá hlína silně promíšená žlutkou. V zásupu byly ojedinělé červené pískovcové kameny, slovanské a několik pravěkých střepů, mazanice, drobný rohovcový úštěp, kostěný hrot, zvířecí zub a uhlíky. Při severovýchodním rohu objektu, který je možno označit jako slovanskou polozemnici, bylo ohniště, v němž se zachovalo množství drobných červených pískovcových kamenů: na ploše 60 (Z—V)×50 cm byla dosti pravidelná prohlubeň (hl. cca 10 cm pod podlahou chaty); celé její dno bylo vyloženo drobnými kameny; pouze na východní straně, při stěně polozemnice, stál větší kámen (15×20 cm, síla 4—6 cm); druhý větší plochý kámen (20×20 cm, síla cca 8 cm) ležel v severozápadním rohu ohniště; jeho horní plocha byla v rovině se dnem polozemnice; pod tímto kamenem a na jižní straně prohlubně byla hlína do červena propálena. Ohniště tedy mělo dno vyloženo kameny, které patrně vymezovaly i jeho obvod.

Nálezy, které polozemnici datují, jsme získali jednak z průkopu pro základy (34 střepů), jednak z ornice nad chatou při záchranném výzkumu (10 střepů) a z vlastního zásupu objektu při výzkumu (2 střepy). Přes tento nesourodý původ slovanských keramických nálezů lze mít jejich průkaznost za spolehlivou pro jejich jednotný starobylý ráz, projevující se ve struktuře materiálu, v profilaci i ve výzdobě. Materiál je většinou hrubší, špatně míšený, hlína s pískem i s drobnými kaménky má zpravidla přirozenou příměs jemné slidy. Barva a vypálení je nestejně, převažují tmavě hnědé barevné tóny, vyskytuje se i slabé vypálení. Všechny dochované zlomky nasvědčují, že v tvarech dominují měkké profilové linie: okraje jsou jen lehce vyhnuty, jeden (inv. č. 652-1/69) je dokonce kuželovitě postaven a má nahoře nepatrně rozšířenou rovnou plošku. Konečně i výzdoba nese znaky méně rozvinuté hrncířské výroby: zlomek z masivní, zásobnicové nádoby zdobí široká lišta členěná nestejnými dlouhými šikmými zářezy (inv. č. 652-7/69), střep inv. č. 652-5/69 pomalu vedená, čtyřzubým rydlem výrazně rytá vlnice mezi rýhami; pečeť starobylosti nelze upřít ani vícenásobné vlnice mezi pásy rýh na střepch inv. č. 652-2, 3 a 22/69, ani více-násobným šikmým páskům mezi pásy rýh na zlomcích inv. č. 652-4, a, b/69, jimž dává zdání dokonalosti ostrost linií a relativně dobré vypálení. Pro ruční výrobu nádob, z nichž zlomky pocházejí, mluví jednoznačně nejen okraje inv. č. 652-1 a 29/69, střep od okraje inv. č. 652-24/69 a od dna inv. č. 652-23/69, nýbrž i 19 zlomků, jež byly označeny za netypické (inv. č. 652-9, a—m/69 a 652-25, a—d/69).¹

Keramický soubor z mořické polozemnice, v němž se objevují i ohlasy zboží z horizontu pražského typu, můžeme srovnávat s některými sídlištními nálezy z jihozápadního okraje Hané. Z nejbližších připomenou alespoň snad necelé 4 km vzdálená sídliště v Němčicích nad Hanou v poloze „Dánka“² a v Nezamyslicích v trati „Končiny“³ a o málo vzdálenější sídliště v Křenovicích u Kojetína.⁴ Při dosavadním neutěšeném stavu výzkumu vesnických sídlišť a starohradištní keramiky

nelze tyto nálezy datovat přesněji než rámcově do 7.—8. století. Tomuto chronologickému zařazení zcela odpovídá také typ příbytku-polozemnice s otevřeným ohništěm při jednom rohu. Jeho obdobu představuje ještě menší chata ve čtverci KK—XI na slovanském hradisku Staré Zámky u Líšně, kladená rámcově do 8. století.⁵ Obě obydlí pak patří k typu, jenž je charakteristický pro starohradištní sídliště na jihozápadním Slovensku.⁶

V bezprostředním okolí polozemnice byly kromě slovanských střepů nalezeny dva střepy volutové kultury, další netypické pravěké střepy a několik keramických zlomků z doby římské.

P o z n á m k y :

¹ Z Mořic je v muzeu v Přerově střep (inv. č. 1279), nepochybně sídlištního původu. Je zdoben několika vícenásobnými vlnicemi a pásem horizontálních rýh, jež byly ryty za pohybu nádoby. Obtáčení na kruhu dosvědčují i jemné rýžky technické proveniencce pod vyhnutím okraje. Tento střep tedy pochází ze sídliště mladšího časového horizontu než jsou naše nálezy.

² Vysloveně starobylý je větší, okrajový střep uložený v muzeu v Přerově, inv. č. 6952. Kromě toho jsou tam mladší střepy (10. až 11. století).

³ Větší okrajový střep ze sídlištní jámy je v muzeu v Přerově, inv. č. 347.

⁴ Nálezy v muzeu v Přerově, inv. č. 6647, 7038, 7040.

⁵ Č. Staňa, Velkomoravské hradiště Staré Zámky u Líšně. (Stavební vývoj.) Monumentorum tutela, Bratislava, v tisku.

⁶ D. Bialeková, Závěrečná zpráva z výzkumov slovanských sídlisk v Nitrianskom Hrádku a Bešeňove, Slov. arch. VII 1959, 439—445.

Ein altslawisches Grubenhaus in Mořice (Bez. Prostějov). Beim Bau der Wirtschaftsgebäude für die LPG in Mořice, Bez. Prostějov, im Jahre 1969 wurden mehrere Objekte aus Vor- und Frühzeit gestört. Im Objekt Nr. 13/S erkannte man ein altslawisches Grubenhaus mit einer Feuerstelle in der nordöstlichen Ecke des Innenraums. Der Hausgrundriß war quadratisch, von 285 cm Seitenlänge, die Hütte etwa 40 cm tief in den gelblichen Löß eingetieft. Der Boden der Feuerstelle war mit kleinen Kieselsteinen ausgelegt. Nach der Zusammensetzung des Materials, der Profilierung und Verzierung der slawischen Keramik konnte das Objekt dem 7.—8. Jahrhundert zugewiesen werden.

STŘEDOHRADIŠTNÍ KOSTROVÉ HROBY V BZENCI

(okr. Hodonín)

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 29—30)

Počátkem července 1969 oznámila Vladimíra Pouchlá expedici AÚ ČSAV v Mikulčicích, že Anastasius Laga z Bzence našel při rigolování své zahrady, na níž si zakládá vinici, lidské kosti a nádobu.

Dne 10. července byl na místě proveden záchraňovací výzkum. Naleziště leží na severovýchodním svahu rozsáhlého pískového návrší, které se táhne napravo od silnice, vedoucí při severním okraji lužní nivy řeky Moravy z Moravského Písku do Bzence. Domek A. Lagy, č. 656, k němuž zahrada patří, je součástí kolonie u cukrovaru, od něhož je k nalezišti polní cestou asi 100 m. Majitel sousední zahrady Vladimír Miklenda, č. p. 635, mne informoval, že v těchto místech býval kdysi písečník.

H r o b 1.

Přibližně uprostřed svého pozemku, asi 20 m od cesty, která vede podél zahrad severozápadním směrem, vybral A. Laga údajně z hloubky 150 cm dobře zachované části lidské lebky a asi 2 m od ní z téže hloubky větší nádobu. Hrobová jáma ani bližší nalezové okolnosti nemohly být zjištěny.

Světle hnědý hrnec má vyhrnutý, šikmo seříznutý okraj. Na výdutí jsou dva pruhy vlnic, mezi nimi pás rovnoběžných rýh. V — 16,2, po — 17,2, pd — 8,9 (tab. 30, 2).

H r o b 2.

Na rozhraní pozemků A. Lagy a V. Miklendy, asi 5 m jižně od hrobu 1, jsme položili zkušební sondu, která byla rozšířena poté, když se v hloubce 30 cm objevil ve žlutém písku promísený tmavý zásah. Nebyl pravidelný, zdálo se, že jde o výplň kuželovité jámy s nejasným ohraničením. Na jejím dně, v hloubce 130—140 cm pod povrchem, ležely zbytky lebky, vedle nich v neanatomické poloze neurčité zlomky kostí, patrně části dětské pánve a dlouhých kostí. (Tab. 29, 2.) Nad zbytky lebky byla nádobka (1), v blízkosti pánvičky zlomky náušnice (2).

1. Tmavošedý hrnec s vyhrnutým okrajem, na dně sotva znatelná pětiúhelníková značka. Výduť zdobí ostré klikatky, umístěné mezi dva pásy rovnoběžných rýh, nad nimi pruh šikmých hřebenových vpichů. V — 13,5, po — 8,5, pd — 5,9 (tab. 30, 1).
2. Neurčité zlomky bronzového drátku ohnutého do oválu o průměru 1,5 cm.

Uvedené nálezy pocházejí s velkou pravděpodobností z kostrových hrobů, rozrušených při vybirání písku. Některé předměty z hrobů a části koster byly ponechány na místě, případně naházeny do jam a zahrnuty. Je možné, že jsou součástí většího pohřebiště, které podle popsanych nálezu můžeme rámcově datovat do střední doby hradištní.

Při letmém terénním průzkumu blízkého okolí naleziště byly asi 500 m od hrobů směrem k Těmicím nalezeny středohradištní střepy zároveň s laténskými, o nichž pojednává v tomto svazku zvláštní článek. Tato lokalita leží na mírném svahu, na jehož úbočí teče malý potok.

Nálezy z doby hradištní jsou uváděny v literatuře přímo z Bzence, z náměstí nebo z města,¹ sídliště z této doby je v lese nad loukami v trati „Ploštiny“ a též v trati „Bzinky“². Stojí za zmínku, že bohaté kostrové pohřebiště v Těmicích³ leží jen dva kilometry vzdušnou čarou od naleziště.

P o z n á m k y :

¹ I. L. Červinka, Slované na Moravě a říše Velkomoravská, Brno 1928, s. 172

² Archiv AÚ ČSAV v Brně.

³ I. L. Červinka, op. cit., s. 158.

Die mittelburgwallzeitlichen Skelettgräber von Bzenec (Bez. Hodonín). Gelegentlich der Rettungsgrabung der bei der Sandgewinnung zerstörten Skelettgräber hob man zwei Gefäße und das Bruchstück eines Bronzeohrings. Auch die zum Begräbnisplatz gehörige Siedlung wurde entdeckt.

NÁLEZ STŘEDOHRADIŠTNÍHO HROBU V MILOVICÍCH

(okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Při výkopu vodovodu v jižní části obce narazili dělníci dne 16. května 1969 na zbytky zničeného středohradištního hrobu, z něhož se podařilo zachránit téměř celou nádobu, střepy z druhé nádoby, několik lidských kůstek a zbytky dřeva. Dřevo pocházelo z dřevěných prken pod nebožtíkem. Podle určení dr. E. Opravila je dřevo z dubu (*Quercus* sp.). Jedna z nalezených nádob je hrnek vejčitého tvaru hnědočerné barvy. Na povrchu je zdoben vodorovnými rýhami a několikanásobnými vlnicemi. Druhá rekonstruovaná nádoba je hrnec situlovitého tvaru hnědočerné barvy. Výzdoba sestávající z vrypů, několikanásobné vlnice a vodorovných rýh zaujímá horní tři čtvrtiny nádoby.

Fund eines mittelburgwallzeitlichen Grabes in Milovice (Bez. Břeclav). Durch die Rettungsgrabung konnten die Reste eines mittelburgwallzeitlichen Grabes gerettet werden. Man barg zwei Gefäße und Reste von Eichenholz.

ZJIŠTĚNÍ V ŠAKVICÍCH

(okr. Břeclav)

BORIS NOVOTNÝ, AÚ ČSAV Brno

14. dubna 1969 byl proveden v pískovně JZD Šakvice záchranný výzkum dvou těžbou narušených objektů. Po vybrání jejich obsahu bylo zjištěno, že to jsou odpadové jámy se zlomky keramiky, typologicky spadající do doby sklonku 10. až počátku 11. století.

V červenci téhož roku tam byl proveden za účelem přípravy těžby písku větší plošný odkryv 50 cm mocné humusové vrstvy. Ještě ve spodních vrstvách humusu se porůznu nalézaly kostry dospělých lidí i dětí, orientované od západu k východu, nebo od severu k jihu. Osm zjištěných hrobů

bylo bez nálezů. Bez průvodních nálezů nelze pohřebiště datovat, může se však jednat o středověký komplex, ležící poblíž zaniklé vesnice.

Feststellungen in Šakvice (Bez. Břeclav). In der Sandgrube der LPG-Šakvice legte man Abfallgruben mit Keramikfunden vom Ausgang des 10. und Beginn des 11. Jhs. u. Z. frei. Nicht weit von der Fundstelle entdeckte man beim Abräumen der Humusschicht verschieden orientierte beigabenlose Gräber.

POHŘEBIŠTĚ Z MLADŠÍ DOBY HRADIŠTNÍ V PTENÍ

(okr. Prostějov)

MILOŠ ČIŽMÁŘ, Okresní muzeum, Prostějov

(Tab. 31–32)

Východně obce v trati „Ptinky“ provedlo v září OVM v Prostějově zjišťovací výzkum. Ve dvou sondách byly pod 30 cm silnou vrstvou ornice zjištěny v podloží zásypy pěti hrobů, z nichž byly dva prozkoumány.

Hrob 1. (Tab. 31.) Obdélníková hrobová jáma se zaoblenými rohy. Rozměry: d — 214, š — 70, hl — 10–12 cm. Kostra byla v natažené poloze na zádech, lebka byla obličejovou částí obrácena k východu. Mezi prstními články levé ruky byl železný nůž. Orientace: SZ—JV (320°—140°).

1. Železný nůž s trnem Rozměry: d — 9,3 cm.

Hrob 2. (Tab. 32.) Obdélníková hrobová jáma se zaoblenými rohy, u nohou kostry rozšířená. Rozměry: d — 193, š — 65–80, hl — 10–20 cm. Kostra v natažené poloze na zádech byla uložena v hrobové jámě mírně napříč. Lebka obličejovou částí obrácena k jihozápadu, u její levé strany byla esovitá záušnice (1), druhá byla pod pravým spánkem (2). Orientace: SZ—JV (325° až 145°).

1. Bronzová esovitá záušnice potažená stříbrným plíškem. Rozměry: Ø 1,9, Ø tyčinky 0,5 cm.

2. Bronzová esovitá záušnice. Rozměry: Ø 1,7, Ø tyčinky 0,2 cm.

S touto lokalitou souvisí snad zpráva J. Hladíka, který bez bližšího údaje uvádí z Ptení slovanské nálezy (J. Hladík, Památky archaeologické a jejich stáří, Brno 1896, 34). Z geografického hlediska je tato lokalita nejzápadnějším dosud zjištěným mladohradištním pohřebištěm na Prostějovsku a leží v jižním vyústění pravěké a časně historické spojnice mezi Hanou a Malou Hanou, která probíhala údolím Nectavy a Romže.

Das jungburgwallzeitliche Gräberfeld von Ptení (Bez. Prostějov). Auf der Flur „Ptinky“ grub man zwei Skelettgräber aus, die aufgrund der Funde (S-förmige Schläfenringe, Eisenmesser) der jüngeren Burgwallzeit zugewiesen werden konnten.

ZJIŠŤOVACÍ SONDY NA ZANIKLÉ MLADOHRADIŠTNÍ OSADĚ U POPICE

(okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Na mladohradištní osadě, zjištěné v roce 1968 u potůčku východně obce, byl roku 1969 proveden zjišťovací výzkum třemi sondami 10 m dlouhými a 1 m širokými. Nepodařilo se však zjistit žádné objekty.

Die Probegrabung in der jungburgwallzeitlichen Wüstung bei Popice (Bez. Břeclav). In der jungburgwallzeitlichen Siedlung, die 1968 beim Bach östlich der Gemeinde Popice entdeckt wurde, führte man 1969 eine Probegrabung durch. In den drei Suchgräben von 10 m Länge und 1 m Breite traf man keine Objektreste an.

NOVĚ ZJIŠTĚNÉ RANĚ STŘEDOVĚKÉ OSADY V JV. PODHŮŘÍ CHŘIBŮ (okr. Uherské Hradiště)

ROBERT SNÁŠIL, Slovákcké muzeum, Uherské Hradiště

Archeologický průzkum, vedený Slovákckým muzeem v roce 1969, byl zaměřen na vyhledávání dosud neregistrovaných mlado-pozdněhradištních sídlištních lokalit v nejzápadnější části uhersko-hradištského okresu, na jihovýchodních svazích Chřibů. Mezi Buchlovicemi a Osvětimany byly objeveny celkem čtyři dosud neznámé sídlištní lokality. Od SV k JZ následují v tomto pořadí:

1. Buchlovice (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Podhájky“, p. č. 1227/1, kolem vrstevnice 225. Sídlíště se rozkládalo na ploše asi 30×20 m nad pravým břehem v ohybu potoka protékajícího Buchlovicemi. Z objektů byla zachycena hliněná kopulovitá pec a část polozemnice. Sídlíště lze datovat do 10. století.
2. Stříbrnice (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Močidla“, mezi vrstevnicemi 230—232. Sídlíště se rozkládalo na ploše asi 100×40—50 m nad pravým břehem bezejmenného potůčku. Sídlíště je možné datovat do konce 9. až na počátek 11. století.
3. Medlovice, část obce Rozkvět (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Pocestí“, p. č. 536/1, mezi vrstevnicemi 300—308. Sídlíště se rozkládalo na ploše asi 100×90 m na ostrožně nad levým břehem medlovického potoka. Sídlíště lze datovat do 9.—10. století.
4. Osvětimany (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Díly“, p. č. 32, na vrstevnici 269. Sídlíště se rozkládalo na ploše asi 50×100 m na plošině ostrožny, vytvořené soutokem Klimentského a Žlebského potoka. Sídlíště lze rámcově datovat do mladohradištní až pozdněhradištní doby.

Se slovanskou kolonizací JV části chřibských svahů je tedy nutno počítat alespoň na počátek doby mladohradištní. Tehdy, v porovnání s údolními sídlišti, tu vznikají malé osady. Jsou zakládány v těsné blízkosti vodotečí. Byly osazeny patrně menším počtem obyvatel. Je možné předpokládat, že v těchto osadách převládalo pastevectví nad obilnářstvím. Svědčila by o tom nepřímo bývalá dolní hranice chřibských lesů, která daleko přesahovala pásmo uvedených osad, malá plocha zástavby osad, konfigurace terénu i bonita půdy.

Neuentdeckungen frühmittelalterlicher Siedlungen im südöstlichen Teil des Chřiby-Gebirges. Bei den Untersuchungen die die archäologische Abteilung des Slowakischen Museums Uherské Hradiště im Jahre 1969 durchführte, entdeckte man am Fuß der südöstlichen Hänge des Chřiby-Gebirges vier frühmittelalterliche Siedlungen: im Gemeindegrund von Buchlovice, Stříbrnice, Medlovice und Osvětimany. Alle Siedlungen liegen über der Höhenlinie 200 und die bebaute Fläche ist klein, bis zu 1 ha Ausmaß. Die Anfänge der slawischen Kolonisation dieses Teils des Chřiby-Gebirges fällt zumindest in den Beginn der jüngeren Burgwallzeit. Weidewirtschaft bildete wohl vornehmlich die ökonomische Grundlage der nicht sehr zahlreichen Bewohner dieser Siedlungen.

ZJIŠTĚNÍ V LABUTECH (okr. Hodonín)

BORIS NOVOTNÝ, AŮ ČSAV Brno

Místní kronikář v Labutech (okr. Hodonín), T. Chytil, odkryl při výkopu u svého domku na parcele č. p. 509 jámu se střepy pozdněhradištní keramiky z 12. století. Vedle okrajů menších nádob se tam vyskytly také okraje a části výdutí velkých nádrží, tzv. zásobnic.

Ermittlungen in Labuty (Bez. Hodonín). Bei einem Aushub auf dem Grundstück Nr. 509 in Labuty, Bez. Hodonín, störte man eine Grube mit Bruchstücken von Geschirr und großem „Vorratsgefäße“, die in den Verlauf des 12. Jahrhunderts zu datieren sind.

STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z UHERSKÉHO BRODU (okr. Uherské Hradiště)

JIŘÍ PAVELČIK, AŮ ČSAV Brno

Při bagrování základů nového bloku domů ve Tkalcovské ulici v Uherském Brodě (bývalá židovská čtvrť) byly narušeny mohutné kulturní vrstvy. V jejich superpozici na lupkovém podloží

ležela 15—20 cm silná kompaktní hnědá vrstva, silně prostoupená rostlinnými zbytky. Na základě nálezů zlomků keramiky ji můžeme datovat na sklonek 12. a do 13. století. Nadložní vrstvy mají charakter stavebního rumu a požárních horizontů a lze je datovat do 14.—16. století. Zaslouží si z nich především pozornost mohutná vrstva zuhelnatělých plodin (převažují obilniny — rozbor není ukončen), která zřejmě dokládá v těchto místech v 15. století obilní silo.

Die mittelalterlichen Funde von Uherský Brod (Bez. Uherské Hradiště). Bei der Ausschachtung der Fundamentgrube für den Häuserblock in der Tkalcovská-Straße in Uherský Brod störte man Schichten aus dem 12.—16. Jh. Man gewann hier vor allem reiches botanisches Material, das derzeit noch bearbeitet wird.

STŘEDOVĚKÉ VRSTVY V MILOVICÍCH (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Při výkopu vodovodu ve středu obce byly porušeny středověké vrstvy, z nichž se podařilo zachránit keramiku datovatelnou do doby od 13. století.

Mittelalterliche Schichten in Milovice (Bez. Břeclav). Bei der Ausschachtung des Wasserleitungsgrabens inmitten der Gemeinde störte man mittelalterliche Schichten, aus denen Keramik gerettet werden konnte. Die Funde konnten dem 13. und nachfolgenden Jahrhundert zugewiesen werden.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM NA LOKALITĚ „ŽIŽKŮV STŮL“ U MALÉ VRBKY (katastr Hrubá Vrbka, okr. Hodonín)

JOSEF TRIBULA, Vlastivědné muzeum, Veselí nad Moravou
JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Lokalita se nachází asi 2300 m jihozápadně od obce Malá Vrbka. Leží v údolí, na pravém břehu potoka.¹ Je čtyřúhelníkového tvaru o rozměrech zhruba 11×10 m, v rozích je zaoblena, stěny se mírně svažují do okolního terénu. Vysoká je téměř 1 m. Jihozápadní strana je obtékána potokem, kolem tří zbývajících je patrna mělčí, nesterpně široká a ne všude dobře rozlišitelná prohloubenina.

Víže se k ní místní lidová pověst, podle které zřejmě dostala své jméno. Podle našich zjištění nebyla však archeologicky zkoumána, a proto jsme se rozhodli ke zjišťovacímu archeologickému výzkumu.

Středem lokality byla vedena ve směru SV—JZ zjišťovací sonda o rozměrech 11×2 m. Pod povrchovou humusovitou vrstvou, mocnou 0,2—0,3 m, následovala vrstva, obsahující četné drobnější kameny, převážně pískovcové. V ní byla většina nálezů (keramické střepy, uhlíky, drobné kousky mazanice.). Tato vrstva byla mocná od 0,1 do 0,3 m. Pod ní byla vrstva černé hlíny, mocná asi 1,2 m, se štěrkhlinitými, světle žlutými ččkami a pouze ojedinělými nálezy stejného charakteru jako ve vrstvě předchozí. Sahala až k podloží. Vzhledem k časovým možnostem zjišťovacího výzkumu a také proto, že většina bytí i ojedinělých nálezů byla kolem středu sondy, rozhodli jsme se dále prohloubit jen střed sondy o rozměrech 3×2 m. Tato část sondy byla snížena až na světle žluté, štěrkhlonité podloží, které začínalo v hloubce 1,7 m, kde již také začínala prosakovat spodní voda.

Keramiku nalezenou při výzkumu je možno datovat do 13.—14. století.

Třídenní zjišťovací výzkum nemůže samozřejmě řešit celou problematiku lokality. Pravděpodobně jde o menší tvrziště, opevněné patrně ze tří stran vodním příkopem a ze čtvrté, zbývajícím, samotným řečištěm potoka. V blízkosti je možno předpokládat zaniklou osadu, která bývá neurčitě lokalizována na louky zvané „Vojšice“, jindy se místní občané domnívají, že byla v trati „Zbrodek“. Jen další archeologický výzkum ji může přesně lokalizovat.

Poznámka:

¹ Literatura, v níž jsou obsaženy krátké zmínky o lokalitě: M. B., Z Horné země, Časopis Vlasteneckého musejního spolku olomouckého V, 1888, č. 20, str. 173. F. Dvorský, Vlastivěda moravská, II. Místopis, Strážnický okres,

Brno 1914, str. 15 a 16. I. L. Červinka, Pusté vsi na Moravě, II. Hradišský kraj, Pusté vsi na bývalém panství Strážnickém, Vojšice, nečíslovaný rukopis, knihovna AÚ ČSAV Brno. V. Nekuda, Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu, Brno 1961, str. 157. J. Unger, Małe fortalicja średniowieczne w Białych Karpatach, Acta Archaeologica Carpathica VIII, 1966, str. 229–233 a týž, Der Turmhügel „Žižkův stůl“ bei Malá Vrbka (Bezirk Hodonín), Sborník prací fil. fak., E 12, Brno 1967, str. 232–233.

Die Probegrabung in der Fundstelle „Žižkův stůl“ bei Malá Vrbka (Gemeindegrund Hrubá Vrbka, Bez. Hodonín). Die Fundstelle „Žižkův stůl“ liegt etwa 2300 m südwestlich von der Gemeinde Malá Vrbka. Hier erhebt sich ein heute noch etwa 1 m hoher Rechteckbau von 11 × 10 m Grundfläche, mit abgerundeten Ecken. Die Wände sind leicht zum umliegenden Gelände geneigt. Das Objekt ist von einer seichten, ungleich breiten und nicht überall deutlich erkennbaren Eintiefung umgeben. Die aus dem Suchgraben gewonnene Keramik ist in das 13.–14. Jahrhundert zu datieren.

Es handelt sich wohl um eine kleinere Feste, die ein künstlicher Wassergraben von drei Seiten umgab, während die vierte Seite von einem Bach geschützt wurde. In der Nähe vermuten wir eine Wüstung.

NÁLEZY POHŘBŮ V KŘÍŽOVÉ CHODBĚ SV. VÁCLAVA V OLOMOUCI

VÁCLAV BURIAN, Vlastivědný ústav, Olomouc

V rámci stavebních úprav někdejšího přemyslovského paláce byl prováděn na podzim 1969 výkop rýhy pro plynové potrubí v jižní části křížové chodby nedaleko venkovní zdi sousedící s rajským dvorem. Pod dlažbou a 40 cm vrstvou navážky v počínající celině objevili kopáči na čtyřech místech nepravidelné shluky lidských kostí. Při prohlídce naleziště 18. listopadu 1969 se zjistilo, že jde o pozůstatky několika jedinců, uložených druhotně v nepravidelných a vzájemně nijak anatomicky nenavazujících skupinách, pouze v jednom případě, podle výpovědi kopáčů, nebyla vyloučena primární poloha jedince, uloženého ve směru příčné osy chodby.

V témže úseku křížové chodby před vstupem do sakristie byl v hloubce 120 cm odkryt další pohřeb, orientovaný S–J (v příčném směru chodby), který sice kopáči 20. listopadu 1969 ve střední partii porušili, přesto při prohlídce následujícího dne mohlo být ověřeno alespoň jeho uložení.

Pohřby obsahovaly vesměs těžce poškozený antropologický materiál, který byl uložen zpět do výkopu. Ani při bedlivém průzkumu se nepodařilo zjistit doprovodné předměty kultovního nebo užitkového charakteru.

Počátek pohřbívání příslušníků kapituly v této prostora spadá pravděpodobně již do doby jejího dokončení za biskupa Jana ze Středy (1364–1368), jde tedy o značné dobové rozpětí, během něhož se zde nahromadilo více pohřbů, které se vzájemně narušovaly. U nálezů tohoto charakteru je možno provádět nejvýše relativní chronologické závěry, pro nedostatek doprovodných hmotných nálezů však nebylo možné bližší dobové zařazení.

Grabfunde im Kreuzgang des St. Wenzelsdoms zu Olomouc. Bei baulichen Adaptionen des Přemyslidenpalastes im Bereich des heutigen Kreuzgang beim St. Wenzelsdom zu Olomouc entdeckte man unter dem Niveau des südlichen Teils des Ganges die leiblichen Überreste der Mitglieder des Domkapitels, die man hier vermutlich seit der zweiten Hälfte des 14. Jhs. begrub. Einen einzigen Fall ausgenommen, traf man die Überreste nicht in ihrer ursprünglichen Lage an.

VÝZKUM KARTUZIÁNSKÉHO KLÁŠTERA A HUSITSKÉHO OPEVNĚNÍ V DOLANECH ROKU 1969

(okr. Olomouc)

VÁCLAV BURIAN, Vlastivědný ústav, Olomouc
(Tab. 33–34)

Výzkum dolanského kartuziánského kláštera pokračoval roku 1969 v období měsíce července směrem k západu v plošném rozsahu čtverců LXVI–LXIX, kterými byly zachyceny další části prostor kostela F, kaple N, chodby G, zbývající část místnosti M, místnost P a východní část zahrádky při objektu M/P.

V lodi kostela F se po odstranění destrukční vrstvy 225 cm mocné objevily zbytky podlahy, čtvercové pálené dlaždice kladené do vápenné malty běhounovou vazbou ve směru jihozápad-severovýchod (šikmo na osu prostory). Ukončení dlažby od východní strany ve vzdálenosti 660 cm od průčelní zdi závěru je zřetelné na uložení trojúhelníkových půlek dlaždic v jedné linii s líčováním schodů před jižním portálem do kaple E. Podél hlavních zdí je dlažba zvednuta o pás cihel kladených na plochu u severní zdi delší, u jižní kratší stranou k líci zdiva. Jižní pás obíhá i schodiště jižního portálu a tvoří tak zároveň první stupeň, další stupeň je vyzděn z kamenů na maltu, poslední mimoto z cihlových zlomků. V destrukční vrstvě byly vedle jiných artefaktů nalezeny část okenního ostění, zlomek římsy s výžlabkem, fragment polychromované palmetové ozdoby z pískovce a zlomek okrově líčené omítky.

V severní zdi chodby G, jejíž koruna byla destrukcí prudce zkosená navenek, v blízkosti kolmo napojené západní zdi prostory M, je ve výši 175 cm nad úroveň původního terénu příčný kanálek. Má profil čtvercový, zaoblený maltou na průměr 10 cm, jeho vyústění v chodbě překrývá omítka.

Po odkryvu zbývající západní části místnosti M byl zjistitelný její západovýchodní vnitřní rozměr (815 cm), kdežto rozměr místnosti ve směru sever-jih (485 cm) byl znám již od roku 1966. Při západní zdi se v podlahové úrovni nacházely zbytky jedlového trámu, který tvořil polštář deštěné podlahy. Okenní výklenek v západní stěně má po stranách zděné sedací výstupky. Stupeň na severní straně je dutý, dno i kryt dutiny tvořily podle dochovaných stop břidlicové desky, měl tedy další funkci skrýše nebo skladovacího prostoru. Zdivo v blízkém okolí okenního otvoru bylo zcela porušeno, dílce pískovcového ostění s dlaby pro mříž byly rozptýleny uvnitř prostory; k příslušenství téhož okna patřily zřejmě i další obdobné dílce ostění se šikmým parapetem, pohozené v destrukci na sousední zahrádce.

Pásmo výzkumu zasahovalo také část kaple N. V její ose jsme do podlažní maltové plotny prorazili sondu, která ukázala, že skalní podloží pod kaplí je značně členité: uprostřed lodi bylo vyrovnáno 105 cm vrstvou stavebního odpadu, kdežto při jižním zdivu dosahovalo úroveň podlahy. V maltové podlažní vrstvě nacházíme i tentokrát otisky čtvercových dlaždic, odstraněných při devastaci 1425. V destrukci byly zřetelné zbytky klenby, jeví se vrstvou cihlové drti a jinou vrstvou neporušených cihel, výskytem mnoha zlomků klenebních žeber klínového, dvakrát vyžlabeného profilu, s dílcem konzoly se třemi asymetrickými sbíhavými proudy žeber. Dále se vyskytovaly v destrukci četné zlomky břidlicové i pálené krytiny. V jižní stěně na rozhraní lodi jsou opět dutiny pro zhlaví schodových trámů (jejich protějšek v severní zdi je znám z výzkumu v roce 1967). Na dřívější nálezy navazují další fragmenty okenní kružby s částí lomeného oblouku a obloučky polo-ostění čtyřlístů a kus vyžlabené podokapní římsy. Funkčně nebylo lze určit část pískovcového ostění s drobným ústupkem.

S prostorou M sousedí na severní straně další místnost (P), propojená s ní dvěma vchody. Její západní zeď je pokračováním zdiva místnosti M, má portál vedoucí do zahrádky a v zachované délce 430 cm se svažuje souhlasně s úbočím terénu. O 455 cm východněji se táhne paralelní zdivo v délce 250 cm, které místnost buď uzavírá od východu, nebo má funkci pouhé příčky (při této možnosti mohla sahat prostora až ke zdivu zahrádky objektu K). Od severní strany, na vrstevnici strmého svahu, zmizelo zdivo beze stopy do základu. Zmíněný portál v západní stěně měl podle nalezených fragmentů okosené ostění s lomeným nadpražním obloukem, zvenčí hrubě formovaný kamenný schod. Zbytky dlažby místnosti směrem od západní zdi pozůstávají z lomových kamenů kladených na maltu, před špaletou vchodu na západní straně je úroveň dlažby přerušena rýhou, dále východněji začínají čtvercové dlaždice. Tato místnost spolu s prostorou M tvořila třetí mnišský domek, jehož příslušenstvím je zahrádka, která v jednotném rytmu odděluje v duchu řádových předpisů jednotlivé parcely těchto objektů.

Nálezy drobného inventáře vcelku nepřesahují výběrem a počtem poznatky z dřívějších stavebních etap. Celkový počet nalezených hřebů dosáhl od roku 1962 čísla 8556, v převaze jsou stále typy ze střešních konstrukcí. Dále se v nálezech objevuje např. očko k petlici, závěsný zámek, klíč (místnost M) a olověný válečkový projektil z pušky (v. 1,9 cm, Ø 1,6 cm) z plochy zahrádky. Z běžného charakteru keramických nálezů zasluhuje pozornosti pečátkové držadlo poklice nalezené v chodbě G, z části keramického materiálu získaného v místnosti M byl rekonstruován hrnek s podsypaným dnem, výdutí oboustranně žlábkovanou šroubovicí a rozevřeným ovaleným okrajem s tupou britovou římsou (v. 17 cm). Podobně se podařilo ze střepového materiálu z plochy zahrádky sestavit hrncový konkávní kachel uvnitř zelenohnědě glazovaný (v. 12 cm). Porůznu získané vzorky zuhelnatělého dřeva určil dr. Em. Opravil: nejčastěji se vyskytla jedle, po ní dub, ojediněle topol.

Die archäologischen Untersuchungen in dem Karthäuserkloster und der hussitischen Wehranlage in Dolany im Jahre 1969 (Bez. Olomouc). Die seit 1962 veranstaltete Plangrabung setzte in dieser Grabungsetappe mit der Abdeckung eines weiteren Streifens von Quadraten von 5 m Seitenlänge an der Westseite des Klosterkomplexes fort. Im Kirchenschiff F stellte man Reste des ursprünglichen Fußboden aus quadratischen Fliesen aus gebrannten Ton fest, die im Läuferverband schräg zur Asche der Kirche gelegt waren. Vor dem südlichen Portal kamen Treppenreste zutage, die von Osten her mit der Begrenzung des erwähnten Fliesenbodens verbunden sind. Längs der Nord- und Südwand war den Fliesenboden um eine Schicht flachgesetzter Ziegeln erhöht. Im Schutt der Kirche

finden sich u. a. Bruchstücke der Fensterleibung, des gekehlten Gesimses, polychromer Sandsteinpalmetten und ockerfarbigen Verputzes.

In der Nordwand des Ganges G entdeckte man in 175 cm Höhe eine Querrinne, die an der Innenseite Mauer unter dem Verputz verborgen war. Die Ausgrabung des Raums M wurde beendet; da beide Grundrißausmaße ermittelt werden konnten, ist der Grundriß meßbar und beträgt 815 × 485 cm. Bei der westlichen Mauer fand man Reste eines Tannendielenbalkens, der zum Dielenboden gehörte. In der Fensternische der südlichen Mauer waren längs der Wände gemauerte Sitze angebracht, von denen der nördliche innen hohl und mit einer Schieferplatte bedeckt war; er mochte als Versteck oder Lagerraum gedient haben. Die Bruchstücke der mit Kehlen für das Gitter und schrägem Parapett versehen Fensterleibung aus Sandstein fand man im umliegenden Schutt verstreut. Der Suchgraben im Fußboden der Kapelle zeigte, daß der felsige Untergrund sehr uneben ist. Daß auch der Fußboden dieser Kapelle mit quadratischen Fliesen aus gebranntem Ton belegt war, zeigen die Abdrücke im Mörtelboden. Die Gewölbereste erscheinen in der Destruktion einmal in Form einer Schicht zertrümmerter Ziegel, zum anderen in Form einer Schicht ganzer Ziegel und auch in Form von fragmentären Gewölberippen mit keilförmigen, doppelt gekehltem Profil. Darüber hinaus fand man in den Trümmern den Teil einer Konsole mit dreigliedriger Rippe. Wie das Dach gedeckt war, verraten Bruchstücke von Schieferplatten und gebrannten Dachziegeln. In der Südwand beobachtete man ähnlich wie in der Nordwand, Öffnungen für den Kopf der Holztreppe, die zum Presbyterium führten. An plastischen Architekturteilen sind beachtliche Maßwerkfragmente und Kranzgesimsbruchstücke gefunden worden. An der Nordseite schließt an den Raum M der Raum P und von hier führt ein Portal in den kleinen benachbarten Garten. Der Baustoff des Raums P konnte nur zum Teil ermittelt werden, da der nördliche Teil vollkommen vernichtet ist. Der Fußboden dieses Raums besteht aus Steinfliesen und quadratischen keramischen Fliesen. Das Portal hat ein abgeschrägtes Gewände mit spitzbogigem Sturz. An die Räume M und P, die eine Einheit — das Mönchshaus — bilden schließt, wie in solchem Falle üblich, ein Gärtchen an.

Unter den Kleinfunden überwiegen Nägel, ferner sei auf eine Schließhakenöse, ein Hängeschloß, auf Schlüssel und ein Gewehrgeschoß aus Blei hingewiesen. Von Keramikfunden sind der Topf mit unebenem Boden und Spuren von Streusand und ausladender Randlippe und Randleiste erwähnenswert, desgleichen eine innen glasierte Topfkachel. Die verkohlte Holzreste stammen von Tanne, Eiche und Pappel.

VÝZKUM HRADU TEPENCE V ROCE 1969

(katastr Jívová, okr. Olomouc)

VÁCLAV BURIAN, Vlastivědný ústav Olomouc

(Tab. 35—36)

Druhá etapa výzkumu, který je nyní po odborné i administrativní stránce soustředěn na Vlastivědný ústav v Olomouci (finanční úhradu převzal n. p. Štěrkovny a pískovny v Olomouci), byla v terénní složce uskutečněna mezi 4.—29. srpnem 1969 v plošném rozsahu čtverců XVIII—XXVIII. Na rozdíl od metody volené v roce 1968, kdy cílem táhlé sondy v jednotné síti čtverců 5 × 5 m bylo získání základního přehledu o celém hradisku, postupovali jsme z úsporných důvodů v roce 1969 pouze v těch čtvercích, kde bylo možno očekávat pozitivní výsledky ve formě dochovaných partií zdíva.

Jak bylo zjištěno výzkumem roku 1968, obepíná území hradního jádra od severu zeď 210 až 220 cm široká, která přibližně ve směru západ-východ postupuje čtverci III, IV, XIX a XIII, v tupém úhlu se zalamuje a pokračuje ve čtvercích XIX—XXIV. Toto východní obvodové zdívo je maximálně zachováno ve čtverci XXI, kde jeho hmota, zakotvená přímo ve skále, má na vnější líci výšku 180—200 cm. Nároží, zjištěné roku 1968 ve čtverci III, má podle výzkumu 1969 pokračování ve zdívu 100 cm širokém, stojícím rovněž na skalním podloží, které ubíhá téměř paralelně s uvedenou východní obvodovou zdí napříč čtvercem XVIII a částmi čtverců II a XIX. Na severní straně končí toto zdívo ve vzdálenosti 220 cm od severní obvodové zdi (předpokládáme zde event. průchodní otvor).

Plocha parkánu, který obíhá část jádra hradu, je dána za stavu před výzkumem zhruba terénem mezi vrstevnicemi 504 a 508 a byla zkoumána jen v částech čtverců XXI—XXVIII v těsné blízkosti zdíva paláce a hradeb. Je vymezena palácovou zdí a hradbou, které mají zhruba souhlasnou orientaci, a hradební zdí od jihu. Pokud bylo možno pozorovat za daných podmínek, byla úroveň středověkého terénu např. ve čtvercích XXII a XXIII vně palácového zdíva v hloubce 200 až 270 cm, v prostoru čtverce XXIV se vrstva destrukce snižovala ze 200 na 175 a 120 cm a ještě jižněji ve čtverci XXV na 180 a 100 cm. Původní terén tvoří skalní podloží kryté střípkovitou zeminou a nepravidelnou středověkou kulturní vrstvou obsahující nálezy.

Na jižní straně, těsně nad srázem ostrožny, je ve směru západovýchodním vyzděna v šíři 110 cm hradba, jejíž existenci ukazoval před výzkumem valovitý terénní útvar táhnoucí se plochami čtverců XXV—XXVII. Hradební zeď, vystavěná z lomového kamene na maltu, má na vnější straně předzáklad široký 5—15 cm. Ve čtverci XXVII vybíhá z této jižní vnějškové hradby směrem k severu pásmo vnitřní hradby, ohraničující parkán od východu a navazující po tupouhlém zalomení (125°) v délce 24 m na část hradby odkryté roku 1968 ve čtvercích VI a VII. Šíře jejího zdiva se pohybuje mezi 165—180 cm, je opět z lomového kamene a její existence byla již za stavu před výzkumem výrazná terénním hřbetem.

Jako stavebního materiálu pro popsané úseky zdiva bylo použito téměř výhradně droby, těžené přímo na místě. Jen zcela ojediněle se vyskytly úlomky cihel nevalné kvality.

Mezi nálezy tvoří charakteristickou skupinu předměty ze železa. Početně jsou zastoupeny hlavně hřeby s čtyřhranným dřikem, hlavice často chybí nebo ji nahrazuje mírné rozšíření horní části dříku, u vyvinutějších kusů ji tvoří příčné břevno nebo puklice. U zákolníku má hlava tvar hranolu o čtvercové základně, vybíhajícího z dříku rohem ve vertikální poloze. Ke skupině výrobků ze železa náleží dále hrot šípů čtvercového příčného profilu, zděř, oko k petlici, část ramene podkovy s typickým vykováním ozubu zahnutím patky a listový hrot oštěpu vybíhající z konce násadcového pásu s otvory. Ojedinělým nálezem po stránce materiálu jsou zlomky misky z měděného plechu.

Druhou výraznou skupinou je keramika, její stav obvykle nedovoluje úspěšnější rekonstrukci jednotlivých kusů. Keramiku lze povšechně charakterizovat tak, že se objevují ve střepovém materiálu nejčastěji hrncovité profily s různě rozevřeným a ovaleným okrajem, který má nad hrdem převíslou nebo břitovou římsu, někdy další profilaci formou žebra, povrchová výzdoba je prováděna vrypy, linkami nebo vlnicí, výduf bývá plasticky zdobena žlábkováním, dno rovné nebo mírně dovnitř vyklenuté se stopou podsýpky nebo odříznutí. Vedle hrncovitých forem se objevila část lahvovité nádoby a miskového kahance. Zlomek hliněné poklice je zakončen pečetiřadlem. Žlutohnědá poleva se vyskytuje na střepích jen sporadicky. Ve střepích bylo i několik částí kachlů hrncového konkávního typu.

Méně obvyklým nálezem je rondek Ø 30 mm z břidlicové desky s kruhovým otvorem ve středu. Nálezy částí dělových koulí z pískovce Ø 15 a 22 cm jsou významnými doklady o událostech v posledním období existence hradu. Ojedinělé kusy zuhelnatělých dřev pocházejí z břízy a jasanu (určil E. Opravil). Dostí četné osteologické nálezy nebyly odborně zhodnoceny.

Die Ausgrabung auf der Burg Tepenec im Jahre 1969 (Gemeinde Jívová, Bez. Olomouc). Die Ausgrabung auf der Burg Tepenec knüpfte in der zweiten Grabungsetappe an den 1968 angelegten Orientierungsgraben mit der Freilegung der nördlichen Umfassungsmauer des Palastes an, die stumpfwinkelig annähernd in nordöstliche Richtung einbiegt. An der Südseite der Bergzunge wird der Graben durch eine Mauer verstärkt, an die senkrecht eine weitere Wehrmauer anschließt, die nahezu parallel zur stumpfwinkelig einbiegenden Palastmauer verläuft. Im Fundgut waren neben einer größeren Anzahl von Nägeln, einer Pfeilspitze, Buchse und Schließhakenöse, auch der Teil eines Pferdehufeisens und Bruchstücke einer Kupferschale vertreten. Für die Keramik ist die ausladende Randlippe bezeichnet, unter ihr erscheint häufig eine gratige oder überhängende Leiste. An Verzierung wurden Einstiche, Ritz- und Wellenlinien beobachtet. Die Ausbuchtung ist in manchen Fällen gerillt. Am häufigsten ist die Topfform vertreten, vereinzelt die Flaschenform, sowie das schalenförmige Lämpchen und Deckel. Die aufgefundenen Kachelbruchstücke sprechen für das Vorkommen von Napfkacheln, Glasur begegnet nur selten. Die Fragmente der steinernen Kanonenkugeln dürften dem Kaliber von 15 und 22 cm entsprechen. Die verkohlten Holzreste stammen von Birke und Esche.

V Ý Z K U M Z A N I K L É S T Ř E D O V Ě K É V E S N I C E K O N Ů V K Y N A S L A V K O V S K U

(o k r. V y š k o v)

D A G M A R Š A U R O V Á, M ě s t s k é m u z e u m, S l a v k o v

Systematický výzkum zaniklé vsi Konůvky v katastru obce Heršpice u Slavkova, okres Vyškov, pokračoval roku 1969 odkryvem severní části feudálního objektu na konci údolí, v místě zvaném U kostelíka. Při výzkumu roku 1968 jsme mu dali pracovní název tvrz.

Po odlesnění roku 1967 se projevil půdorys objektu ve tvaru lichoběžníku, příčně rozděleného ve dvě přibližně stejné části. Roku 1968 byla zcela prozkoumána jižní část, v níž byl odkryt suterén vícepodlažní hrázděné budovy, zahlobený do dvou metrů původního terénu. Podél něho na úrovni původního terénu bylo odkryto jeho hospodářské příslušenství, chlebová pec a špýchar.

Výzkum v roce 1969 zjistil obdobný, avšak ještě o půl metru hlubší a také prostorově rozlehlejší suterén vícepodlažní budovy i v severní části zkoumaného objektu. Podél tohoto suterénu na jeho jižní straně nachází se na úrovni původního terénu kamením vydlážděná plocha po celé šíři objektu. Rozděluje objekt na dvě části, jak již zmíněno. Dláždění je poměrně dobře zachováno a v jednom místě směrem k okraji objektu je upraveno jakoby do žlábků pro odtok dešťové vody se střechy.

Skutečnost, že severní suterén je prostornější a zahloubenější nežli jižní, způsobila, že se v roce 1969 nepodařilo našemu malému pracovnímu kolektivu odhalit celou jeho plochu, jak jsme předpokládali.

Výplň odkrytého suterénu tvoří, obdobně jako v jižní části objektu, destrukce z mazanice a kamení s hojným nálezovým materiálem. Oproti jižní části převažuje zde zával kamenitý a v něm je zřetelné vrstvení postupného zborcení budovy, která zřejmě nespadla naráz, i když nálezořá situace ukazuje, že zašla stejným obrovským požárem jako jižní část objektu.

V destrukci byly zachyceny i zuhelnatělé trámy a bylo možno zakreslit jejich délku i polohu. Podlaha odkryté části severního suterénu je hliněná, čistě vyhlazená, místy pokryta uhlíky. Podélní je možno sledovat do různých výšek původní lícované zdivo místnosti z pískovcových kvádrů, podobně jako v jižním suterénu.

V jednom místě závalu byly nahromaděny opalizované fragmenty silných okenních sklíček spolu s úlomky olovených obrouček, do kterých byla sklíčka zasazována. Zuhelnatělé dřevo u této aglomerace ukazuje na okenní rám.

Mezi střepovým materiálem, který datujeme do 14. a první polovici 15. století, je nutno připomenout nápadné množství střepů z loštických hrnců s manžetovými okraji. Mezi železnými předměty jsou pozoruhodné delší špičaté nožíky, z nichž dva nesou nožičské značky ve tvaru schematizovaných ovčáckých nůžek.

Tradice zdůrazňuje název tohoto místa U kostelíku, ale výzkum prokázal, že nejde o stavbu sakrální. Proto jsme roku 1968 nazvali zkoumaný objekt tvrzí a ztotožnili jsme ho s pojmem munito z písemných pramenů. Výsledky r. 1969 však uvádějí v pochybnost i toto hodnocení, protože stavební dispozice objektu se neshoduje s dosud známými dispozicemi jiných tvrzí a zejména ne z Rakouska známých „Hausbergů“. V této situaci si vynucuje pozornost nepublikovaný pasus z rukopisné pozůstatosti Řehoře Volného, uložené ve Státním archivu brněnském, který mluví o klášteře v Konůvkách.

Této možnosti by totiž odpovídala jak dispozice budov v objektu, tak jeho hospodářská ucelenost a poloha stranou vesnice. Zároveň by tím dostal své opodstatnění i lidový název U kostelíku, protože nálezy okenních sklíček v olovených obroučkách a s dřevěným rámem mohou být klasifikovány jako okno klášterní kaple.

Roku 1970 bude výzkum pokračovat a předpokládáme dokončení celého objektu.

Ausgrabungen der mittelalterlichen Wüstung Konůvky bei Slavkov (Bez. Vyškov). Im Jahre 1969 setzte die Plangrabung in der Wüstung Konůvky (Gemeindegrund Heršpice bei Slavkov, Bez. Vyškov) im nördlichen Teile des großen Objekts fort, das wir im Vorbericht Feste nennen. Man legte das Kellergeschoß eines mehrstöckigen Fachwerkbau's frei, das 2,5 m in die ursprüngliche Oberfläche eingetieft war und eine gepflasterte Fläche längs der ganzen Breite des Objekts. Unter den Keramikfunden des 14. Jhs. und 1. Hälfte des 15. Jhs. fanden sich zahlreiche Bruchstücke Loschtitzer Töpfe mit Kragenrand. An einer Stelle fand man im Schutt eine Menge in Blei gefaßte Butzenscheibenscherben und Reste hölzerner Fensterrahmen.

Im Jahre 1970 soll die Ausgrabung des Objekts beendet werden.

ZANIKLÁ STŘEDOVĚKÁ OSADA U POHOŘELIC (okr. Břeclav)

ČENĚK STAŇA, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 37–40)

Při melioračních pracích pod hrází Starého rybníka v jihovýchodním cípu katastru města Pohořelice, okr. Břeclav, prováděných na jaře 1969, bylo třemi dlouhými průkopy v severojižním směru a 35 sondami v nepravdělně příčných směrech prořezáno mírné návršíčko, zvedající se v inundačním terénu řeky Jihlavy. Na jeho severním okraji byla vedena rovnoběžně s jižní hrází rybníka odvodňovací strouha. Koncem května ohlásil pan Knotek z Dolních Dunajovic Okresnímu muzeu v Mikulově, že se v uvedených melioračních rýhách vyskytuje množství starých střepů. Muzeum v Mikulově podalo zprávu Archeologickému ústavu ČSAV v Brně. Pracovníci ústavu provedli 4. června 1969 terénní průzkum a sběr archeologického materiálu a 10. června situaci dokumentovali. Vzhledem k tehdejšímu stavu lokality nebylo možno provést výkopové práce. Bylo nutno omezit se na zachycení narušených objektů do plánu a na popisy terénní situace podle profilů v jednotlivých sondách.

Naleziště je asi 600 m na severovýchod od budov Štátního statku Hornoleského Dvora. Meliorační rýhy byly asi 50 cm široké a dosahovaly hloubky 80–100 cm. Šikmé sondy byly od sebe 10–15 m vzdáleny.¹ Návrší pokrývá asi 30–50 cm mocná tmavě hnědá ornice; těsně pod ní se na ploše asi 100 × 100 m objevily stopy po zaniklé středověké vsi. Na severovýchodním okraji návrší byl v sondách 1, 2 a 3 zachycen hřbitov (sonda 3 byla od sondy 1 asi 25 m vzdálená). Kostry ležely v hloubce 40–80 cm pod povrchem, místy jedna vedle druhé, někdy i nad sebou. Hrobové jámy se nerýsovaly. Orientace kolísala od západovýchodního směru k severojižnímu. Hroby se patrně soustřeďovaly kolem kostelíka. Nasvědčuje tomu situace v sondě č. 2, kde od 16. do 31. m nebyly hroby, objevily se tam však kameny a zbytky malty. V sondách se porůznu vyskytovaly sídlištní jámy a do červena propálené zbytky sídelních objektů, jejichž vzhled snad objasní další archeologický výzkum. Nápadná je řada objektů ve východních částech sond 25, 26, 28, 29 a 30, kde jsou v černé vrstvě, jež dosahuje většinou až ke dnu, v hloubce 80–95 cm, úseky s hrudkovitými vrstvami, složenými z více než 50 % hlíny do oranžova nebo červena propálené. V sondách č. 28 a 29 větší kameny a zlomky plochých keramických dlaždic a cihel dovolují snad dokonce mluvit o destrukcích středověkých domů.

Většinu archeologických nálezů jsme získali povrchovým sběrem. K datování sídliště slouží střepy nádob a zlomky kachlů; za povšimnutí stojí i kusy dlaždic (inv. č. 814-77 a 78/69), z drobných nálezů plochý, hliněný přeslen (inv. č. 814-79/69; tab. 37, 5) a drobný brousek z jemného, tmavě šedého pískovce, mající tvar přesýpacích hodin a čtvercovitý příčný průřez (inv. č. 814-80/69; tab. 38, 7). Nejstarší středověké střepy nesou ještě pečet mladohradištní hrncířské produkce (inv. č. 814-18/69 až 814-31/69): hrubší materiál, často s tuhou; dosti silné stěny; okraje jen mírně vyhnuté a kuželovitě seříznuté, nebo po vyhnutí nahoru vytažené; ve výzdobě výrazně ryté vlnice, jednoduché i v pásech, jednoduché široké rýhy i pás rýh; na zlomku dna inv. č. 814-26/69 je část plastické značky, jež byla patrně šestiúhelníková, uvnitř členěná paprsky, z nichž se dochovaly části tři (tab. 37, 4). Do 13. století také rámcově patří skupina zlomků velkých zásobnic se zesílenými okraji, zhotovených z hrubého materiálu s příměsí tuhy (inv. č. 814-32/69 až 814-38/69). Mladší zboží je zastoupeno střepy tenkostěnných nádob, zhotovených převážně z materiálu s vydatnou příměsí hrubozrnné slídy; jejich okraje jsou zesíleny, některé výrazně dolů vytaženy; ve výzdobě starších z nich se objevuje vlnice na vnější ploše okraje (inv. č. 814-40/69; tab. 38, 5) a motiv řad drobných, čtverhranných kolků (zajímavý je zlomek dna nízké misky ze sondy 6 — inv. č. 814-82/69; tab. 40, 4 — soustředné řady těchto kolků zdobily vnitřní plochu dna), na mladších jsou časté mělké horizontální žlábků. Na několika zlomcích lze pozorovat charakteristické znaky techniky výroby, např. na střepu od dna inv. č. 814-47/69 zřetelné rýhy po odříznutí z hrncířského kruhu, zvýrazněné ostrou hranou mezi stěnou těla a dnem; materiál a zpracování mluví pro výrobu z pásků a pouhé obtáčení na kruhu. Výrobu z pásků nálepem dokládají i některé další střepy, z nichž uvedu alespoň spodní část nádoby inv. č. 814-60/69 (dochovaná výška 11,8 cm): na jejím vnitřním povrchu jsou spirálovitě vedené žlábků, projevující se i na dně. Zcela osamocen je okrajový zlomek drobné tenkostěnné otevřené nádoby. Okraj má krátce výrazně vyhnutý, zaoblený, povrch hladký, světle okrový, stejně tak i lom. Nádobka byla vyrobena z jemně plavené hlíny a tvrdě vypálena. Na zlomku se nedochovala výzdoba. Nádobka byla patrně vytažena na rychlém hrncířském kruhu; svědčí pro to, kromě materiálu a jemných rýžek na vnějším povrchu, tenké, v horizontálním směru stejnoměrné stěny i tvar lomů (inv. č. 814-65/69; v. 3,2 cm, dv. asi 8 cm). Mladé jsou do červena přepálené střepy z propálené vrstvy s kusy mazanice v sondě 26, v metrech 11,50–17,20. Zlomky inv. č. 814-84/69 až 814-86/69 pocházejí z velké, široce rozevřené pohárovité mísy, jež byla uvnitř zdobena, a to na stěnách roztaženými, široce rytými vlnicemi, a na dně výraznými soustřednými rýhami (tab. 40, 3a, b). Nejmladší nálezy představují zlomky kachlů z jemně písčitého materiálu světle okrové barvy, se stopami po začouzení (tab. 39).

Dosavadní nálezy tedy umožňují datovat sídliště rámcově do doby od konce 12. století do konce 15. století, event. do počátku 16. století. Bude patrně možno ztotožnit je se zaniklou vsí Boronavice, o níž je první písemná zpráva k roku 1257, koncem 14. století tam byla fara, k roku 1517 se již mluví o pustých Boronavicích.²

V průkopu pro odvodňovací strouhu pod hrází Starého rybníka se již zříceniny středověké vsi neprojevaly. Z kulturní vrstvy, jejíž hladina byla v hloubce asi 100 cm pod dnešním povrchem, jsme získali střepy z mladší doby bronzové (velatická kultura — inv. č. 814-1/69 až 814-15/69). Na hromadách hlíny vybagrované ze strouhy byly sebrány dva slovanské starohradištní střepy: jeden okrajový (inv. č. 814-16/69), jeden omšelý z těla nádoby (inv. č. 814-17/69). Oba byly z jemně zrnitého písčitého materiálu, jejich povrch měl hnědou barvu. Výzdobu okrajového zlomku tvořily čtyři jednoduché vlnice, druhý střep byl zdoben vícenásobnou, pomalu vedenou vlnicí a pásem rýh (tab. 37, 1, 2).

P o z n á m k y :

¹ Plán je publikován ve stati: Č. Staňa, Příspěvek k poznání vývoje středověkého osídlení jihozápadní části Dyjsko-svrateckého úvalu, Sborník II. celostátní konference o problematice zaniklých středověkých osad v Československu, Brno 1970.

² L. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, III. Brněnský kraj, Brno 1934, 242; V. Nekuda ve stati „Osídlení v době historické“ v díle „Břeclavsko“ (Moravská vlastivěda), Brno 1969, 84.

Eine mittelalterliche Wüstung bei Pohořelice, Bez. Břeclav. Bei Meliorationsarbeiten unterhalb des Damms des „Alten Teichs“ südlich von Pohořelice in Südmähren durchzog man mit drei langen Gräben in nordsüdlicher Richtung und 25 unregelmäßig in Querrichtung angelegten Gräben eine kleine Anhöhe, die sich im Inundationsgebiet der Jihlava kaum merklich erhob. Im nordöstlichen Teil dieser Anhöhe entdeckte man eine größere Anzahl Skelettgräber, etwas Steinschutt und Mörtelbrocken. Letztere mochten von einer kleinen Kirche stammen, die die Gräber des Friedhofs umgaben. Südlich und südöstlich der vorausgesetzten Kirche störte man die Reste mehrerer Siedlungsobjekte. Nach den Keramikfunden, zu denen Gefäßbruchstücke, Kachel- und Fliesenfragmente gehören, zu schließen, fällt der Beginn der Siedlung in das 12. Jahrhundert, ihr Ende in das 15. Jahrhundert. Es wird wahrscheinlich möglich sein, die Wüstung mit einem der verlassenen Dörfer in der Umgebung von Přibice und Ivaň zu identifizieren, die uns aus Schriftquellen bekannt geworden sind (mit größter Wahrscheinlichkeit Boronavice).

Beim Aushub des Entwässerungsgrabens unterhalb des Alten Teich-Damms am Nordrand der erwähnten Wüstung traten jüngerbronzezeitliche Scherben (Velaticer Kultur) und zwei altslawische Bruchstücke aus der älteren Burgwallzeit zutage.

POKLAD MINCÍ Z ÚJEZDCE U LUHAČOVIC (okr. Uherské Hradiště)

JIŘÍ PAVELČÍK, AŮ ČSAV Brno

Alois Piják předal muzeu J. A. Komenského v Uherském Brodě nádobu s mincemi, kterou nalezl ve vybagrované hlíně před železniční stanicí Újezdec u Luhačovic. Při průzkumu místa nálezu zjistil autor spolu s ředitelem muzea Janem Pavelčíkem, že hlína pochází z domu čp. 12. Podle zbytků hlíny na nádobě a jejich porovnáním s profilem i podle výpovědi majitele usedlosti se nám podařilo zjistit, že poklad byl s největší pravděpodobností uložen v bývalé černé kuchyni pod ohništěm.

Malá baňatá nádoba s odraženým okrajem je šedé barvy. Mince — pražské groše Karla IV. a Václava IV. — byly do ní vloženy zabalené do lněné textilie (rozbor E. Opravila). Na základě zjištěných poznatků se můžeme právem domnívat, že poklad byl ukryt v první třetině 15. století, patrně na počátku husitských válek.

Der Münzschatzfund von Újezdec bei Luhačovice (Bez. Uherské Hradiště). Beim Umbau des Gehöfts Nr. 12 in Újezdec, Bez. Uherské Hradiště, entdeckte man unter der Feuerstelle der ehemaligen sog. schwarzen Küche ein bauchiges Gefäß, das Prager Groschen Karls IV. und Wenzels IV. enthielt. Die Ergebnisse der paläobotanischen Analyse zeigten, daß die Münzen zudem ursprünglich in einer Leinenhülle aufbewahrt waren. Der Schatz mochte zu Beginn der Hussitenkriege verborgen worden sein.

DRUHÁ ETAPA VÝZKUMU NA STŘEDOVĚKÉM HRÁDKU U POPIC (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Archeologický výzkum se v druhé etapě soustředil na jihovýchodní část obdélného areálu. Výzkumem byly doloženy násypové vrstvy a pod nimi spáleniska. Při jihozápadním kraji byly objeveny zbytky ztrouchnivělého trámu. Nalezená keramika patří do 13. až 17. století, s přestávkou patrně v 15. století. Sonda položená na tzv. „Předhradí“ zůstala negativní. Touto etapou byl výzkum hrádku skončen.

Die zweite Grabungsetappe auf der mittelalterlichen Feste bei Popice (Bez. Břeclav). Bei der archäologischen Ausgrabung im Jahre 1969 fand man Reste morschen Holzes und Brandschichten. Die gewonnene Keramik konnte in den Zeitraum von 13. bis 17. Jahrhundert, das 15. Jahrhundert ausgenommen, gesetzt werden.

VRCHOLNĚ A POZDNĚ STŘEDOVĚKÉ NÁLEZY Z OSVĚTIMAN A MAŘATIC

(okr. Uherské Hradiště)

ROBERT SNÁŠIL, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště

Při zemních pracích roku 1969 byly zachyceny některé vrcholně a pozdně středověké nálezy na území katastru Osvětiman a Mařatic.

Osvětimany: V poloze „Březina“, p. č. 2704/8 byla při melioračních pracích vybagrována část středověkého čtvercového nepolévaného základního rádkového kachle. V blízkosti nálezu bylo vysbíráno i několik pozdně středověkých střepů.

V zahradě domu č. 102 byly prý před časem porušeny při úpravě svahu dvě pece. Předběžný průzkum ukázal, že jde o zbytek dvou vtesávaných hrnčířských pecí jeskynního typu, rámcově datovaných do vrcholného středověku.

Mařatice: V poloze „Na rybníku“ bylo při hloubení základů obytných budov porušeno několik pozdně středověkých kostrových hrobů, orientovaných SZ—JV. Zda nalezené železné křesadlo se vsazeným křemičitým hrotem bylo součástí některého z hrobů, nebylo již možné zjistit.

Die Funde aus dem hohen und späten Mittelalter von Osvětimany und Mařatice (Bez. Uherské Hradiště). Im Jahre 1969 kamen bei Erdarbeiten Funde aus dem hohen und späten Mittelalter zutage. In Osvětimany — der Teil einer quadratischen Elementartafelkachel (Flur „Březina“) und Reste zweier eingelassener Töpferöfen vom „Grubenofentypus“ (Haus Nr. 102). In Mařatice — der Teil eines Friedhofs (Flur „Na rybníku“). Alle Funde sind in das hohe und späte Mittelalter zu datieren.

ZÁCHRANA DVOU VOTIVNÍCH STŘEDOVĚKÝCH POMNÍKŮ V BRNĚ-BOHUNICÍCH

BORIS NOVOTNÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 41)

Na křižovatce starých středověkých cest, vedoucích ze Starého Brna z ulice Vinohradské přes Červený kopec směrem na Jihlavu a z Bohunic do Pisárěk stály dva poškozené středověké votivní pomníky. Ty bývaly stavěny v místech přepadů a vražd pocestných. Jelikož tudy vede trasa nové silnice, směřující k nově budované nemocnici, byly oba pomníky přesunuty a provizorně umístěny u základního kamene nemocnice, v těsné blízkosti budov psychiatrické léčebny v Brně-Bohunicích.

Die Rettung zweier mittelalterlicher Votivdenkmäler in Brno-Bohunice. An der Kreuzungstelle zweier mittelalterlicher Wege, von denen der eine von der Weinbergstraße (Vinohradská ulice) aus Alt Brunn über den Roten Berg nach Jihlava führte und der zweite von Bohunice nach Pisárky, standen zwei mittelalterliche Votivdenkmäler, die wegen dem Bau der neuen Straße entfernt werden mußten. Man stellte sie beim Grundstein des neu errichteten Krankenhauses auf.

NOVĚ ZJIŠTĚNÁ PRAVĚKÁ SÍDLIŠTĚ V JIHOVÝCHODNÍM PODHŮŘÍ CHŘIBŮ

(okr. Uherské Hradiště)

ROBERT SNÁŠIL, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště

Při povrchovém průzkumu kopcovitého úpatí jihovýchodní části Chřibů bylo na úseku mezi katastry Buchlovic a Osvětiman objeveno v roce 1969 několik dosud neznámých pravěkých sídlištních lokalit. Na základě rozptylu střepového materiálu byly podle možností přibližně stanoveny plošné rozsahy a někdy i všeobecné tvary zástaveb jednotlivých sídlišť.

1. Buchlovic (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Příčka“, p. č. 900/2 a část p. č. 1034, pod vrstevnicí 230, kultura volutová. Sídlíště se rozkládalo na ploše zhruba 300 × 50—60 m, přičemž jeho půdorys vytváří, shodně s průběhem části ohybu potoka nad jehož pravým břehem leží, podobu písmene J.

2. Buchlovice (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Honěcko“, p. č. 893/1, kolem vrstevnice 230, halštatské. Sídliště, jehož půdorys se zdá být kruhovitý, se rozkládalo na ploše asi 50 × 50–60 × 60 m a leželo nad levým břehem potoka. Ve vzdálenosti 250–300 m od této lokality jižním směrem byly zjištěny na ploše asi 30 × 60 m a na vrstevnici 235 rovněž stopy halštatského osídlení.
3. Stříbrnice (okr. Uherské Hradiště), polní trať „Močidla“, mezi vrstevnicemi 230–232, kultura volutová, moravská malovaná, halštatská. Sídliště ležela v pruhu širokém 40–50 m a dlouhém asi 300 m. Zatím co sídliště kultury volutové bylo zjištěno v severní části pruhu a bylo překryto sídlištěm kultury moravské malované, bylo sídliště halštatské umístěné jednak v severní a jednak v jižní části téhož pruhu. Zdá se, že tu šlo patrně o dvě samostatné halštatské osady, jejichž současnost či následnost je zatím nepostizitelná. Lokalita s jednotlivými sídlišti leží při levém břehu bezejmenného potůčku.
4. Medlovice (okres Uherské Hradiště), polní trať „Pocestí“, p. č. 536/1. kolem vrstevnice 310, kultura lužická. Sídliště zabírající plochu asi 130 × 50 m má oválný půdorys. Leží nad příkrým levým břehem nedaleko prameniště medlovického potoka.
5. Osvětimany (okres Uherské Hradiště), polní trať „Díly“, p. č. 2622-23, 2629-30, 2635-35 2638, 2642-43, 2648, mezi vrstevnicemi 269-270, kultura lužická. Sídliště oválného nebo téměř kruhového tvaru se rozkládalo na ploše větší než 3 ha. Nachází se nad strmým pravým břehem Klimenského potoka.

Neuentdeckte vorzeitliche Siedlungen im südöstlichen Vorland des Chřiby-Gebirges. Bei der oberflächliche Untersuchung des hügeligen Fußes des südöstlichen Chřiby-Gebirges entdeckte man im Bereich zwischen dem Gemeindegrund Buchlovice und Gemeindegrund Osvětimany 1969 einige bisher nicht bekannte vorzeitliche Siedlungsplätze. Sie liegen zwischen den Schichtlinien 230–310. Buchlovice: Linearbandkeramik und Hallstattkultur, Stříbrnice: Linearbandkeramik, mährische bemalte Keramik, Hallstattkultur, Medlovice: Lausitzer Kultur, Osvětimany: Lausitzer Kultur.

**PRAVĚKÉ SÍDLIŠTĚ V TRATI „PADĚLKY“
V MORAVSKÉ NOVÉ VSI
(okr. Břeclav)**

ZDENĚK KLANICA, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 18)

Výrazná terasa na pravém břehu řeky Moravy je po celé délce od Lanžhota až k Hodonínu poseta pravěkými sídlišti. Husté a bohaté osídlení má kořeny již v neolitu a trvá bez patrnějšího přerušování až do současné doby.

V říjnu a listopadu 1969 byly při melioračních pracích v trati „Padělky od vody“ mezi Moravskou Novou Vsí a Mikulčicemi narušeny pravěké sídlištní objekty. Ve dnech 12.–20. listopadu provedli pracovníci expedice v Mikulčicích na nejvíce ohrožených místech záchranný výzkum, spojený s povrchovými sběry. V melioračních sondách bylo zachyceno a prozkoumáno jedenáct objektů (č. 1 až 11).

Podmínky pro výzkum sídlištních objektů v trati „Padělky od vody“ nejsou příznivé, neboť podloží pokrývá mocná vrstva černého humusu. Jen nehlubší objekty zasahují svým dnem do podloží, jejich výplň se však od okolních vrstev nijak neliší. Nálezy pocházející z horizontu nad dnem objektu nemůžeme považovat za nálezové celky, protože neznáme hranici mezi výplní objektu a vrstvou, která je porušena orbou.

Jedním z nejlépe zachovaných objektů byla chata se šesti kůly. Vzdálenost mezi středy krajní dvojice kůl činí 220 cm, prostřední dvojice 250 cm a u třetí dvojice 200 cm. Délka objektu je tři metry. V jeho výplni se našly bronzové ozdoby, množství keramiky římskobarbarské kultury, datované do 2. století a provinciální keramika. Na sídlišti byly dále získány zlomky keramiky, kamenné nástroje a další nálezy z doby pozdního neolitu, halštatu, laténu, střední a mladší doby hradištní.

Die vorzeitliche Siedlung auf der Flur „Padělky“ bei Moravská Nová Ves (Bez. Břeclav). Die ausgeprägte Flußterrasse am rechten Ufer der March, die sich von Lanžhot bis Hodonín erstreckt, ist mit vorzeitlichen Siedlungen dicht besät. Schon im Neolithikum war sie reich besiedelt und ist es ohne merkliche Unterbrechung bis heute noch.

Auf der Flur „Padělky od vody“ führte man im November 1969 eine Rettungsgrabung bei Meliorationsarbeiten gestörter Objekte durch.

Zu den best erhaltenen Objekten gehörte die Hütte mit sechs Pfosten, in der man Bronzezierate, provinzialrömische und kaiserzeitliche Keramik fand, und die aufgrund der Funde vorläufig dem 2. Jahrhundert zugewiesen werden konnte. Man gewann zudem von der Siedlung Keramikscherben, Steingeräte und weitere Funde aus dem späten Neolithikum, der Hallstattzeit, der Latènezeit und der mittleren und jüngeren Burgwallzeit.

STOPY PRAVĚKÉHO OSÍDLĚNÍ V LOBODICÍCH (okr. Přerov)

MARIE JAŠKOVÁ, Vlastivědný ústav, Přerov

Koncem listopadu 1969 byly u závodu Prefa v Lobodicích (stará polní trať Niva u Cvrčova) před bývalou sladovnou zachyceny vrstvy s mladohalštatskou keramikou. Na povrchu výkopu ležela i polovina kamene k roztírání obilí. Za zadním traktem závodu se ve vrstvách ukázaly zlomky keramiky kanelované, halštatské a laténské, kromě toho i velké kusy vypálené hlíny a úlomky velikých tkalcovských závaží. Byla zde i část pískovcového kadlubu na odlévání jehlic s kulovitou hlavicí a zduřelým krčkem.

Při stavbě závodu Prefa v roce 1957 byly nalezeny zlomky keramiky nálevkovitých pohárů, věteřovské, halštatské a laténské. (Přehled výzkumů za rok 1957, J. Ondráček, str. 116.)

Spuren einer vorzeitlichen Besiedlung in Lobodice (Bez. Přerov). Beim Betrieb „Prefa“ in Lobodice, Bez. Přerov, Flur Niva bei Cvrčov, entdeckte man Schichten mit kannelierter, hallstattzeitlicher und latènezeitlicher Keramik, Bruchstücke großer Webegewichte, und den Teil einer Gußform zur Herstellung von Kugelkopfnadeln mit verdicktem Hals. Dieser Fund entspricht dem im Jahre 1957 auf gleicher Fundstelle gehobenen Fund.

DIE AUSSTELLUNG „HALLSTATT UND BÝČÍ SKÁLA“

JINDRA NEKVASIL, AÚ ČSAV Brno

Nicht zufällig wurden die beiden Fundstellen vom Beginn der Eisenzeit in Europa zum Thema einer Ausstellung ausgewählt. Aus der großen Anzahl archäologischer Funde, die im Naturhistorischen Museum Wien und in anderen österreichischen Museen aufbewahrt wird, hätte man leicht eine Reihe weiterer, nicht minder anziehender und attraktiver Ausstellungen zusammenstellen können. Das kleine Alpenstädtchen Hallstatt trat in die Geschichte der Archäologie jedoch so ausdrucksvoll und einzigartig, daß es zum Stolz ganz Österreichs wurde. Den Kern der Ausstellung bilden die Funde von dem großen Gräberfelde bei Hallstatt, auf dem die Toten der vorzeitlichen Bargmannssiedlung bestattet lagen. Schon zur Zeit der ersten großen Ausgrabungen im vergangenen Jahrhundert riefen die Funde einen so starken Eindruck hervor, daß man sie zur Grundlage der Beurteilung einer ganzen großen Entwicklungsperiode der europäischen Vorzeit erwählte, diese Zeit mit dem Namen Hallstatt belegte und nach der Fundstelle auch den Kulturkreis in Mitteleuropa benannte, wo die neuen gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Verhältnisse Wurzel faßten. Das gewichtigste Bestreben der Aussteller war es, die grundlegende Bedeutung der namensgebenden Fundstelle für die Geschichte der europäischen Vorzeit dem Besucher so anschaulich und überzeugend wie möglich vor Augen zu führen, denn hier waren bereits alle wesentlichen Elemente vertreten, die für die Entwicklung der Hallstattzeit und Hallstattkultur charakteristisch sind. Die Dokumentation der Ausgrabung des Hallstätter Gräberfelds ist bahnbrechend und beispielhaft und wurde zur Grundlage der modernen Grabungsmethodik. Nicht minder wichtig wie die Entdeckung des großen Gräberfelds, war die Entdeckung des vorgeschichtlichen Salzbergwerks im Salzberg von Hallstatt. Auch heute noch werden die Untersuchungen im vorzeitlichen Salzrevier fortgesetzt. Nicht nur die durch das Salz vorzüglich erhaltenen Funde sind für die Kenntnis dieser Epoche von außerordentlicher Wichtigkeit, sondern auch das ganze System der Salzgewinnung wirft auf ganz einzigartige Weise Licht auf die Entwicklung der Vorzeit.

Da beschlossen war, daß die Ausstellung auf ihrer Reise durch Europa zuerst auf dem Boden der Tschechoslowakei Halt machen sollte, kam man überein, sie durch Funde aus dem hallstattzeitlichen Fürstengrab der Býčí skála-Höhle bei Adamov in Mähren zu ergänzen.

Man suchte für die Ausstellung unter den Funden, die das Fürstengrab lieferte, die interessantesten und bedeutungsvollsten aus, sie füllen die ersten fünf Vitrinen. Der Beschauer hat

so die Möglichkeit, die wichtigsten Entdeckungen Dr. J. Wankels in der Býčí skála-Höhle zu besichtigen. Er findet in diesen Vitrinen Gefäße aus Ton und Bronzeblech, Teile des Wagens, auf dem die Hauptbestattung ruhte, Schmuck, den die hier begrabenen Frauen trugen und Waffen und Rüstungsbestandteile, die den ebenfalls hier bestatteten Kriegern gehörten. Dazu noch Arbeitsgeräte, die zur Hinterlassenschaft einer Werkstatt gehören, die auch in der Höhle gefunden wurden. Die Exponate werden von kurzen Erläuterungen begleitet, denen die neuere Auswertung des Býčí skála-Höhlengleitet, denen die neuere Auswertung des Býčí skála-Höhlenfonds zugrunde liegt.

Der Grundgedanke der Ausstellung wird besonders in ihrem zweiten Teile deutlich, in dem die Funde aus dem Gräberfeld von Hallstatt (Vitrine 6—20) aufgeführt werden. Im Rahmen der populär-wissenschaftlichen Konzeption liegt der Schwerpunkt im wissenschaftlichen. Die Grabfunde wurden nicht auseinandergerissen und werden als geschlossene Funde präsentiert; der chronologischen Abfolge sowie der Struktur des Gräberfeldes, wo die Kriegergräber getrennt von den Gräbern der übrigen Bevölkerung lagen, wurde streng Rechnung getragen. Auf den Beschauer sollten in erster Reihe die Funde selbst wirken, sie werden nur durch die nötigsten Angaben und Erläuterungen ergänzt. Große Photographien und Zeichnungen auf Paneelen geben Auskunft über die Geschichte der Fundstelle, erfüllen die Ausstellungsräume mit der eigenartigen Atmosphäre längst dahingegangener Zeiten und vermitteln so dem Besucher einen näheren Kontakt mit der Umwelt der Hallstattzeit. Hin und wieder erscheint ein besonders bemerkenswertes Detail stark vergrößert auf einer der Tafeln.

In den letzten Vitrinen (21—23) sind Funde aus dem Salzbergwerke von Hallstatt ausgestellt, darunter Bekleidungsstücke aus Geweben und Pelz und Arbeitsgeräte aus Holz. Wie der hallstattzeitliche Bergmann sie vor mehr als 2000 Jahren im Bergwerk zurückgelassen hatte blieben Holzgeräte und Tragsäcke, Teile der Bekleidung und Ausrüstung dank dem Salz erhalten. Großaufnahmen aus der Umwelt des vorzeitlichen Salzbergwerks und der rekonstruierten Schächte und Stollen führen dem Besucher vor Augen, was für eine schwere und beschwerliche Arbeit hier geleistet worden ist.

Dem eingehenderen und tieferen Interesse sollte der umfangreiche mit Bildmaterial großzügig ausgestattete Katalog entgegenkommen. Den Worten zum Geleit Univ. Prof. Dr. Kromers und Univ. Prof. Dr. Filipa, Mitglied der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, folgen wissenschaftliche Beiträge. Mit der Geschichte und Bedeutung der Funde von Hallstatt und Býčí skála machte den Leser W. Angeli bekannt. Den allgemeinen historischen Rahmen der Hallstattzeit gab K. Kromer in seinen Ausführungen. Die Funde aus der Höhle Býčí skála beschrieb J. Nekvasil. Dem Gräberfeld von Hallstatt und den Ausgrabungen in den Salzbergwerken war die Studie F. E. Barths gewidmet. Sehr aufschlußreich war der Teil, in dem derselbe Verfasser die Terminologie erläutert. Das Literaturverzeichnis wird namentlich der Fachgelehrte zu schätzen wissen, denn hier sind eingehend die grundlegenden Arbeiten zur Hallstattzeit angeführt, gesondert das Schrifttum zu den Funden aus der Býčí skála-Höhle und zu den Funden aus Hallstatt. Auch die einschlägigen populär-wissenschaftlichen Arbeiten wurden nicht übergangen. Der eigentliche Katalog der ausgestellten Gegenstände wurde sorgfältig bis ins einzelne ausgearbeitet und auch hier hat die wissenschaftliche Konzeption Oberhand.

DIE AUSSTELLUNG „HALLSTATT UND BÝČÍ SKÁLA“

RUDOLF TICHÝ, AŮ ČSAV Brno

Als im Jahre 1966 im Wiener Künstlerhaus die Tschechoslowakische archäologische Ausstellung „Großmähren und die christliche Mission bei den Slawen“ stattfand¹ waren bereits Vorbesprechungen über eine österreichische Gegenleistung im Gange. Schließlich einigten sich die österreichischen und tschechoslowakischen Partner auf einer ebenfalls archäologischen Ausstellung, die der Öffentlichkeit jene Epoche der europäischen Geschichte vorführen sollte, in welcher es während des 8. bis 5. Jahrhunderts v. u. Z., Dank der Kenntnis des Eisens und seiner Verarbeitung, zu einem ungeheuren Aufschwung sowohl im ökonomischen, als auch im sozialen Sinne kam. Zur Verwirklichung dieser Absichten stand einerseits das reichhaltige Material von dem eponymen Fundort Hallstatt in Österreich, andererseits die bisher wissenschaftlich nur gering ausgewerteten Funde aus dem berühmten sog. Fürstengrab von Býčí skála (Stierleishöhle) im Mährischen Karst zur Verfügung, die im vorigen Jahrhundert Eigentum des Naturhistorischen Museums in Wien wurden und zur Zeit in österreichisch-tschechoslowakischer Kooperation wissenschaftlich neu bewertet werden.

Auf Grund des Übereinkommens über den beiderseitigen Austausch von wissenschaftlichen oder künstlerischen Ausstellungen aus dem Jahre 1965 hat man vereinbart, die österreichische repräsentative Ausstellung „Hallstatt und Býčí skála“ in der ČSSR im Jahre 1969 zu bringen. Die

Schirmherrschaft übernahmen der damalige Vorsitzende der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, Akademiker František Šorm und der Vorsitzende der Slowakischen Akademie der Wissenschaften Akademiker Štefan Schwarz. In den Ehrenkomitees waren von beiden Seiten Persönlichkeiten des öffentlichen und wissenschaftlichen Lebens vertreten. Die Realisierung und wissenschaftliche Betreuung der Ausstellung übertrug man einem gemeinsamen österreichisch-tschechoslowakischen Arbeitskomitee, welches in gegenseitigen Konsultationen das gesamte anspruchsvolle Projekt ausgearbeitet hat. Die Aufstellung wurde beim N. B. Výstavnictví, Praha, bestellt, der auch in Wien mit dem Aufbau der Exposition „Großmähren“ betraut war. Die Veranstaltung übernahm das Institut für Österreichkunde, Wien, das Naturhistorische Museum, Wien, das Archäologische Institut der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, Zweigstelle Brno, mit seinem ständigen Ausstellungsekretariat, welches die gesamten organisatorischen Arbeiten durchführte, und das Slowakische Nationalmuseum, Bratislava.

Bereits vor ihrem Beginn wurde die Ausstellung in Presse, Rundfunk und Fernsehen, aber auch während ihres Verlaufes, propagiert. Für diese Zwecke stand auch ein Plakat und Flugblatt, beide in tschechischer und slowakischer Sprache verfasst, zur Verfügung. Für die Besucher hat man einen umfangreichen und anspruchsvollen Katalog in tschechischer Sprache vorbereitet.

Die Erstaufführung, welcher eine feierliche Eröffnung im Mahen-Theater voranging, für welche eigens der Brünner Komponist Dr. Gustav Křivinka das Werk „Der Weg“ komponierte, fand im Brünner Künstlerhaus (Dům umění) in der Zeit vom 28. März bis 4. Mai 1969 statt, wo sie ca. 22.000 Personen besuchten.

Von Brno wurde die Ausstellung nach Bratislava übertragen, wo sie im historischen Milieu der Bratislaver Burg in der Zeit vom 30. Mai bis 29. Juni 1969 ca. 20.000 Besucher gesehen hatten.

Die dritte, letzte Aufstellung, realisierten wir in Praha im Ausstellungsgebäude „U Hybernů“ in der Zeit vom 25. Juli bis 31. September 1969. Hier besuchten sie ca. 11.000 Personen.

Dieser kurze Aufsatz vermag nicht alle Umstände und das beiderseitige ernsthafte Interesse am Gelingen dieser Ausstellung auszudrücken. Abschließend sei nur gesagt, daß auch diese Aktion als Beleg einer musterhaften Zusammenarbeit zwischen den tschechoslowakischen und österreichischen Wissenschaftlern dienen kann, die auf langjährige gute Kontakte zurückblicken darf.

Anmerkung:

¹ Č. Staňa, Zahraniční instalace výstavy Velká Morava v roce 1966, PV 1966 (1967) 64 ff.

VÝZKUMY A ZÁCHRANNÉ AKCE NA MORAVĚ
V ROCE 1969

1. Bánov, o. Uherské Hradiště: ojedinelý nález — eneolit.
2. Brno-Bohunice, o. Brno-město: votivní pomníky — středověk.
3. Brezník, o. Třebíč: ojedinelý nález — eneolit.
4. Budkovice, o. Brno-venkov: hrob — halštat.
5. Buchlovice, o. Uherské Hradiště: sídliště — neolit, halštat, slovanská.
6. Bzenec, o. Hodonín: sídliště — latén; pohřebiště — slovanská.
7. Dolany, o. Olomouc: klášter — středověk.
8. Dolní Bojanovice, o. Hodonín: sídliště — slovanská.
9. Heršpice, o. Vyškov: zaniklá osada — středověk.
10. Hlinsko, o. Přerov: sídliště — eneolit.
11. Hněvošice, o. Opava: sídliště — slovanská.
12. Holešov, o. Kroměříž: pohřebiště — nitranská.
13. Hrubá Vrbka, o. Hodonín: tvrz — středověk.
14. Hulín, o. Kroměříž: sídliště — lužická, doba římská.
15. Jívová, o. Olomouc: hrad — středověk.
16. Labuty, o. Hodonín: sídliště — středověk.
17. Ladná, o. Břeclav: sídliště — doba římská.
18. Lobodice, o. Přerov: sídliště — eneolit, věteřovský typ, halštat, latén.
19. Loděnice, o. Opava: pohřebiště — popelnicová pole.
20. Lovčičky, o. Vyškov: sídliště — velatická.
21. Mařatice, o. Uherské Hradiště: sídliště — středověk.
22. Medlovice, obec Rozkvět, o. Uherské Hradiště: sídliště — lužická, slovanská.
23. Mikulčice, o. Hodonín: hradiště — slovanská.
24. Milovice, o. Břeclav: sídliště — doba římská, středověk; hrob — slovanská.
25. Moravská Nová Ves, o. Břeclav: sídliště — neolit, únětická, mohylová, halštat, latén, doba římská, slovanská.
26. Mořice, o. Prostějov: sídliště — doba římská, slovanská.
27. Nejde, o. Břeclav: sídliště — doba římská.
28. Olomouc, o. Olomouc: pohřebiště — středověk.
29. Osvětimany, o. Uherské Hradiště: sídliště — lužická, slovanská, středověk.
30. Pavlov, o. Břeclav: sídliště — paleolit.
31. Pohořelice, o. Břeclav: zaniklá osada — středověk.
32. Popice, o. Břeclav: sídliště — slovanská; tvrz — středověk.
33. Příbice, o. Břeclav: sídliště — únětická.
34. Příkladky, o. Břeclav: sídliště — neolit, mohylová, doba římská, slovanská.
35. Ptení, o. Prostějov: pohřebiště — slovanská.
36. Sedlec, o. Břeclav: sídliště — věteřovský typ.
37. Stříbrnice, o. Uherské Hradiště: sídliště — neolit, halštat, slovanská.
38. Šakvice, o. Břeclav: sídliště — slovanská; pohřebiště — středověk (?); ojedinelý nález — neolit.
39. Troubsko, o. Brno-venkov: sídliště — halštat, latén.
40. Uherský Brod, o. Uherské Hradiště: sídliště — středověk.
41. Újezd u Brna, o. Brno-venkov: sídliště — věteřovský typ.
42. Újezdec u Luhačovic, o. Uherské Hradiště: hromadný nález — středověk (mince).
43. Velké Bílovice, o. Břeclav: sídliště — neolit.
44. Zelená Hora, o. Vyškov: ojedinelý nález — neolit, eneolit.

SEZNAM PUBLIKACÍ
ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU
ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

- 1956 Brno, 1959, 80 str., 22 tab.
1957 Brno, 1958, 212 str., 20 tab.
1958 Brno, 1958, 110 str., 32 tab.
1959 Brno, 1960, 186 str., 37 tab.
1960 Brno, 1961, 115 str., 44 tab.
1961 Brno, 1962, 111 str., 40 tab.
1962 Brno, 1963, 77 str., 31 tab.
1963 Brno, 1964, 85 str., 36 tab.
1964 Brno, 1965, 81 str., 50 tab.
1965 Brno, 1966, 87 str., 42 tab.
1966 Brno, 1967, 76 str., 58 tab.
1967 Brno, 1968, 128 str., 110 tab.
1968 Brno, 1970, 79 str., 67 tab.

FONTES ARCHAEOLOGIAE MORAVICAE

- I. Boris Novotný, Hromadný nález ze 16. století v Brně. — Ein Hortfund aus dem 16. Jahrhundert in Brno. — Brno 1959. (34 str., 19 tab.)
II. Jiří Meduna, Staré Hradisko, Katalog nálezů uložených v muzeu města Boskovic. — Katalog der Funde im Museum der Stadt Boskovice. — Brno 1961. (78 str., 50 tab.)
III. Milan Stloukal, Mikulčice. Antropologický materiál z I. pohřebiště. — Anthropologisches Material aus der I. Begräbnisstätte. — Brno 1962. (100 str., 36 tab.)
IV. Karel Tihelka, Hort- und Einzelfunde der Únětitzer Kultur und des Věteřover Typus in Mähren. — Brno 1965. (100 str., 36 tab.)

SBORNÍK

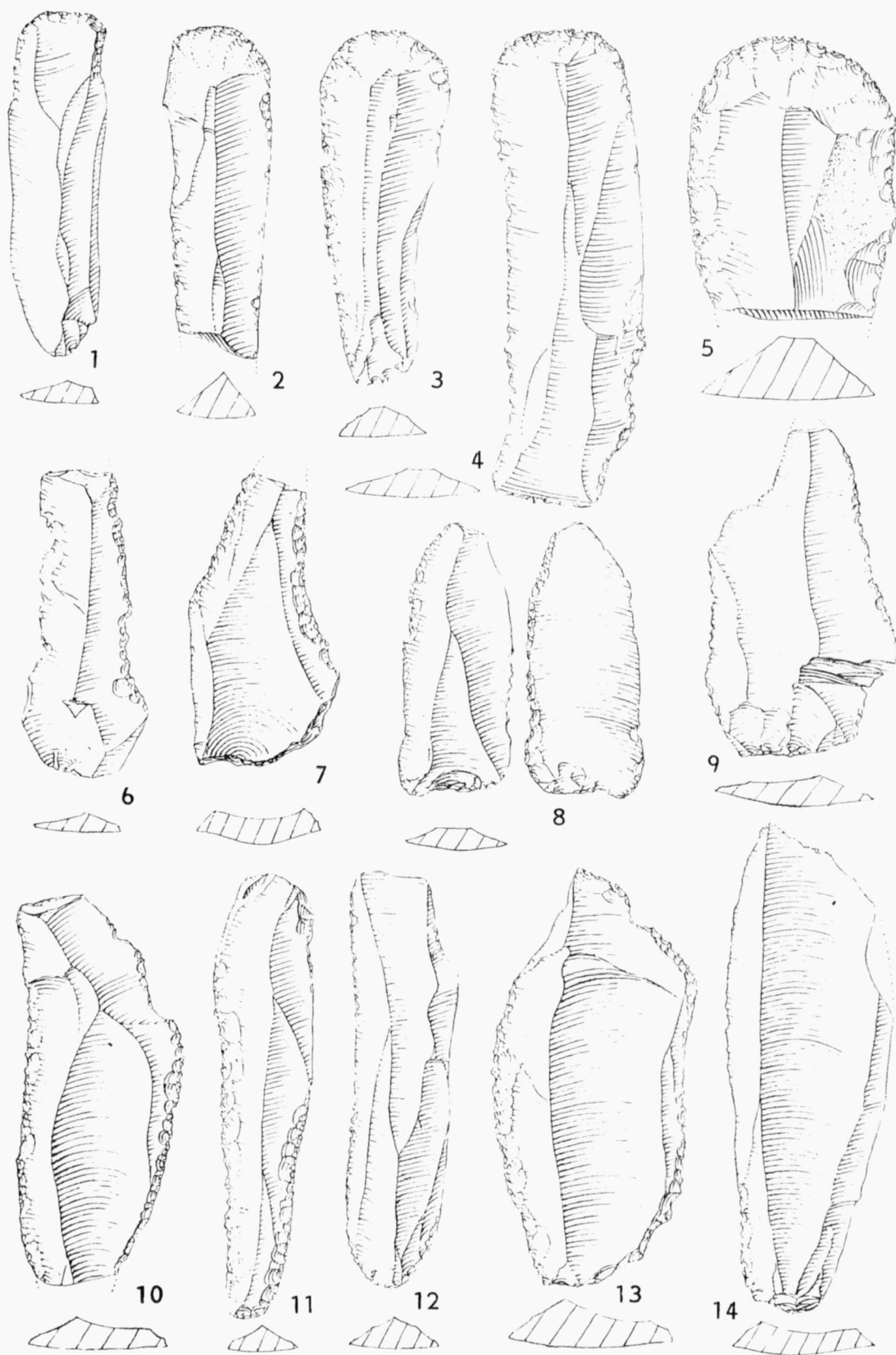
- I. Brno 1960. (88 str., 27 tab.)
II. Františku Vildomcovi k pětaosmdesátinám. — Brno 1961. (131 str., 29 tab.)
III. Karlu Tihelkovi k pětašedesátinám. — Brno 1964. (275 str., 52 tab.)
IV. Za Luborem Niederlem po dvaceti letech. Uspořádal Josef Skutil. — Brno 1965. (35 str.)
V. Sborník Josefu Poulíkovi k šedesátinám. — Brno 1970. (41 str., 19 obr.)
(11 str., 3 obr.)

BIBLIOGRAFIE

Josef Skutil, Bibliografie moravského pleistocénu. 1850—1950. (316 str.)

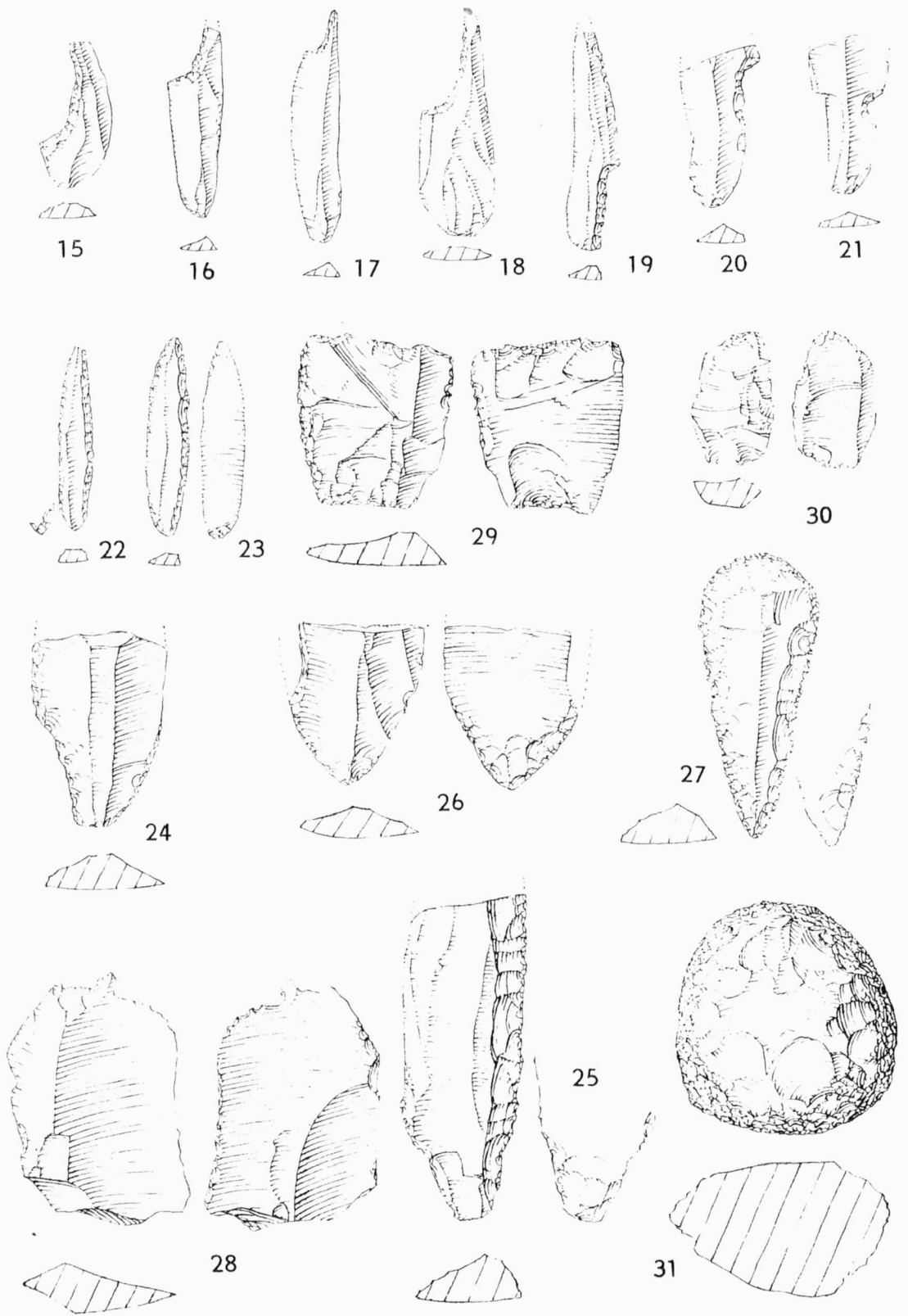
PŘÍLEŽITOSTNÉ TISKY

1. B. Klíma—Z. Klanica, Jižní Morava. Führer zur Exkursion nach Südmähren, Brno 1966. (11 str., 3 obr.)
B. Klíma—Z. Klanica, Jižní Morava. Guide pour l'excursion dans la Moravie du sud, Brno 1966. (12 str., 3 obr.)

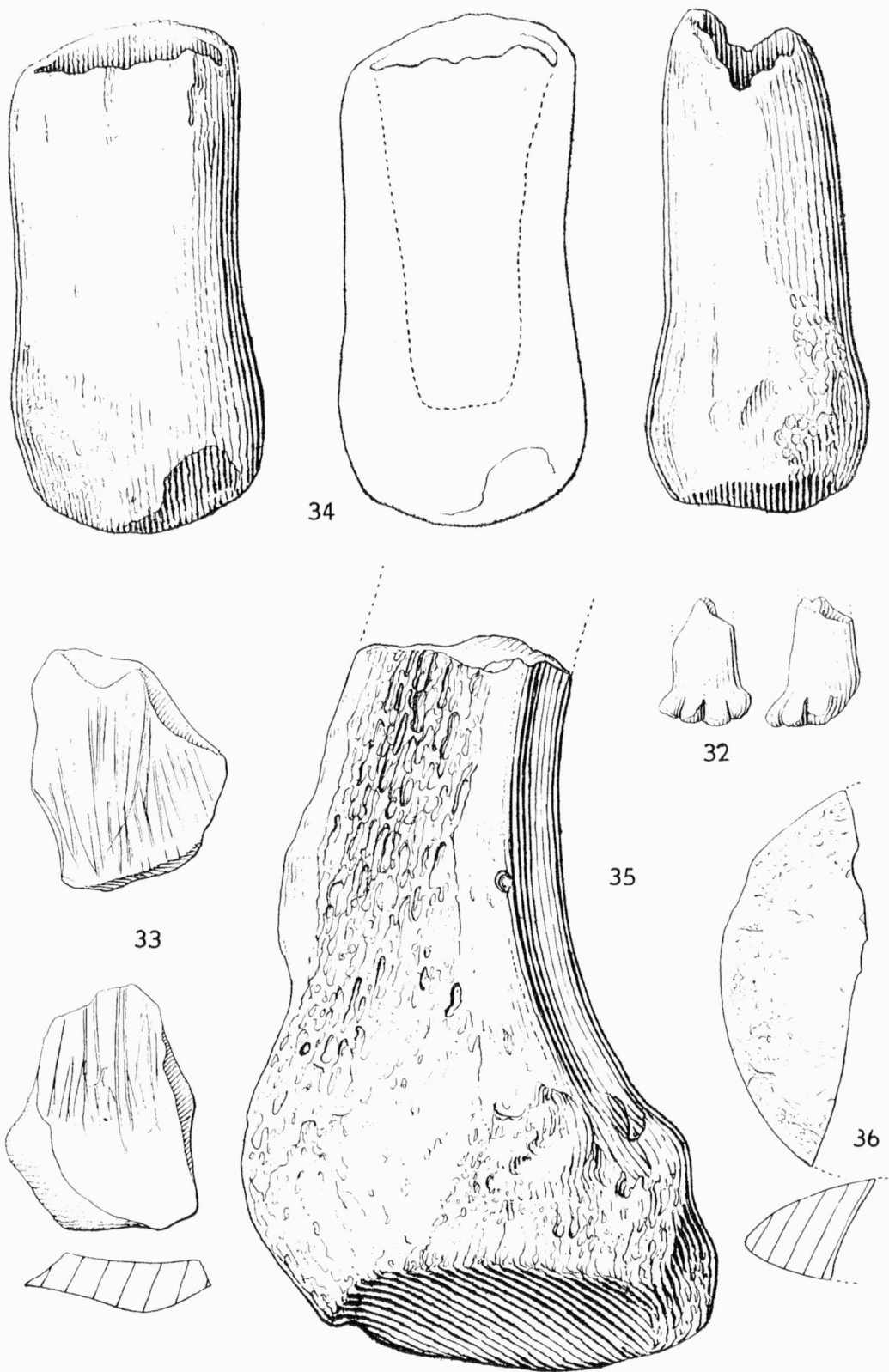
Tab. I

Pavlov (okr. Břeclav). Výběr industrie z paleolitické stanice. — Auswahl der Industrie aus der paläolithischen Station.

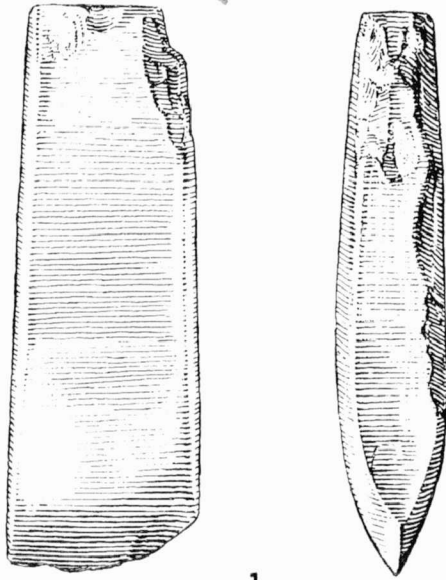
Tab. 2

Pavlov (okr. Břeclav). Výběr industrie z paleolitické stanice. — Auswahl der Industrie aus der paläolithischen Station.

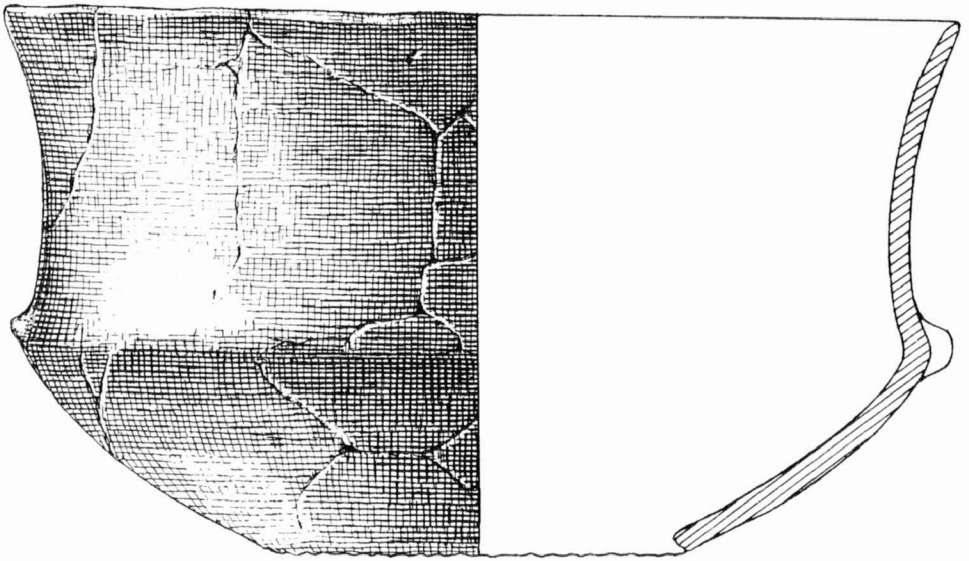

Tab. 3

Pavlov (okr. Břeclav). Výběr industrie z paleolitické stanice. — Auswahl der Industrie aus der paläolithischen Station.

1

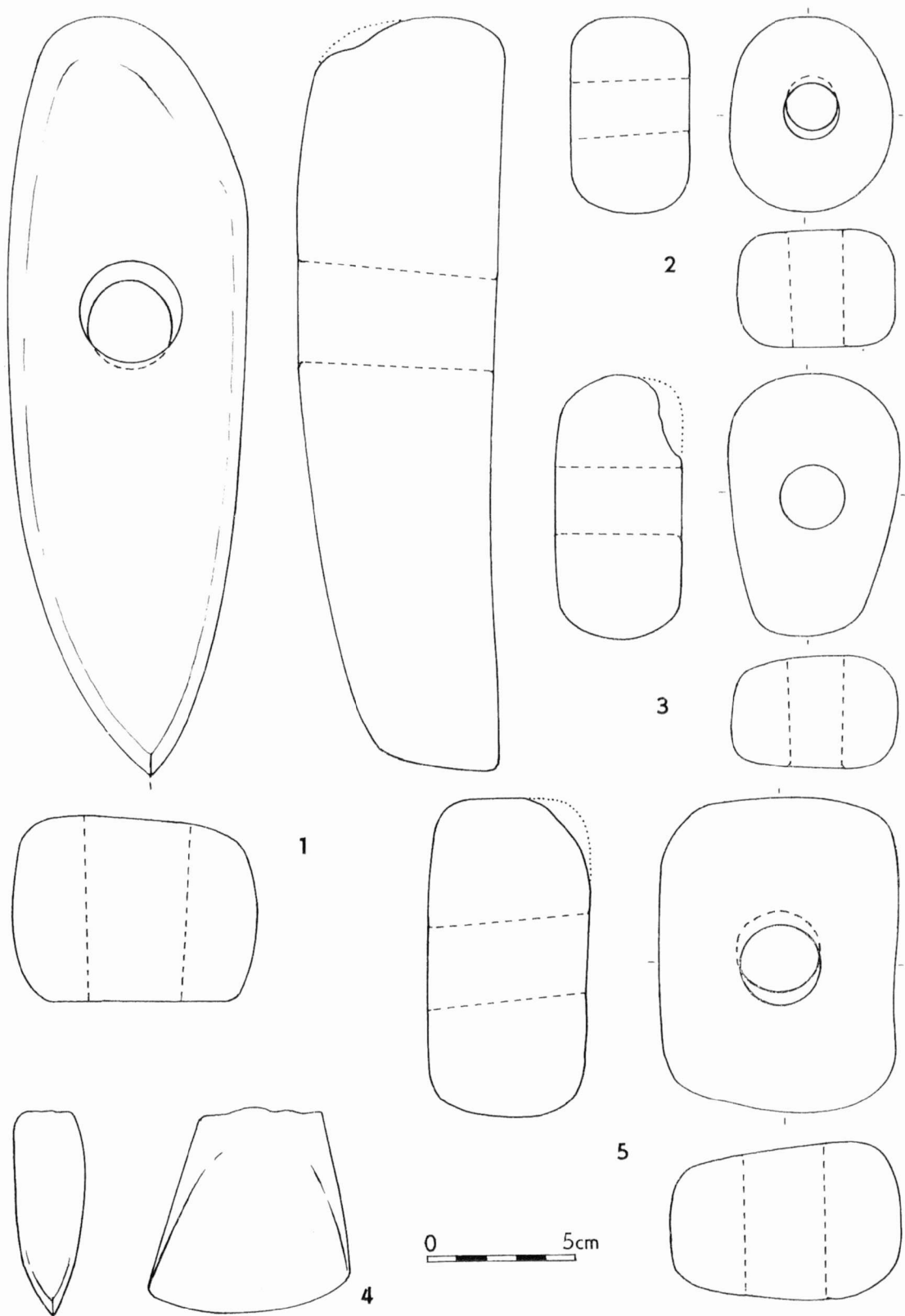

2

0 5 cm

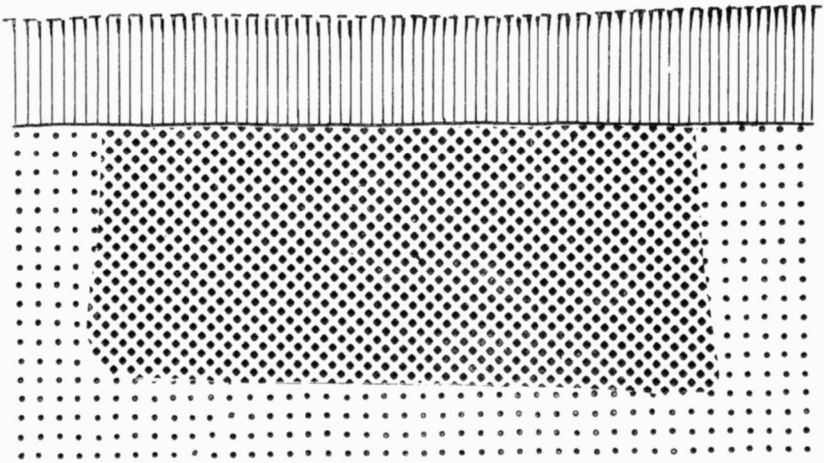
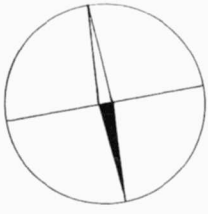
Tab. 4

1 Březník (okr. Třebíč), 2 Šakvice (okr. Břeclav).

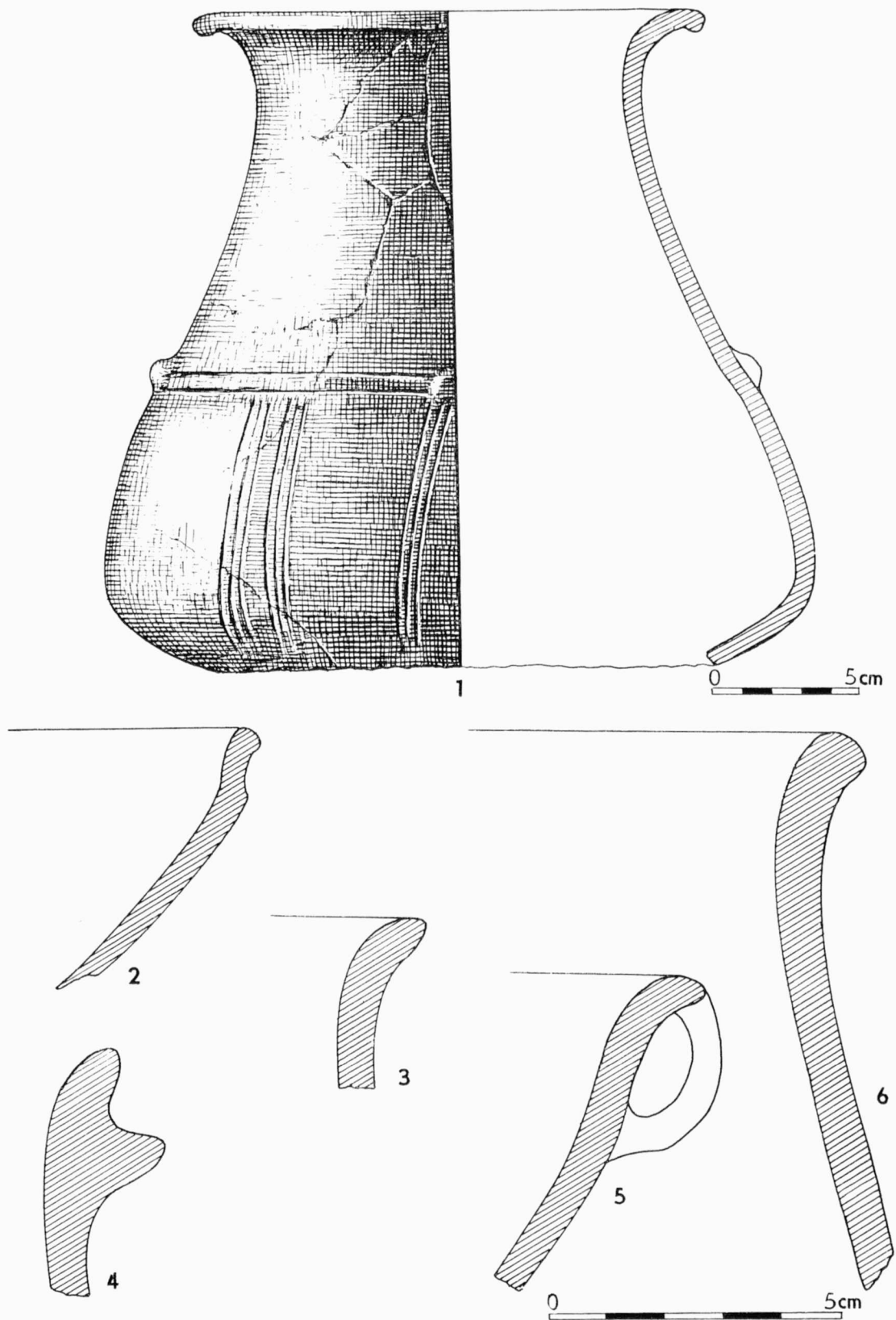
Tab. 5

Zelená Hora (okr. Vyškov). Neolitické kamenné nástroje — Neolithische Steingeräte.

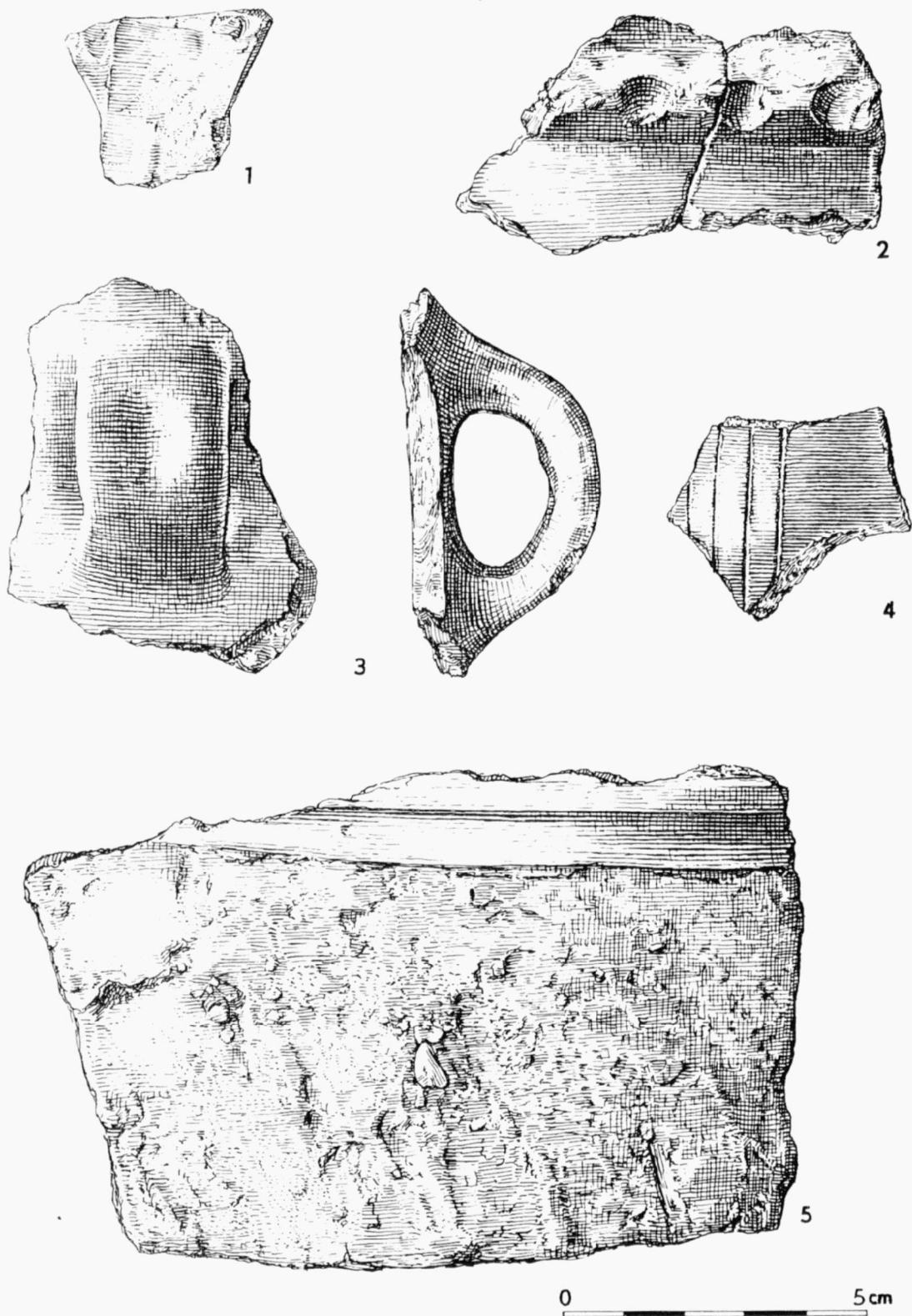
Tab. 6

Přibice (okr. Břeclav), Únětická jáma s kostrou. — Aunjetitzer Grube mit menschlichem Skelett.

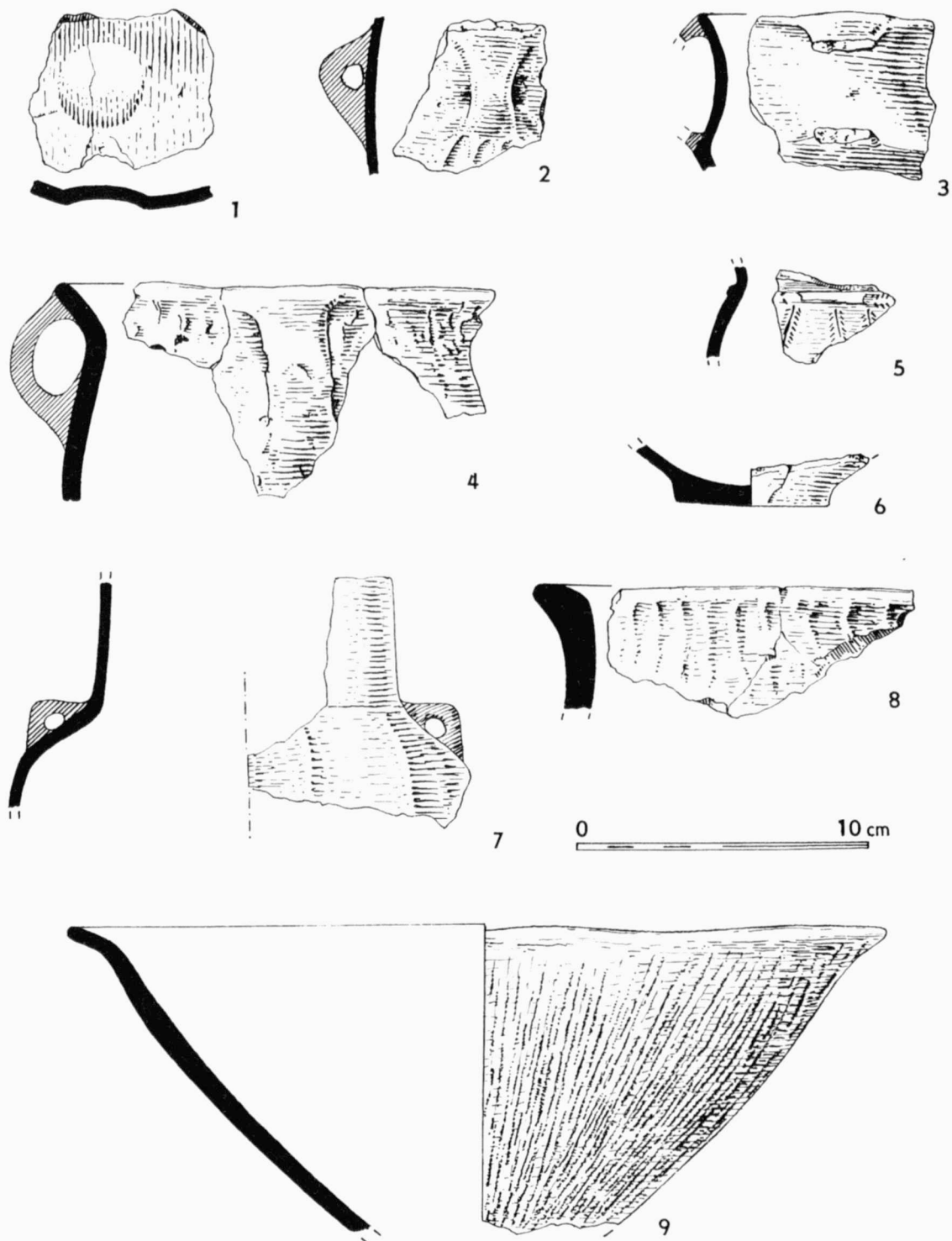
Tab. 7

Přibice (okr. Břeclav). Nálezy z únětické jámy s kostrou. — Funde aus der aunjetitzer Grube mit menschlichem Skelett

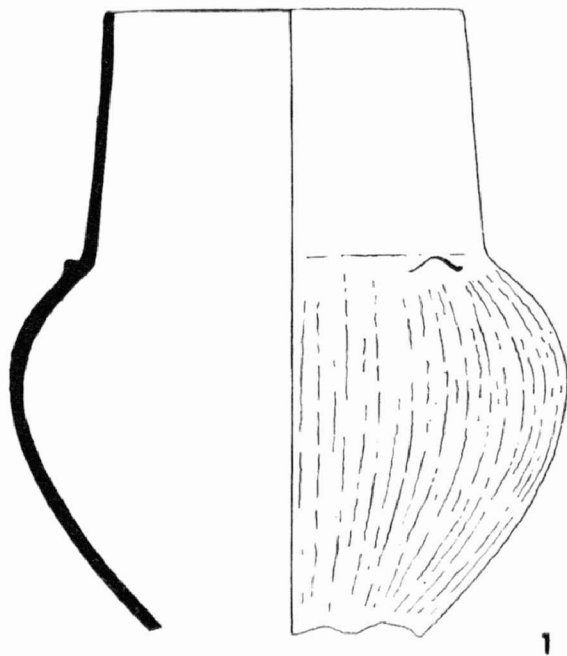
Tab. 8

Přibice (okr. Břeclav). Nálezy z únětické jámy s kostrou — Funde aus der unjetitzer Grube mit menschlichem Skelett.

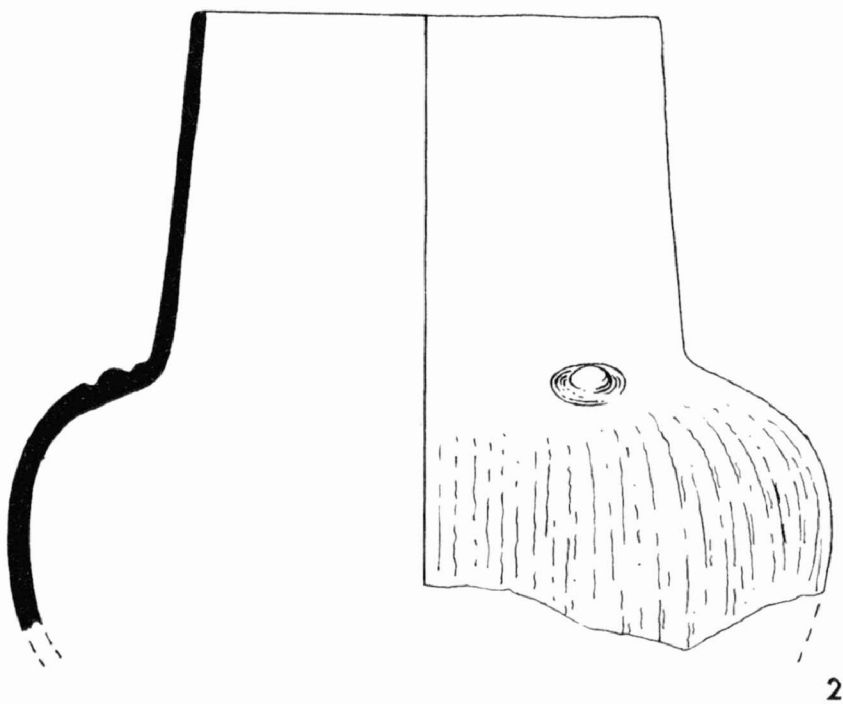

Tab. 9

Moravská Nová Ves (okr. Břeclav). Keramika ze sídlištní jámy. — Keramik aus einer Siedlungsgrube.

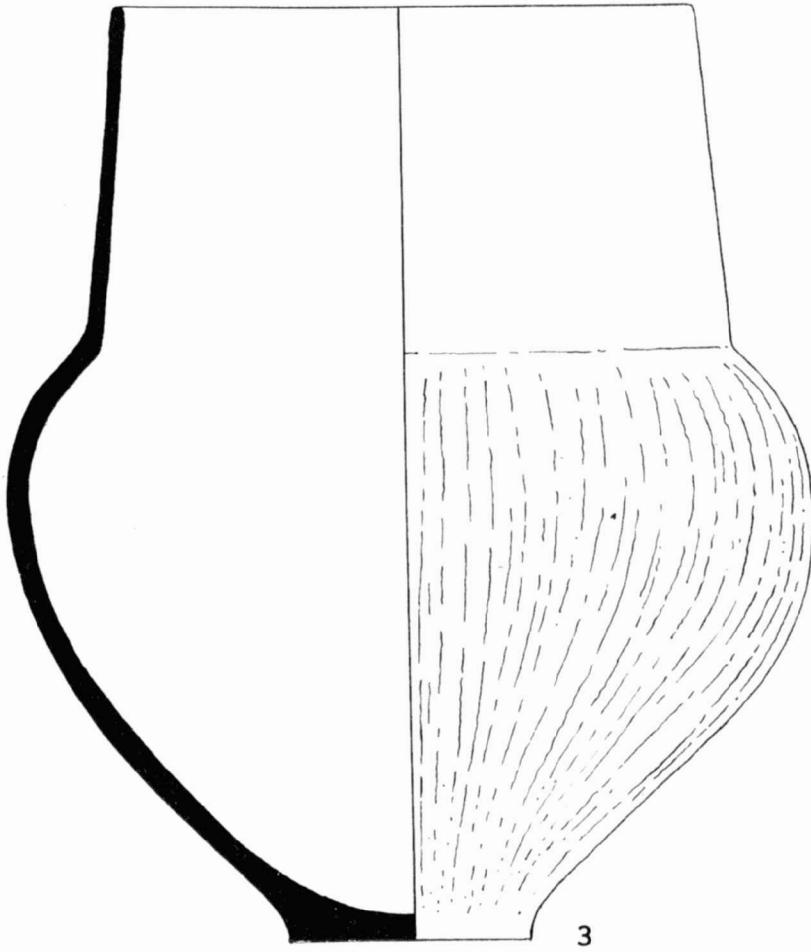
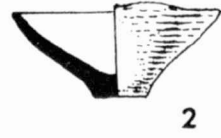
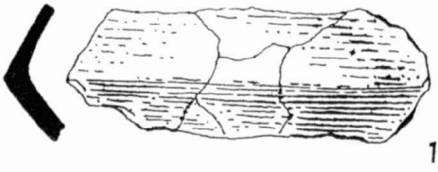
0 10 cm

0 25 cm

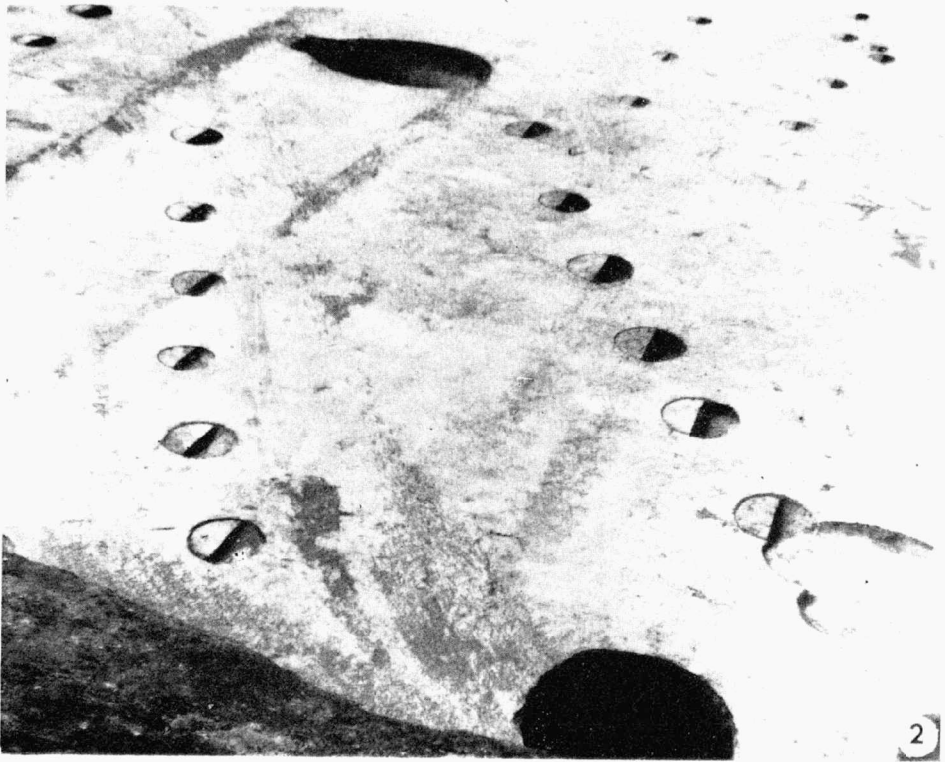
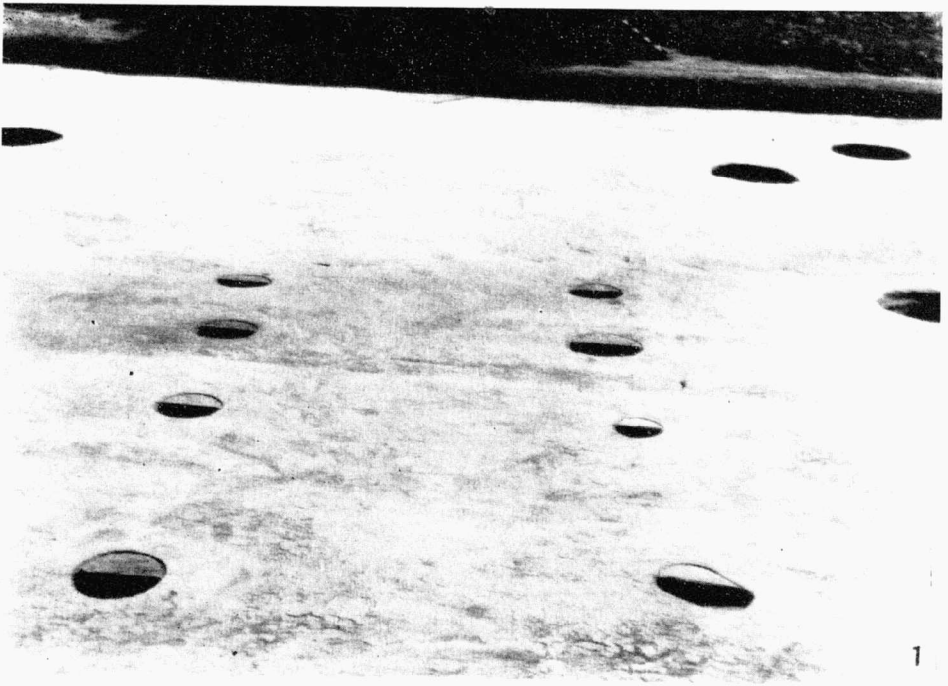
Tab. 10

Moravská Nová Ves (okr. Břeclav). Keramika ze sídlištní jámy. — Keramik aus einer Siedlungsgrube.

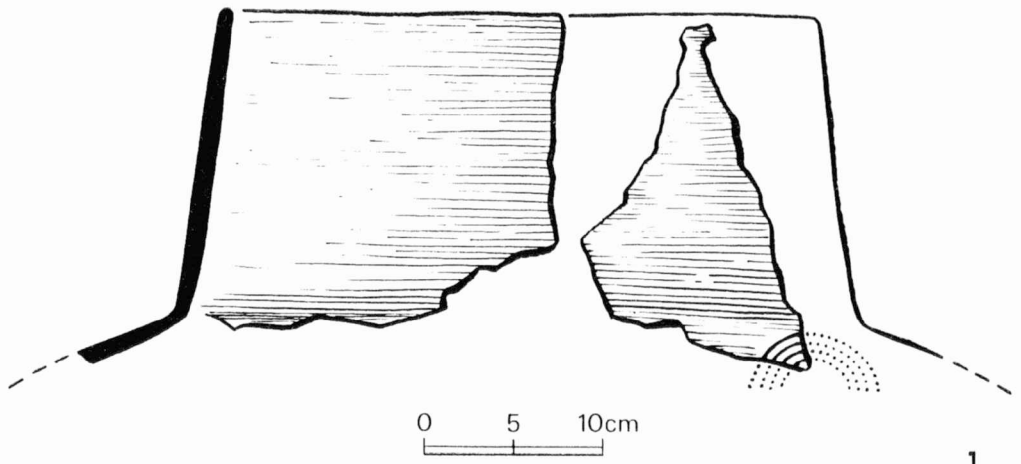
Tab. 11

Moravská Nová Ves (okr. Břeclav). Keramika ze sídlištní jámy. — Keramik aus einer Siedlungsgrube.

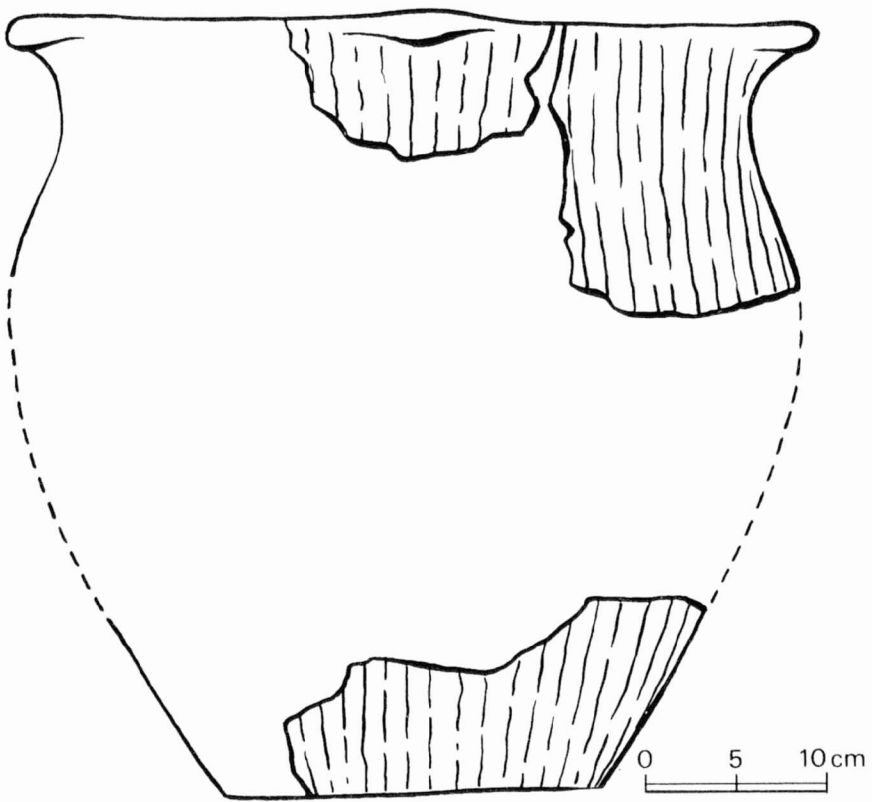

Tab. 12

Lovčičky (okr. Vyškov). Sídliště velatické fáze stredodunajských popelnicových polí. 1 půdorys domu AN; 2 půdorys domu AR. — Siedlung der velatitzter Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur. 1 Grundriß des Hauses AN; 2 Grundriß des Hauses AR

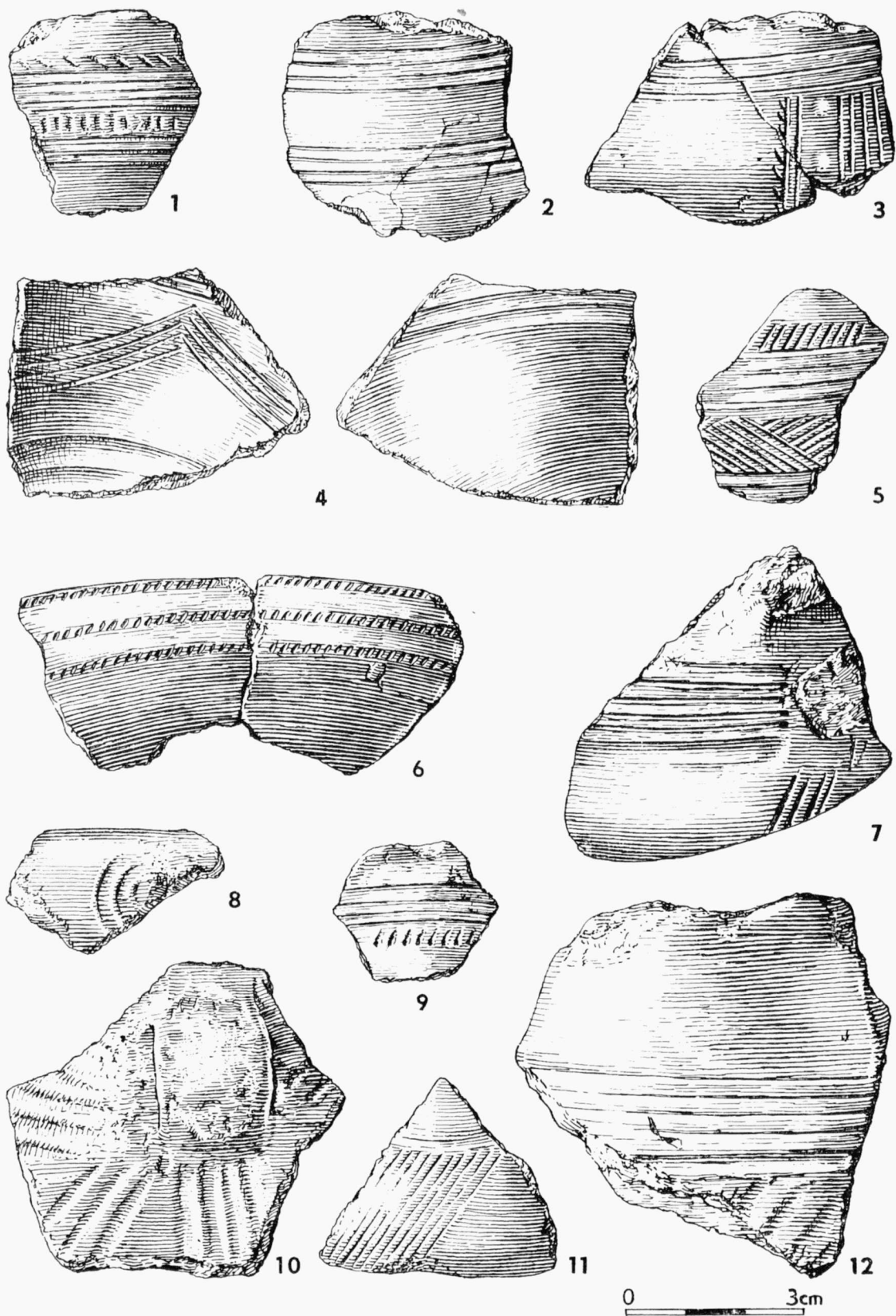
1

2

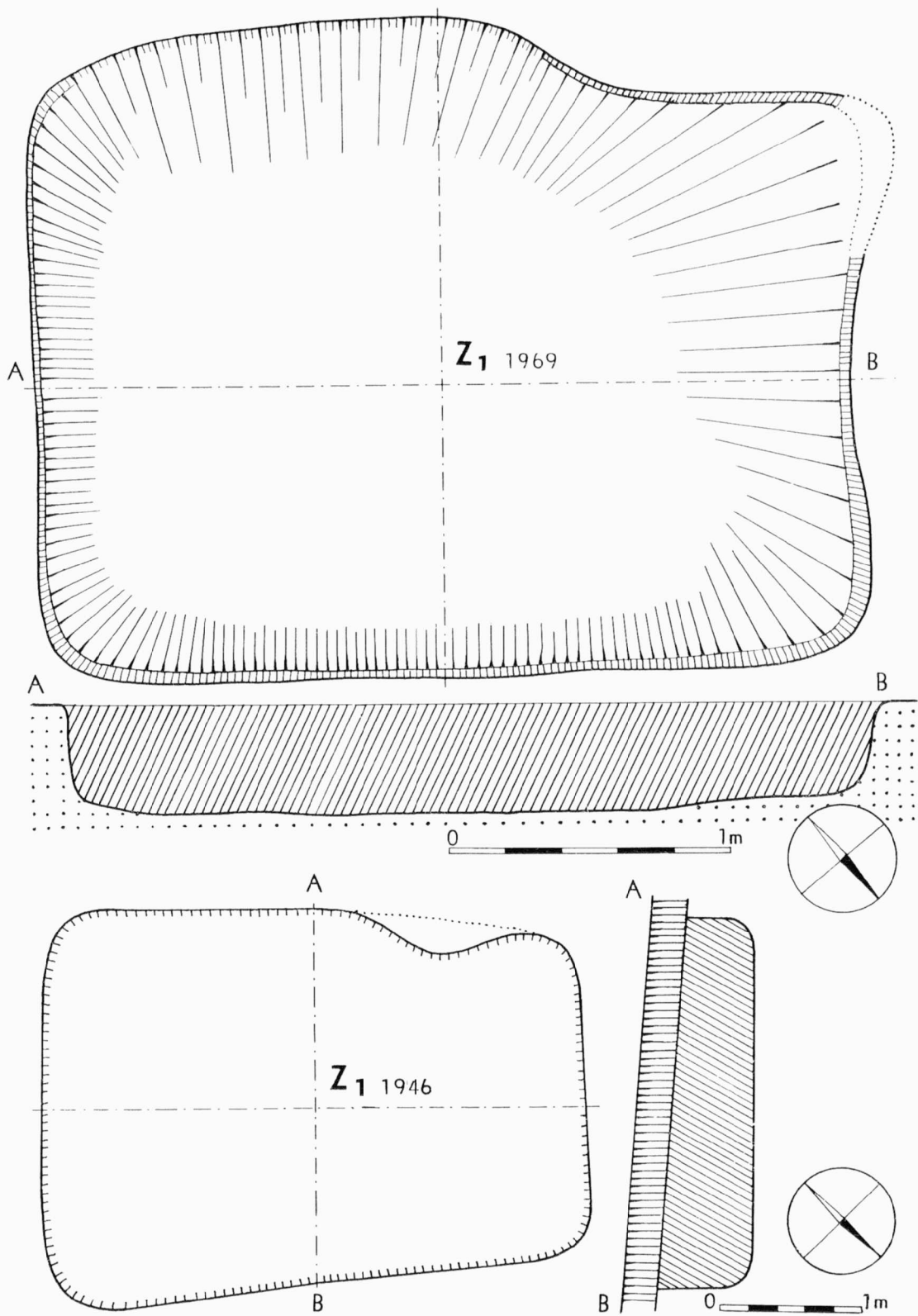
Tab. 13

Hulín (okr. Kroměříž) Lužická sídlištní keramika. — Lausitzer Siedlungskeramik.

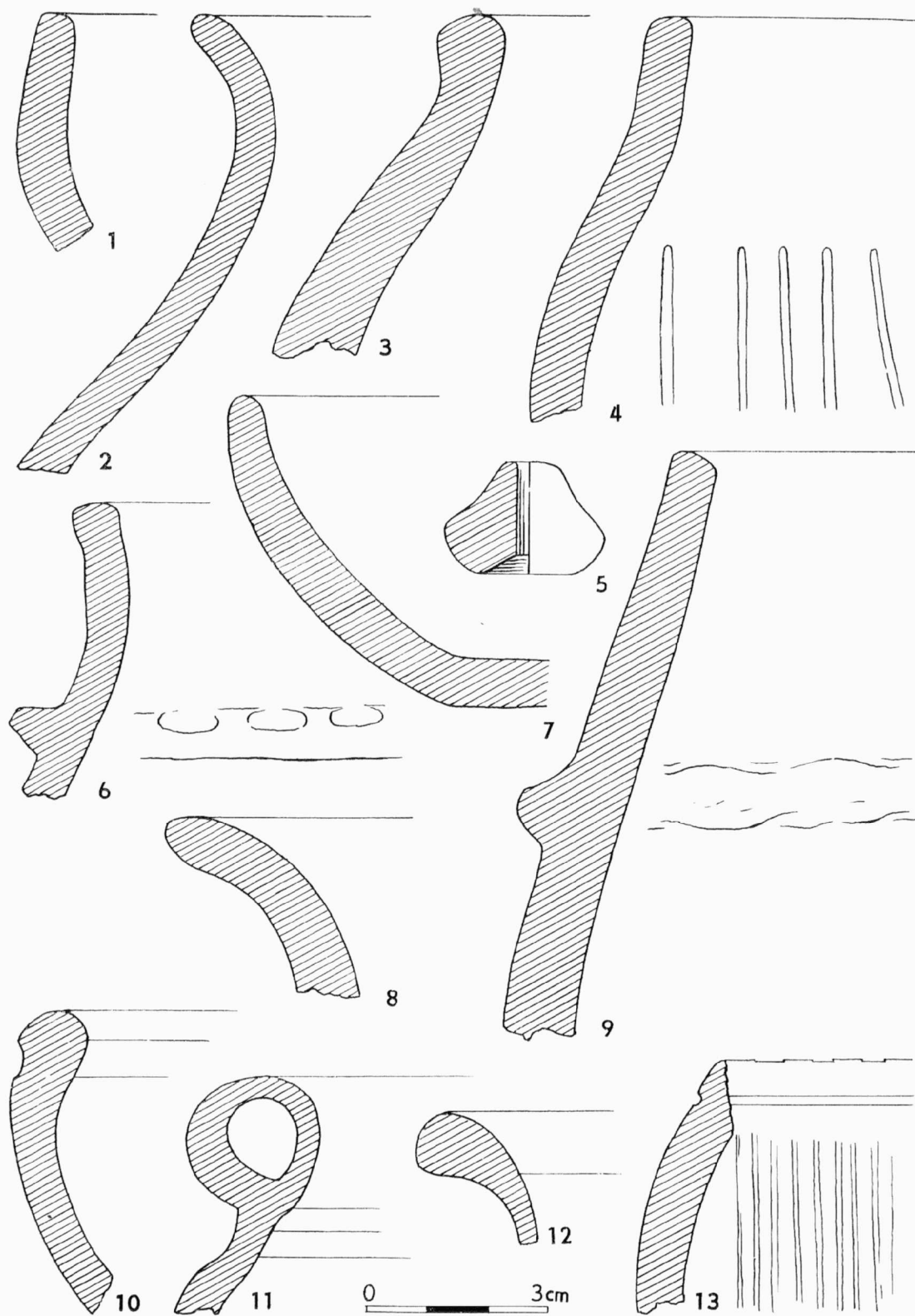
Tab. 14

Hulín (okr. Kroměříž). Keramika ze slezského sídliště. — Keramik aus der Siedlung der Lausitzer Kultur.

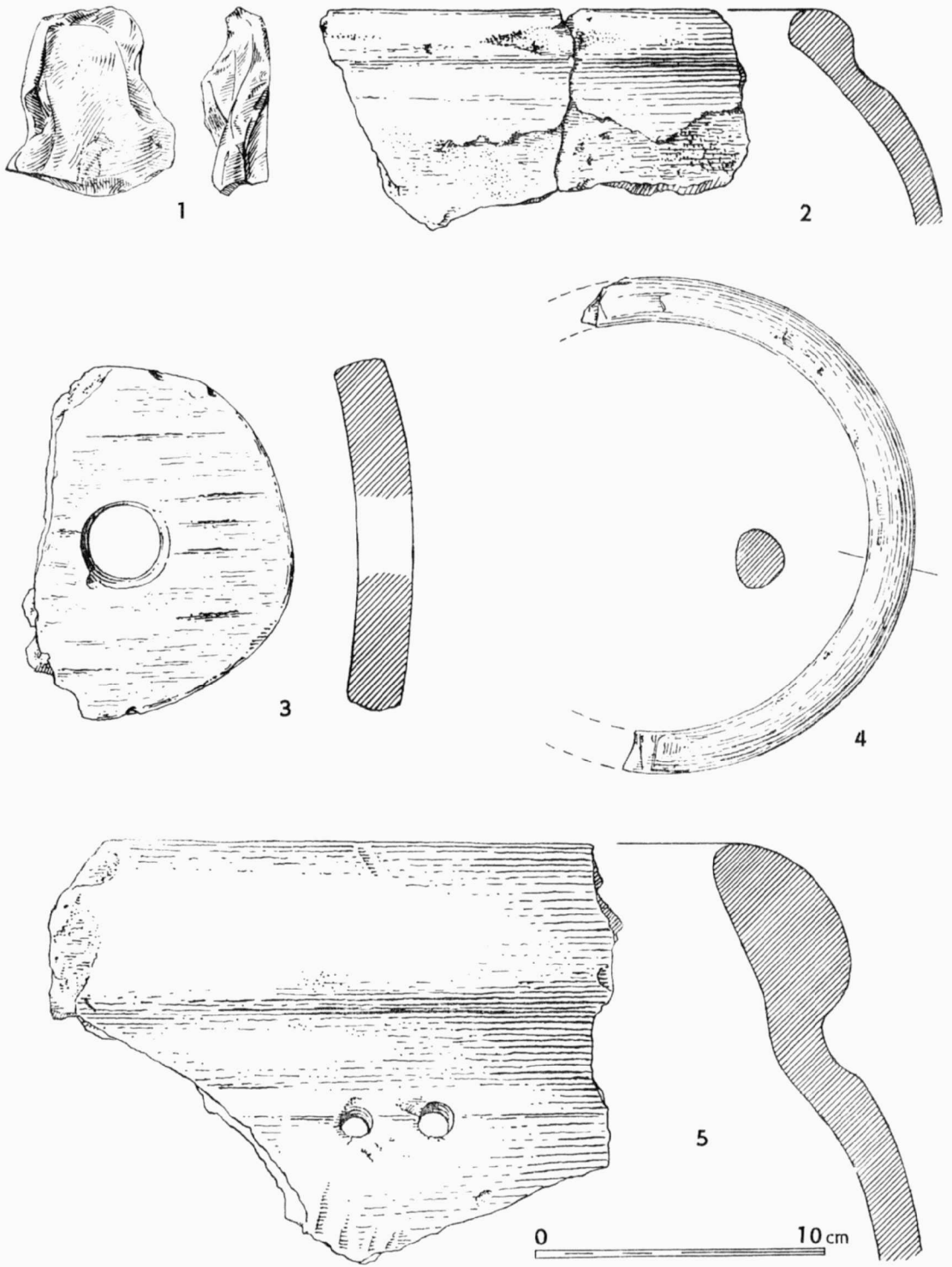
Tab. 15

Troubsko (okr. Brno-venkov). Keltské polozemnice Z-1/1969 (AÚ ČSAV Brno) a Z-1/1946 (J. Mikulášek). — Keltische halbeingetiefte Grubenhäuser Z-1/1969 (AÚ ČSAV Brno) und Z-1/1946 (J. Mikulášek).

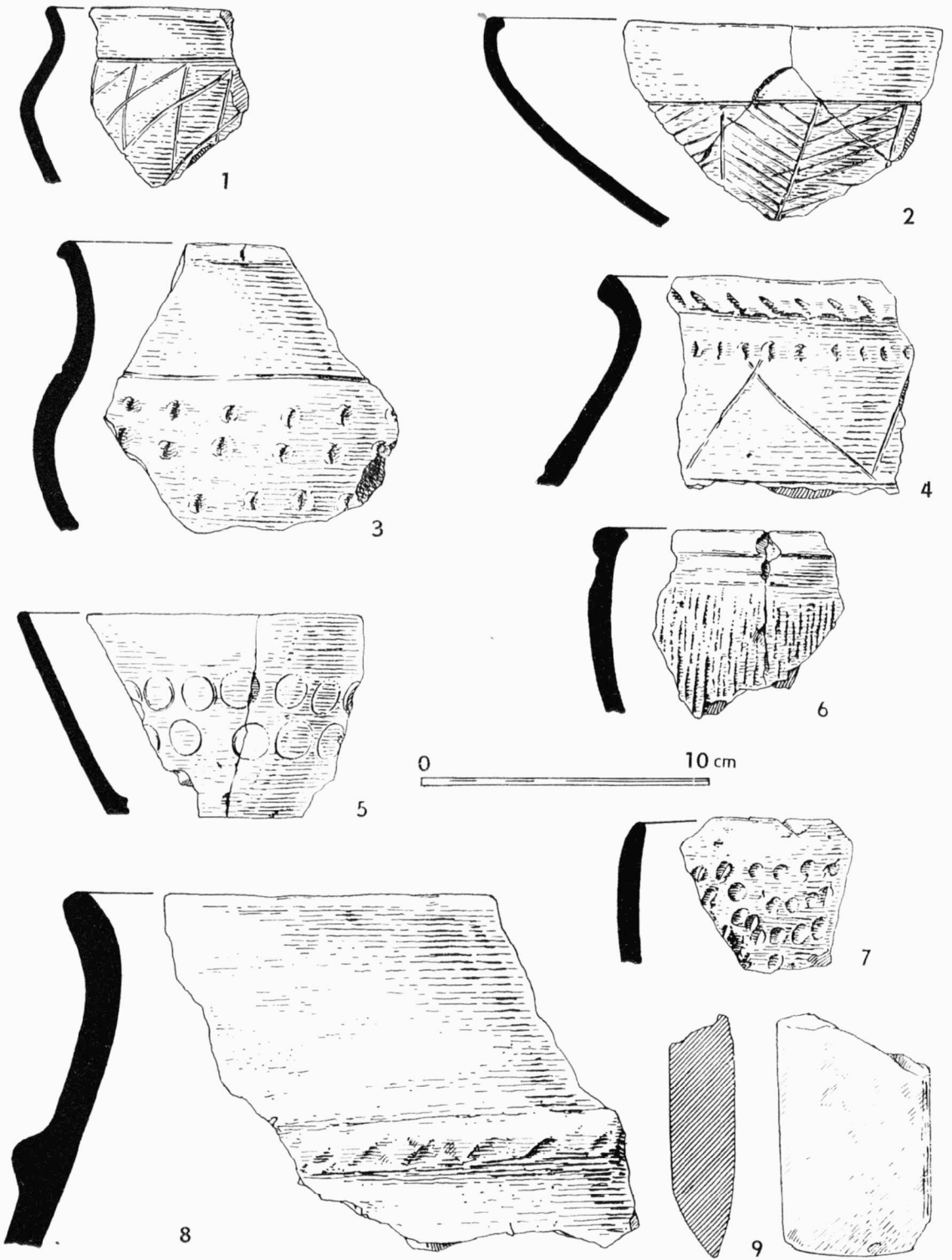
Tab. 16

Troubsko (okr. Brno-venkov). Výběr keramiky z keltského sídliště. 1–9 jáma č. 4; 10–11 jáma č. 2; 12–13 polozemnice Z-1/1969. — Auswahl der Keramik aus der keltischen Siedlung. 1–9 Grube Nr. 4; 10–11 Grube Nr. 2; 12–13 halbeingetieftes Grubenhaus Z-1/1969.

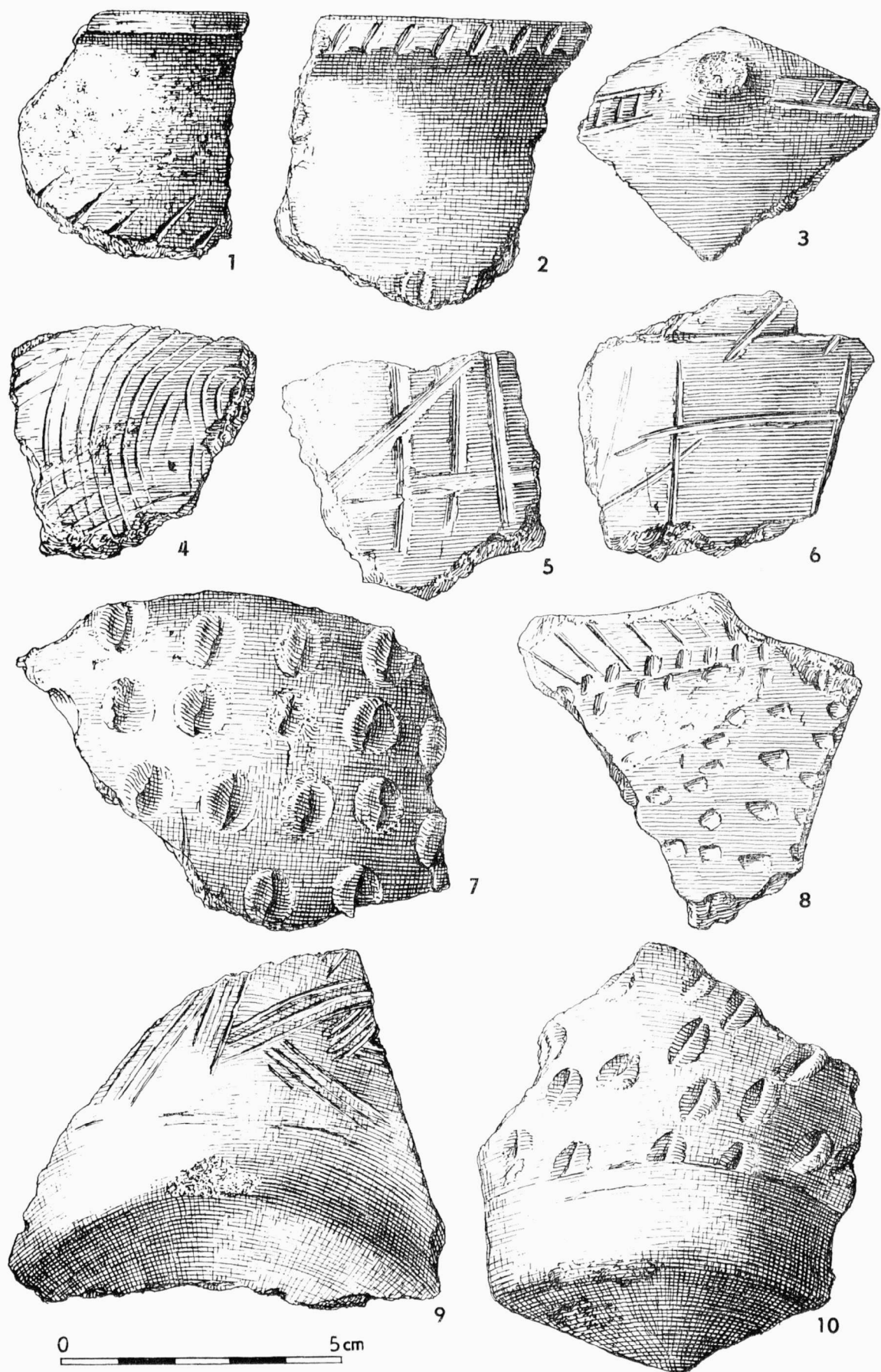
Tab. 17

Bzenec (okr. Hodonín). Nález z laténského sídliště. — Funde aus der latènezeitlichen Siedlung

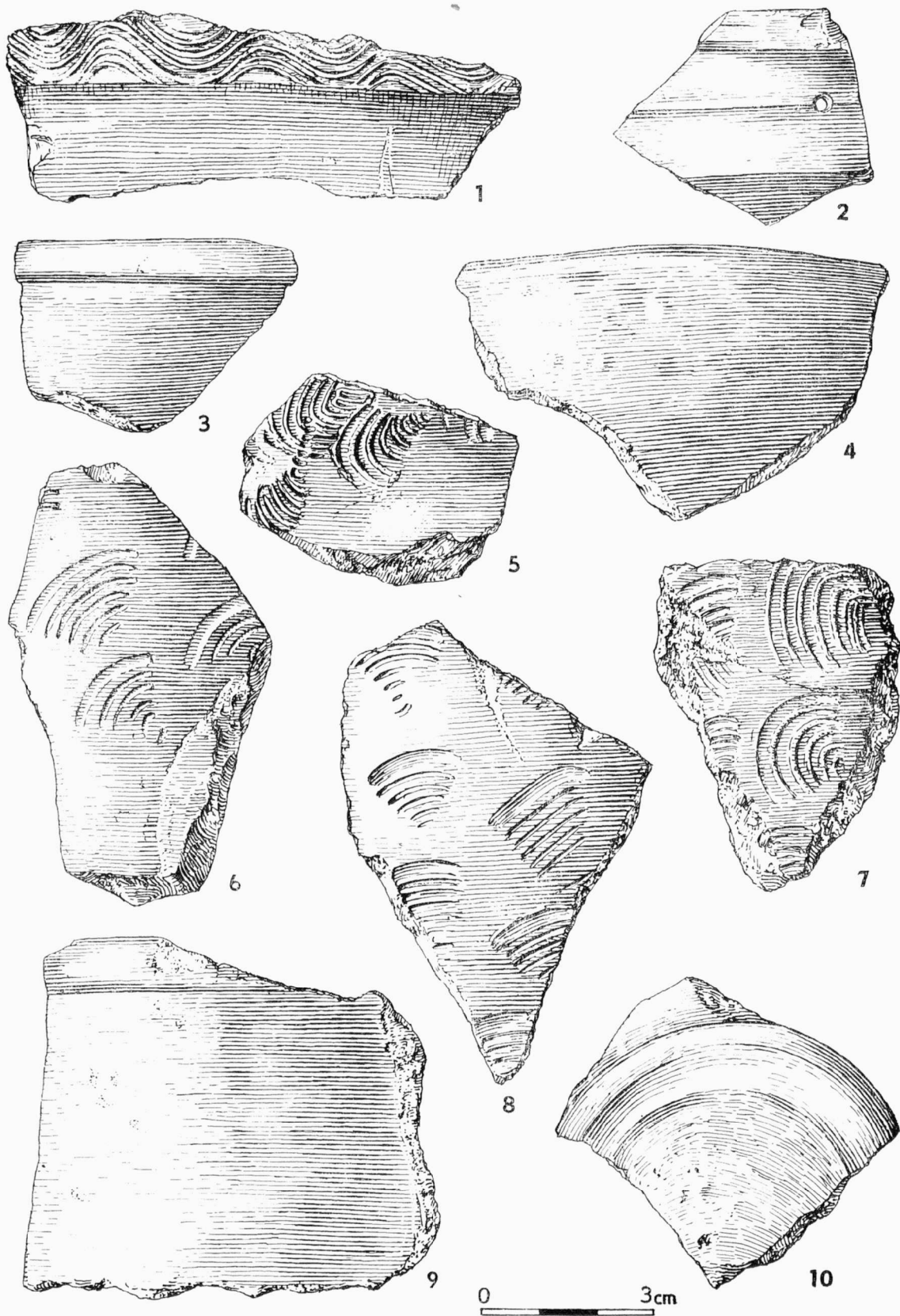
Tab. 18

Moravská Nová Ves (okr. Břeclav). Keramika z pravěkého sídliště. — Keramik aus einer vorgeschichtlichen Siedlung.

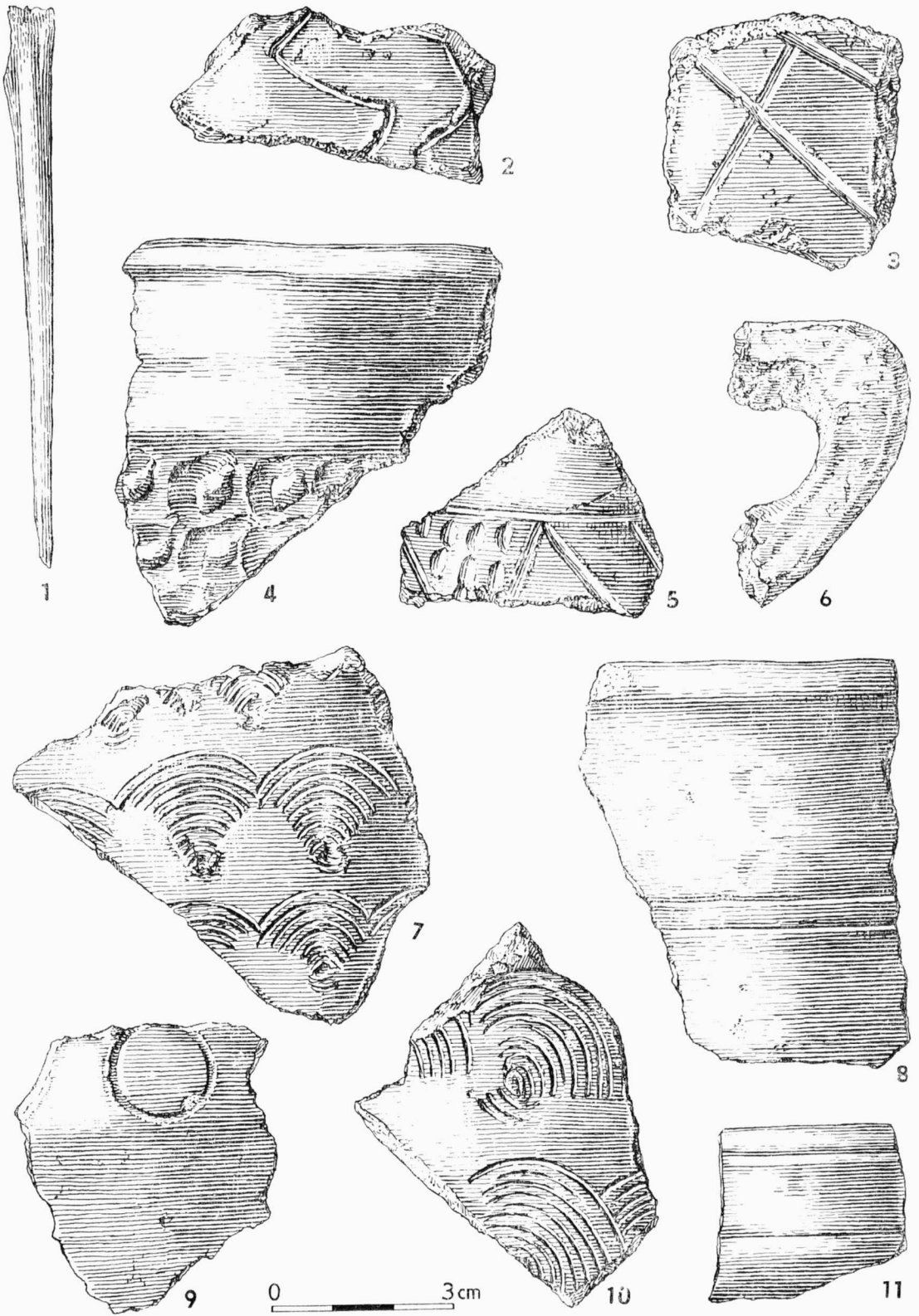
Tab 19

Ladná (okr. Břeclav). Keramika ze sídliště z doby římské. — Keramik aus der kaiserzeitlichen Siedlung.

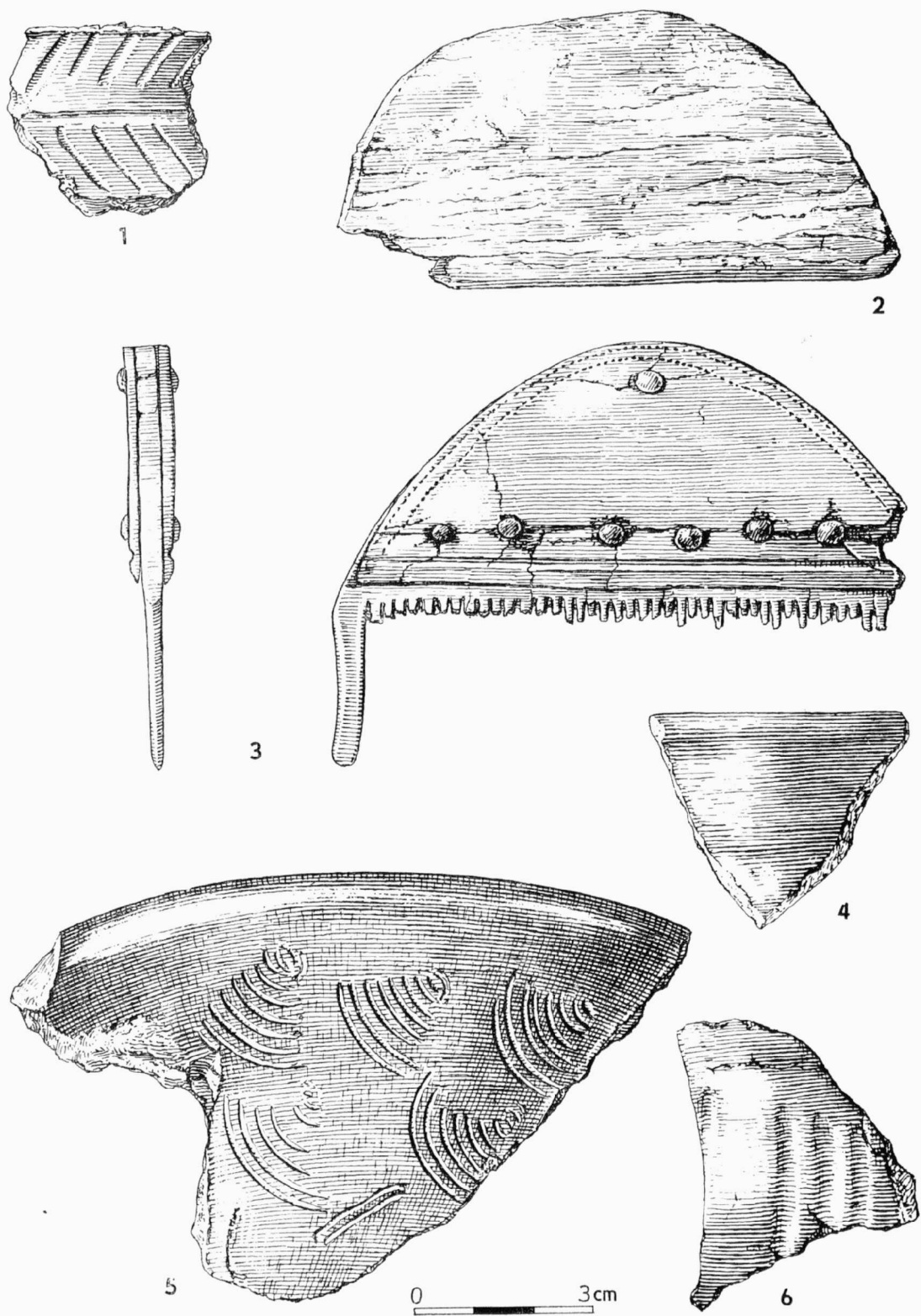
Tab. 20

Ladná (okr. Břeclav). Keramika ze sídliště z doby římské — Keramik aus der kaiserzeitlichen Siedlung.

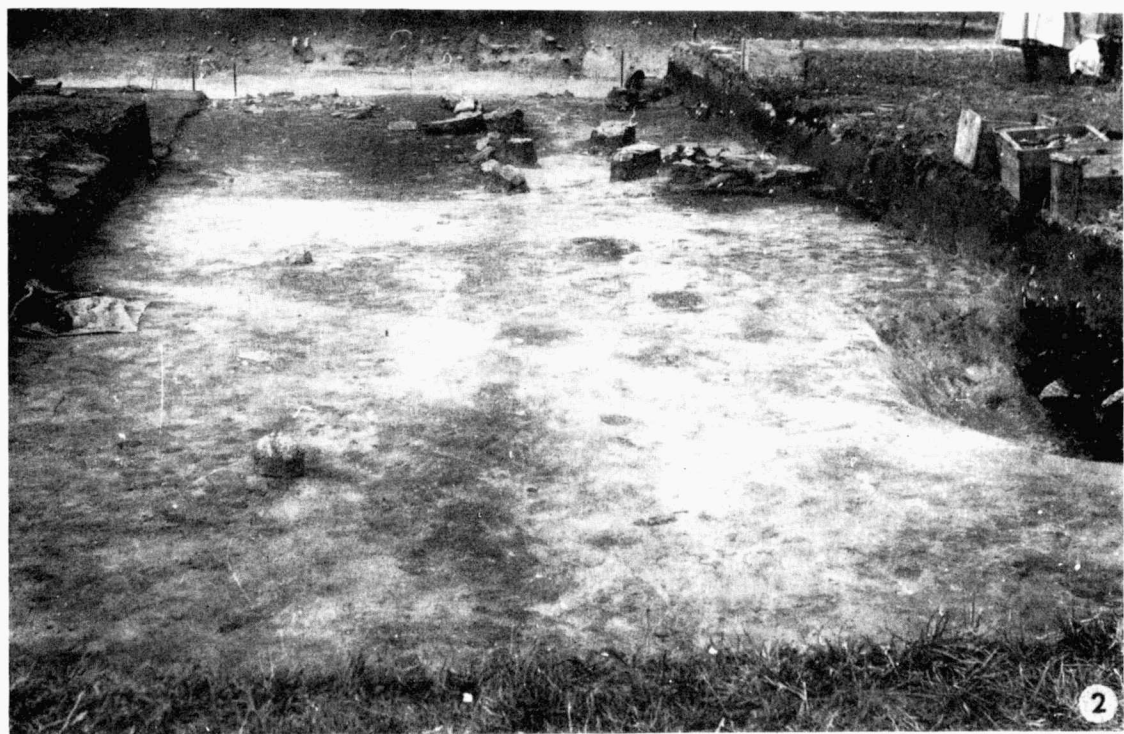
Tab. 21

1—7 Milovice (okr. Břeclav); 8—11 Nejdeč (okr. Břeclav). Nálezy ze sídlišť z doby římské. — Funde aus kaiserzeitlichen Siedlungen.

Tab. 22

1–3 Mořice (okr. Prostějov), 4–6 Hulín (okr. Kroměříž). Nálczy ze sídlišť z doby římské. — Funde aus kaiserzeitlichen Siedlungen.

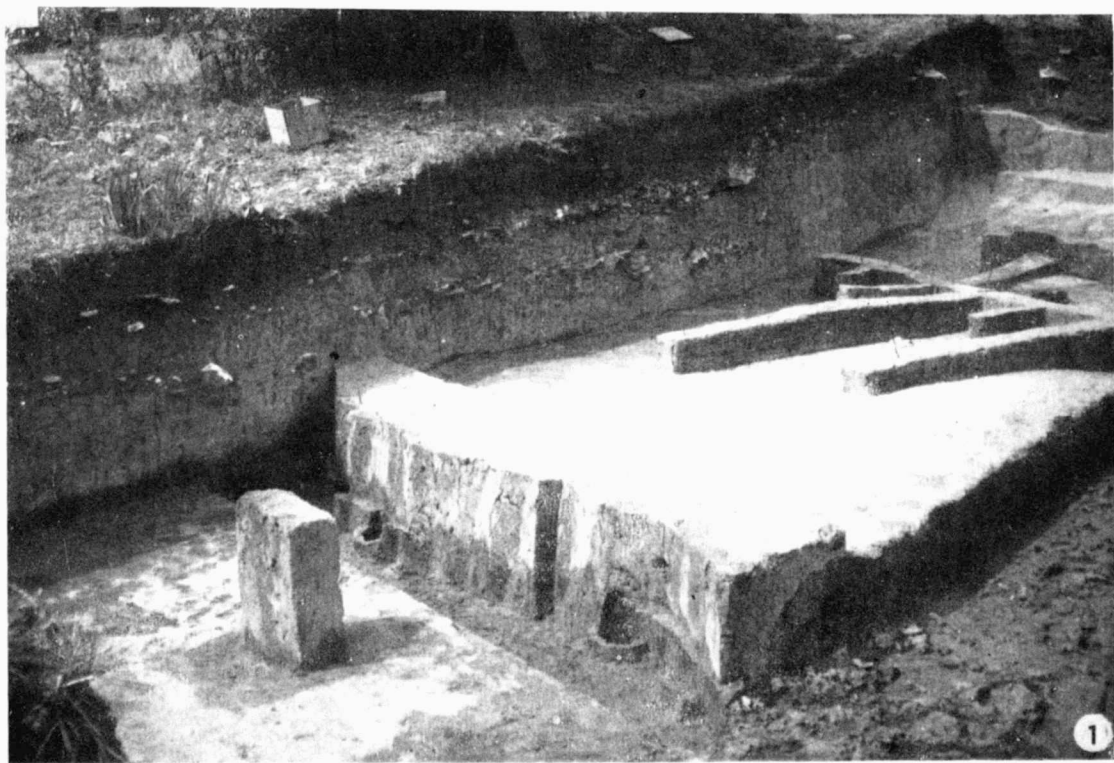
Tab. 23

Mikulčice (okr. Hodonín). 1 odkrytá plocha v úseku I; 2 žlábek ve čtvercích řady 22. — 1 abgedeckte Fläche im Abschnitt I; 2 Gräbchen in den Quadraten der Reihe 22.

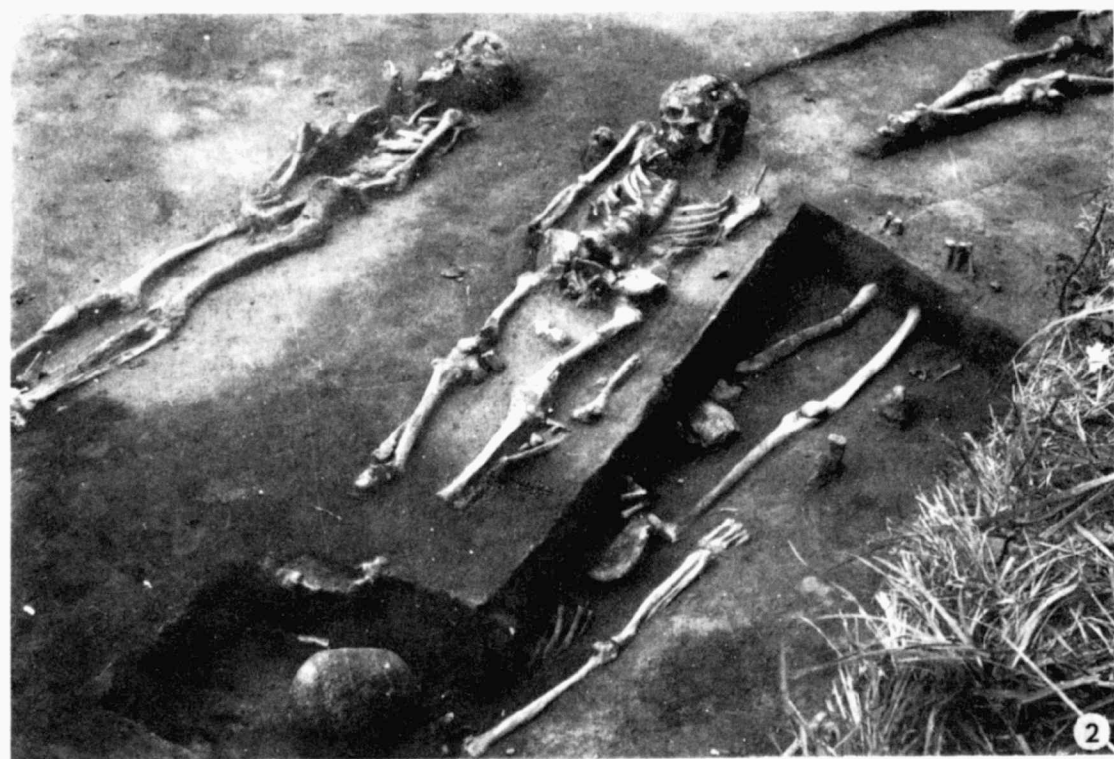
Tab. 24

Mikulčice (okr. Hodonín). 1 odkrytá plocha v úseku III, 2 depot železných předmětů. — 1 abgedeckte Fläche im Abschnitt III; 2 Depot von Eisengegenstände.

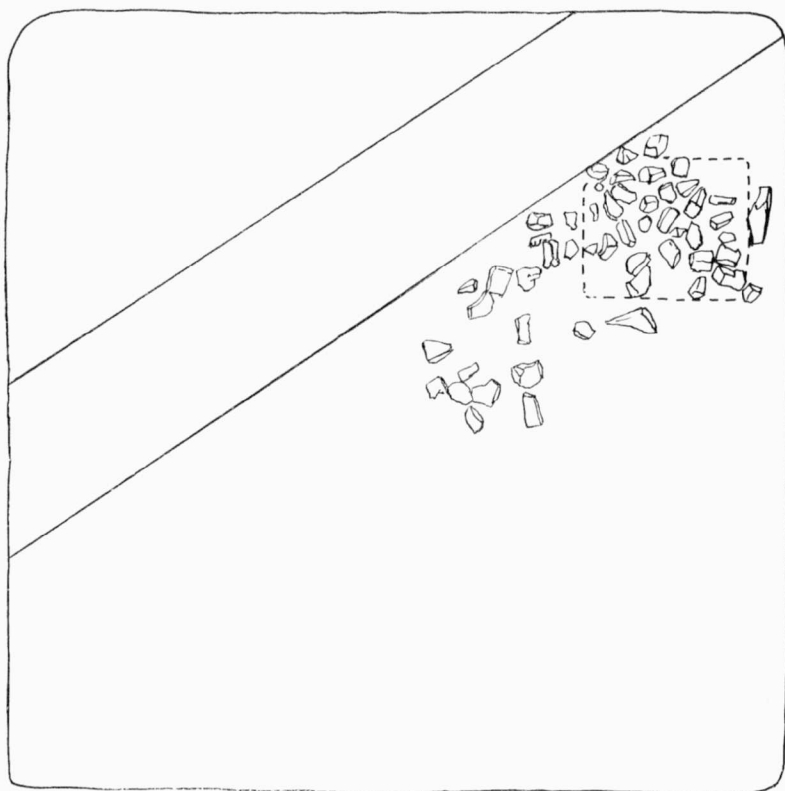
Tab. 25

Mikulčice (okr. Hodonín). 1 zbytky palisády v úseku IV; 2 kostra prasátka v úseku I. — 1 Palisadenreste im Abschnitt IV; 2 Skelett eines Jungschweines im Abschnitt I.

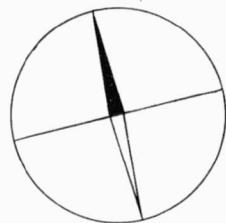

Tab. 26

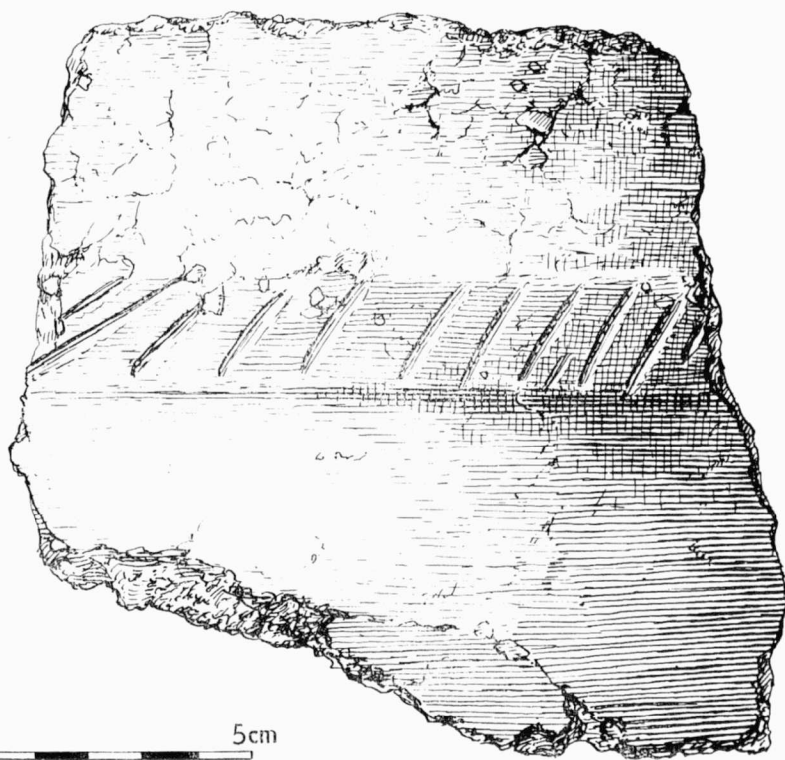
Mikulčice (okr. Hodonín). 1–2 pohřebišť v úseku V. — 1–2 Gräberfeld im Aschnitt V.

1

0 1m

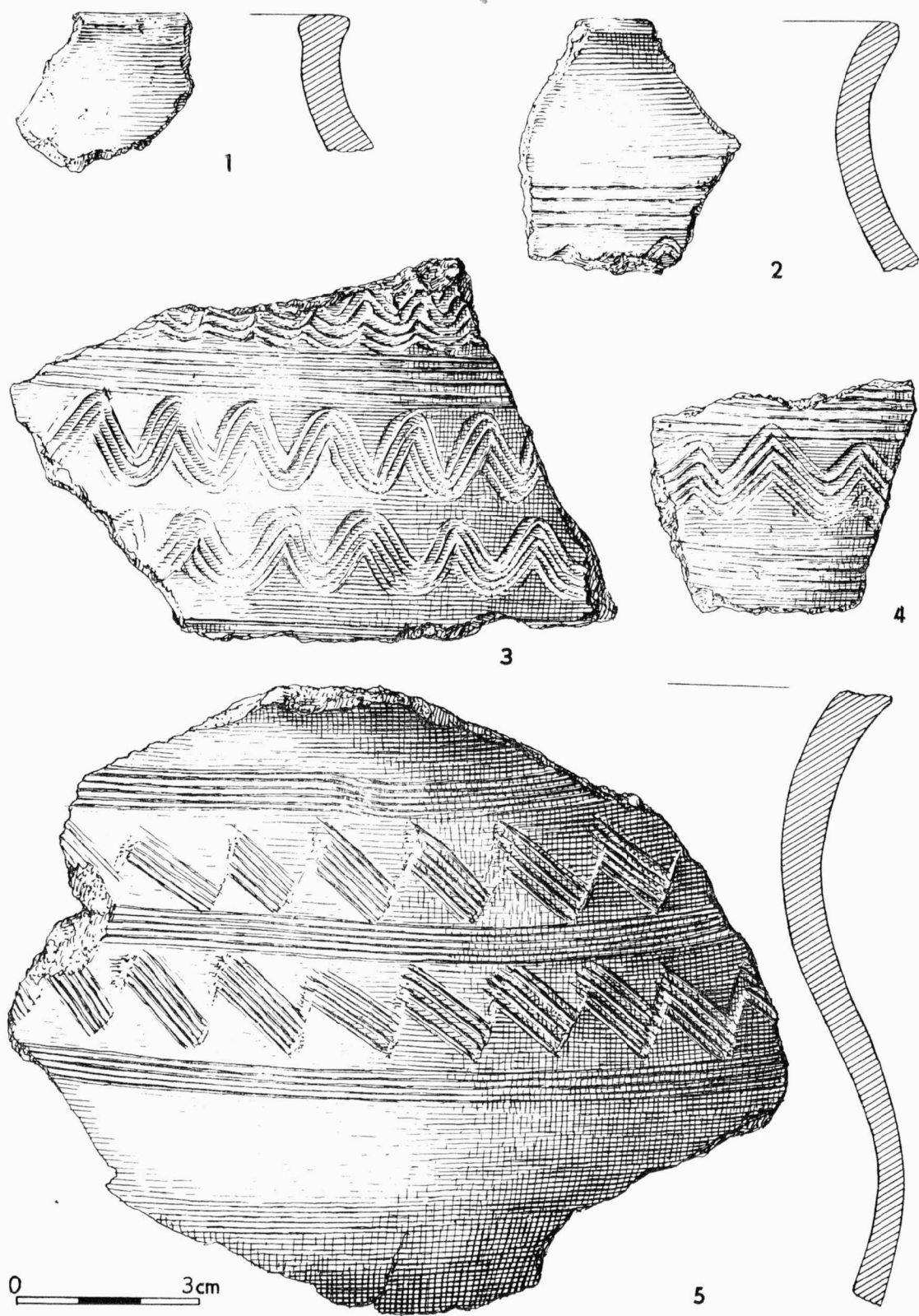

2

0 5cm

Tab. 27

Mořice (okr. Prostějov). 1 půdorys slovenské polozemnice; 2 zlomek zásobnice. -- 1 Grundriss eines slawischen halbeingetieften Grubenhauses; 2 Bruchstück eines Vorratsgefäßes.

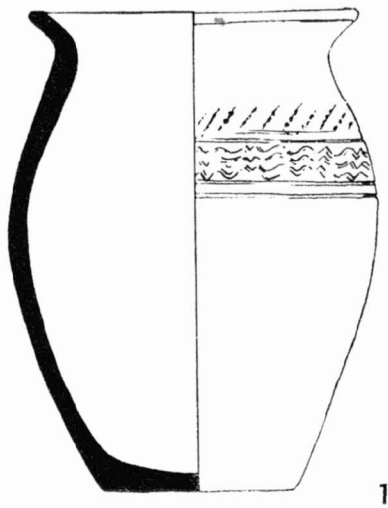
Tab. 28

Mořice (okr. Prostějov). Keramika ze slovanské polozemnice. — Keramik aus dem slawischen halbeingetieften Grubenhaus.

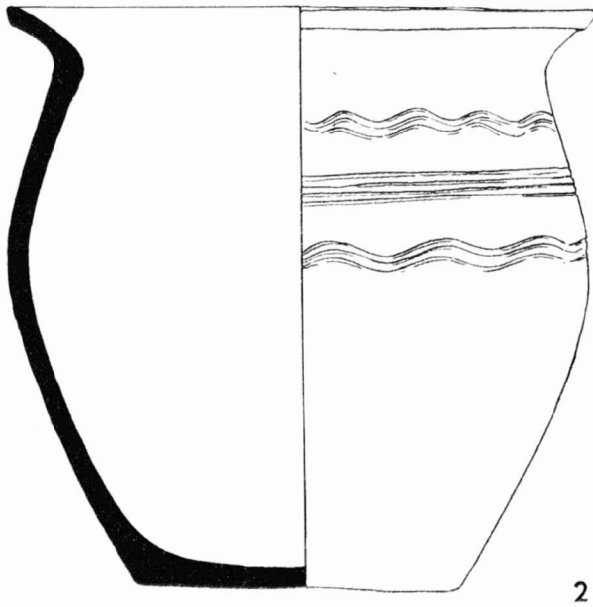

Tab. 29

Bzence (okr. Hodonín). Záchranný výzkum na středohradištním pohřebišti. — Rettungsgrabung auf einem mittelburgwallzeitlichen Gräberfeld.

1

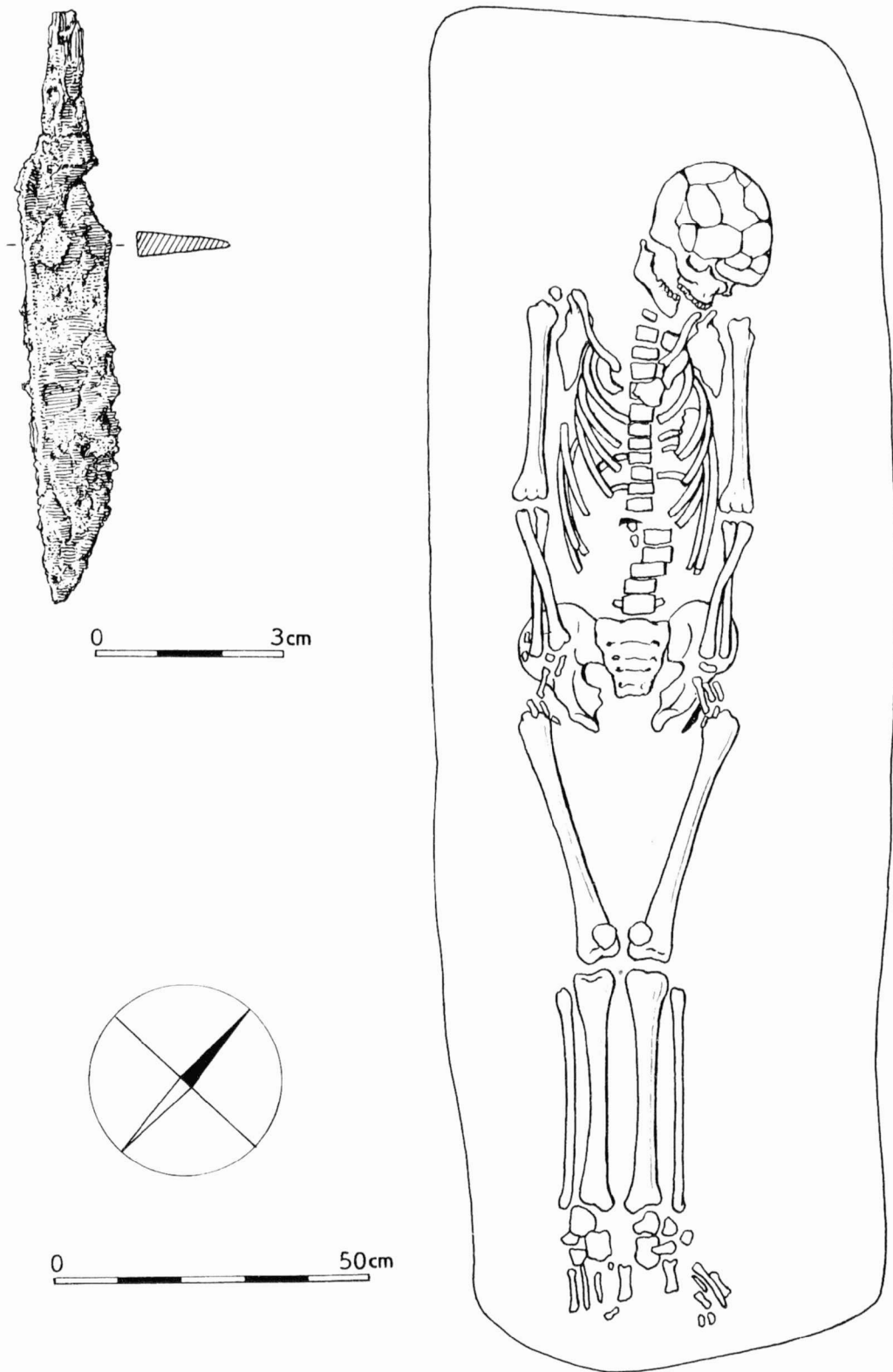

2

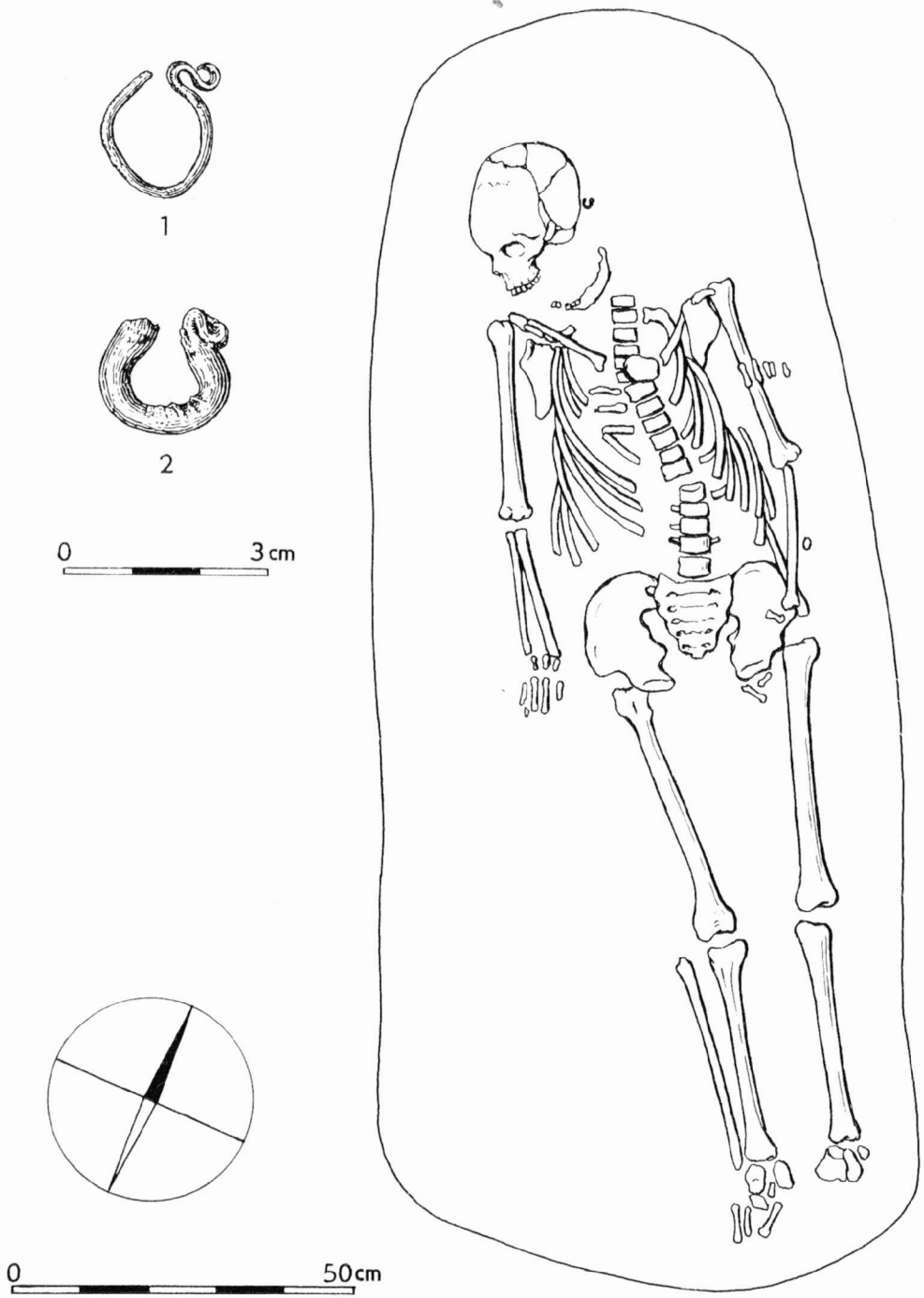
Tab. 30

Bzenec (okr. Hodonín). Nálezy ze středohradištních kostrových hrobů. — Funde aus Skelettgräbern der mittleren Burgwallzeit.

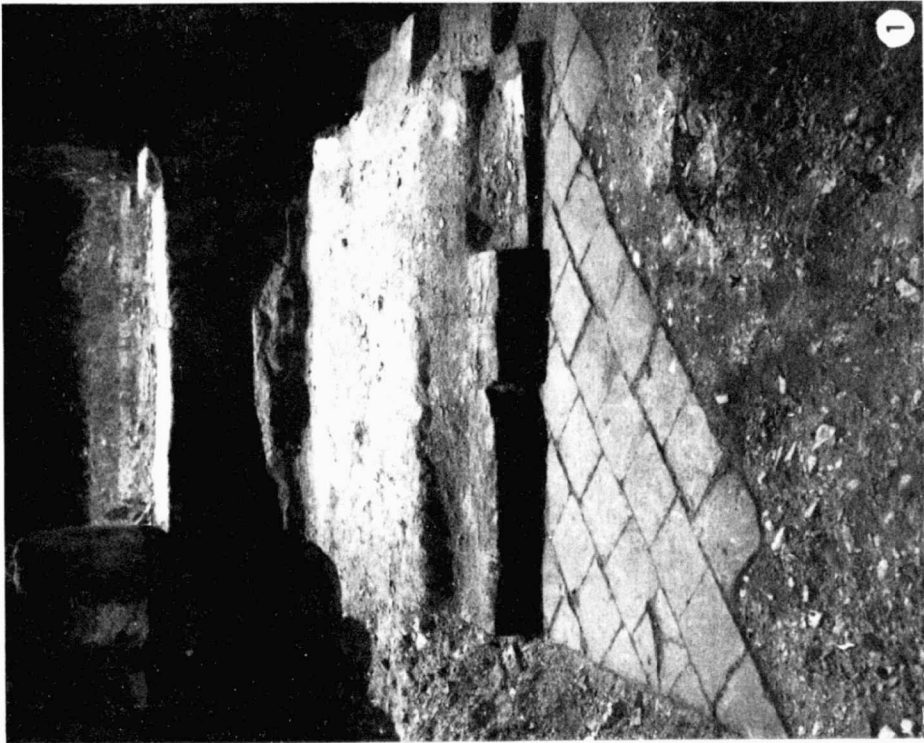
Tab. 31

Ptení (okr. Prostějov). Mladohradištní pohřebiště. Hrob č. 1. — Spätburgwallzeitliches Gräberfeld. Grab Nr. 1.

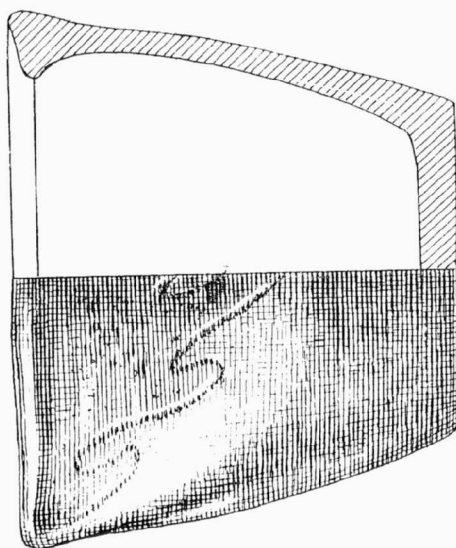
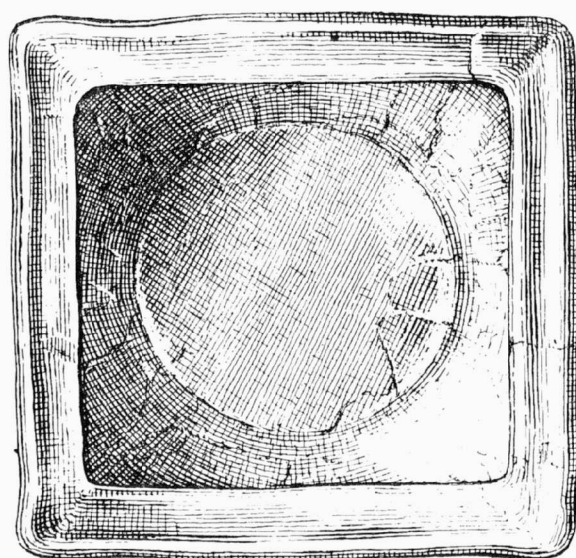
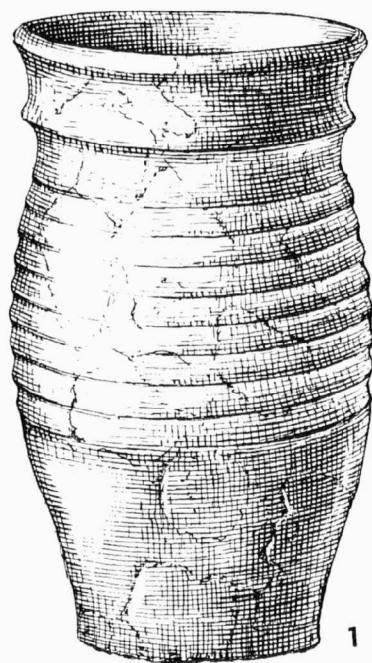
Tab. 32

Ptení (okr. Prostějov), Mladohradištní pohřebiště. Hrob č. 2. — Spätburgwallzeitliches Gräberfeld. Grab Nr. 2.

Tab. 33

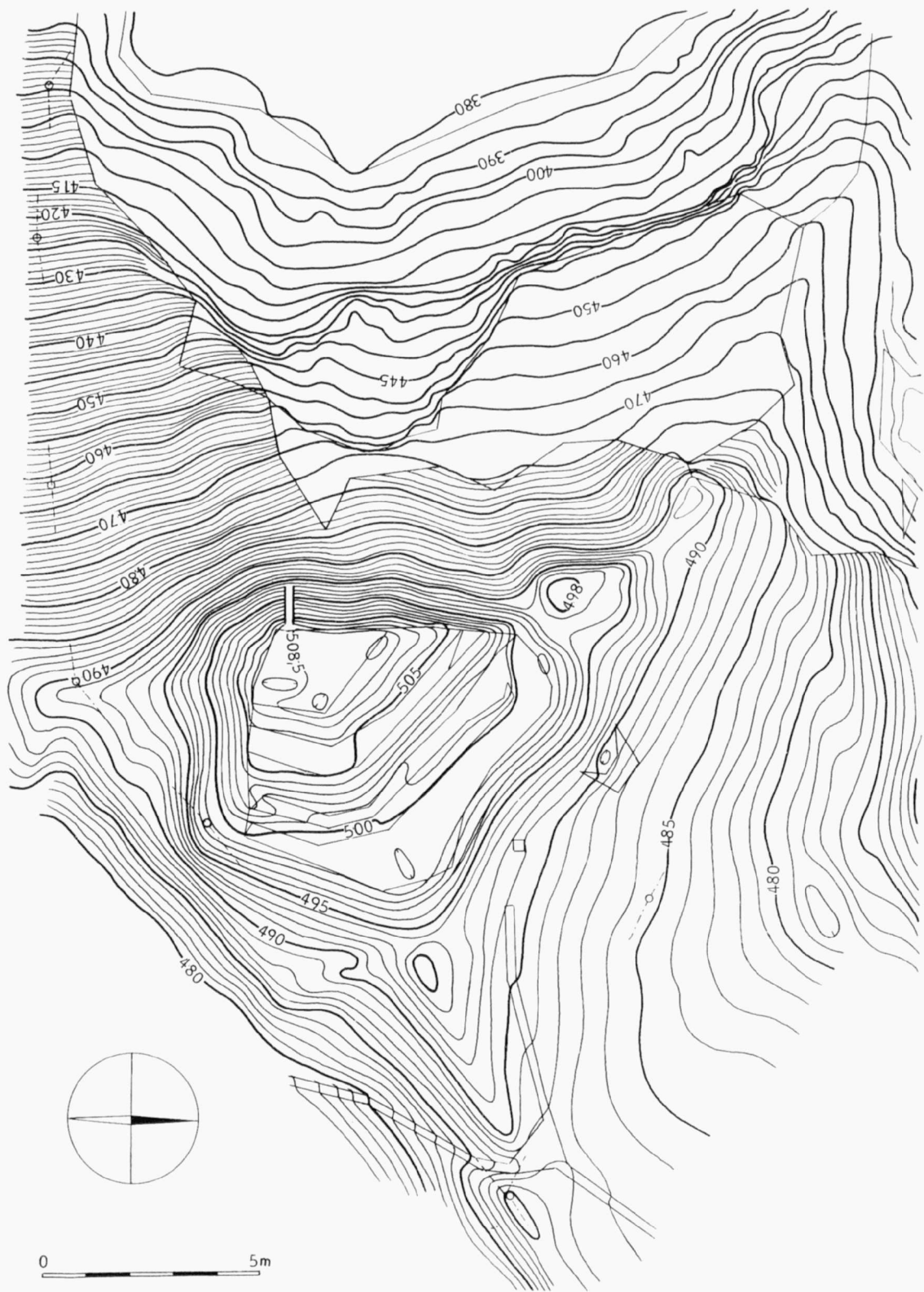
Dolany (okr. Olomouc). 1 dlažba a stupně před jižním portálem v kostele F; 2 okenní výklenek v západní stěně místnosti M se sedadly. -- 1 Pflasterung und Stufen vor dem südlichen Portal in der Kirche F; 2 Fensternische in der Westwand des Raumes M mit Sitzbänken.

0 5cm

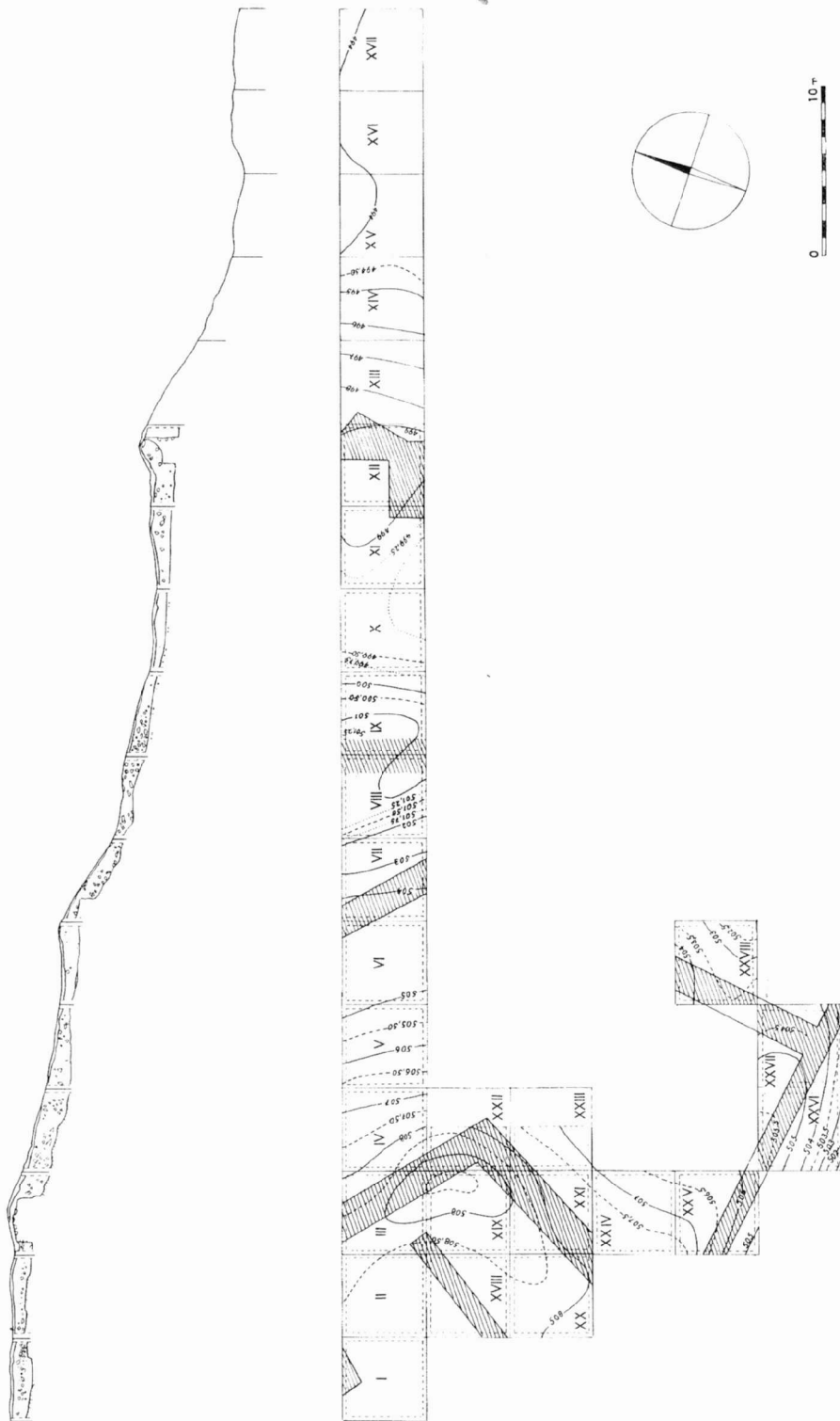
Tab. 34

Dolany (okr. Olomouc). 1 hrnek z místnosti M; 2 kachel nalezený na zahrádce objektu M/P. — 1 Topf aus dem Raum M; 2 Kachel, gefunden im Garten des Objekts M/P.

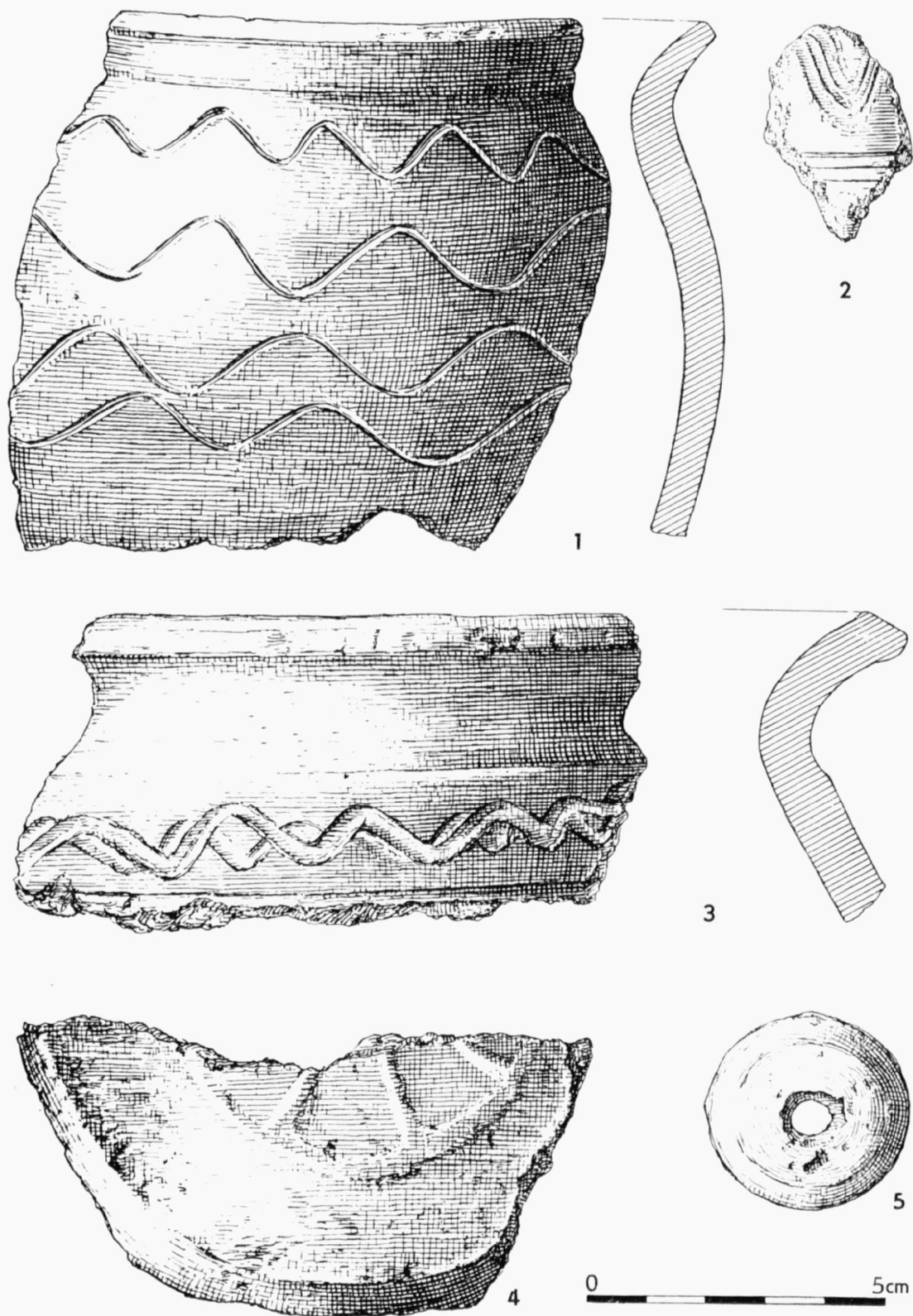
Tab. 35

Hrad Tepenec (obec Jívová, okr. Olomouc). Vrstevníkový plán jádra hradu. — Burg Tepenec (Gem. Jívová, Bez. Olomouc). Schichtenlinienplan des Burgkernes.

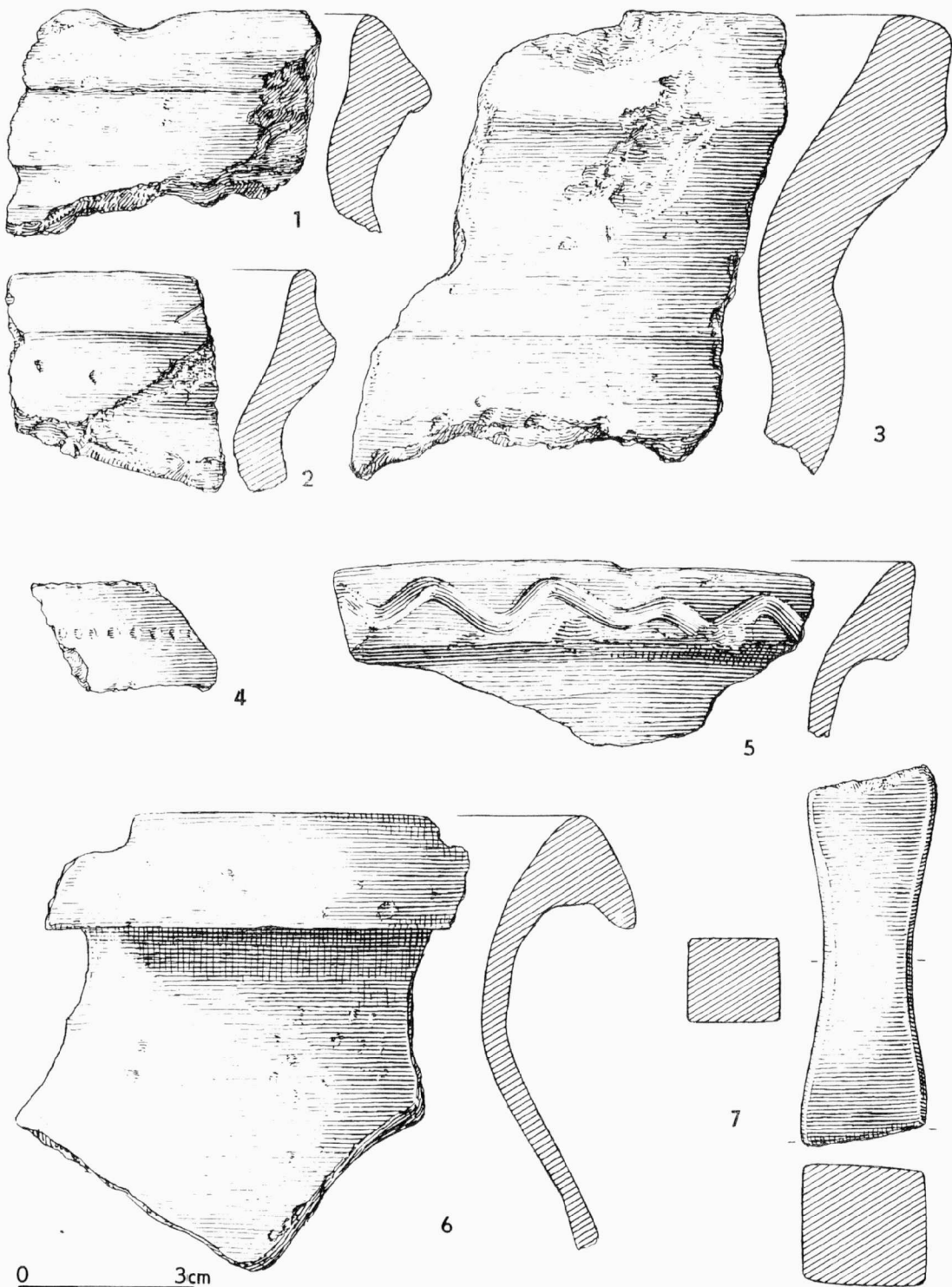
Tab. 36

Hrad Tepenec (obec Jívová, okr. Olomouc). Půdorys a profil plochy prokopané v letech 1968–1969. — Burg Tepenec (Gem. Jívová, Bez. Olomouc). Grundriß und Querschnitt der in Jahren 1968–1969 durchgegrabenen Fläche.

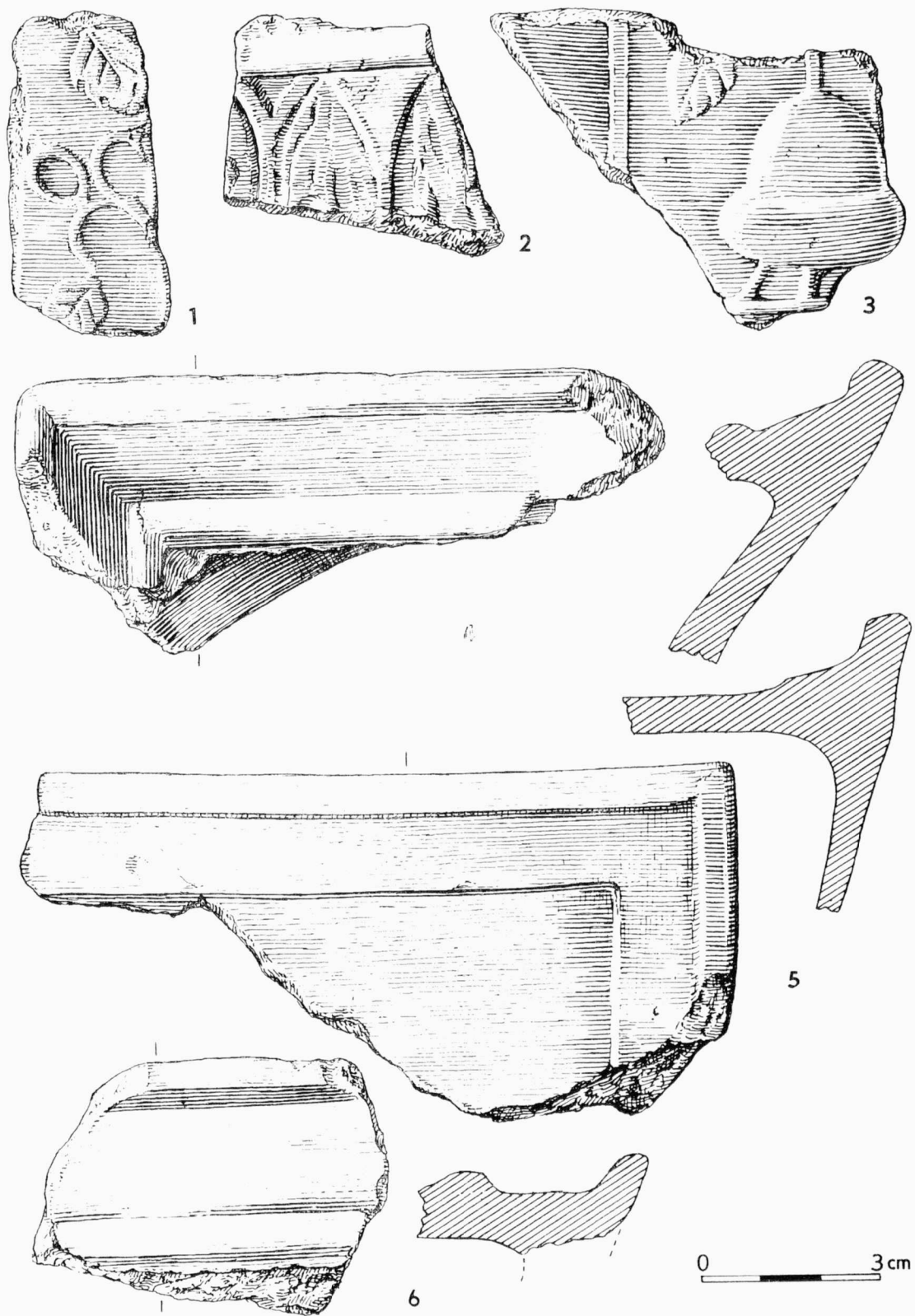
Tab. 37

Pohořelice (okr. Břeclav). 1–2 starohradištní střepy; 3–5 mladohradištní nálezy. — 1–2 frühburgwallzeitliche Scherben; 3–5 jungburgwallzeitliche Scherben.

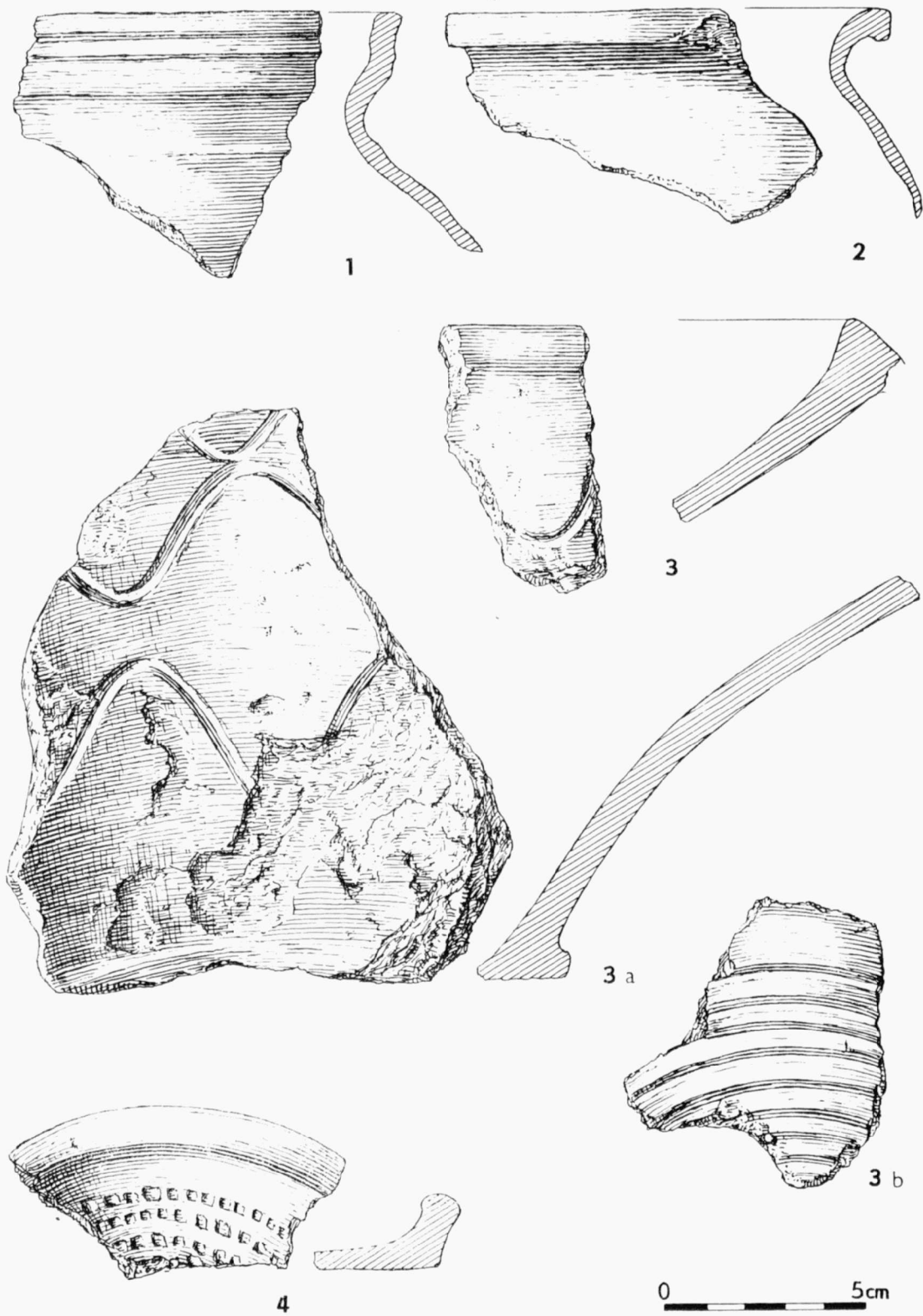
Tab. 38

Pohořelice (okr. Břeclav). Nálezy ze zaniklé středověké osady. — Funde aus einer mittelalterlichen Wüstung.

Tab. 39

Pohořelice (okr. Břeclav). Nálezy ze zaniklé středověké osady. — Funde aus einer mittelalterlichen Wüstung.

Tab. 40

Pohořelice (okr. Břeclav). Nálezy ze zaniklé středověké osady. — Funde aus einer mittelalterlichen Wüstung.

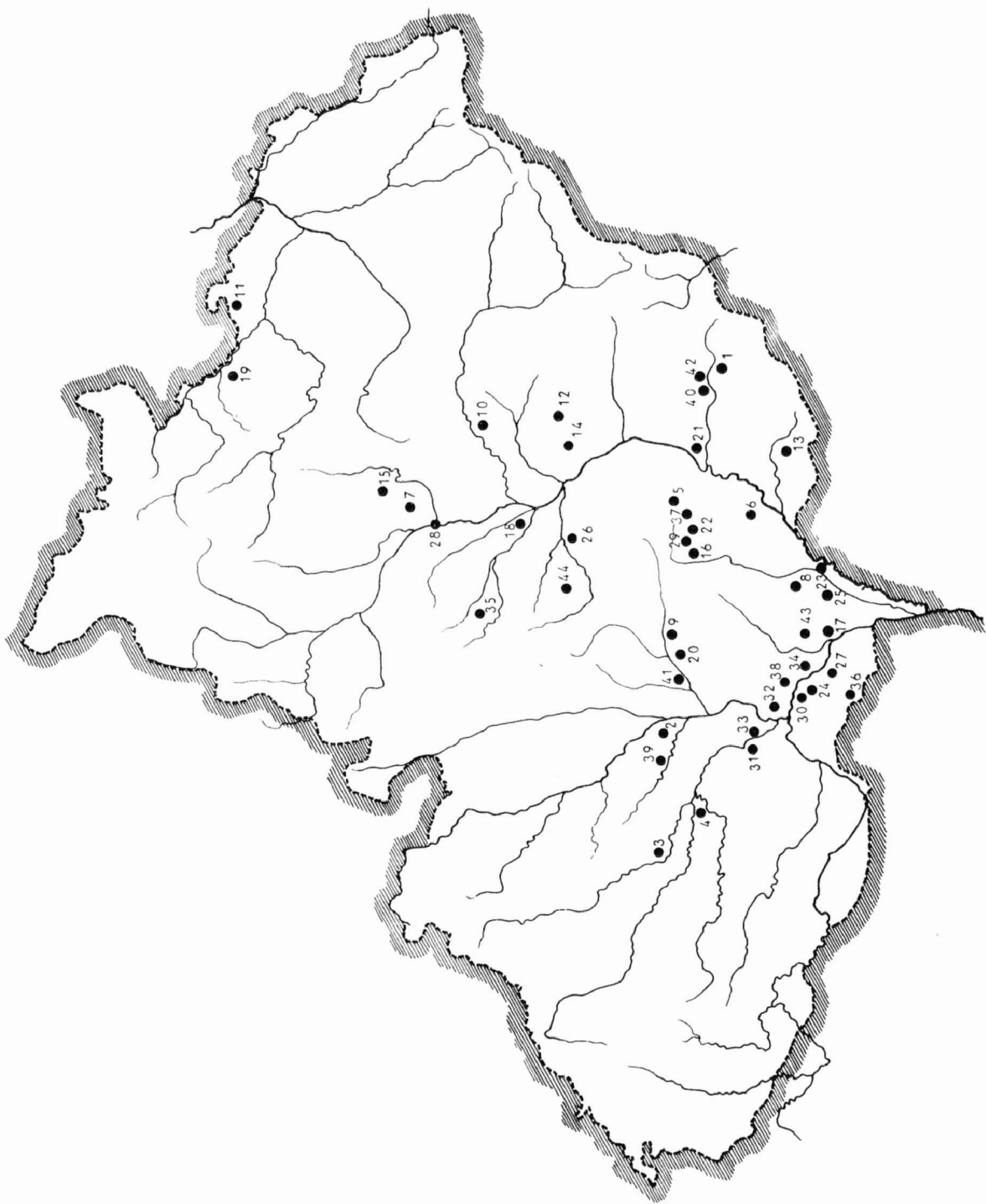
1

2

Tab. 41

Brno-Bohunice. Středověké votivní pomníky. — Mittelalterliche Votivdenkmäler.

Tab. 42

Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1969. — Systematische und Rettungsgrabungen in Mähren im Jahre 1969.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1969

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc.

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: H. Plátková, dr. R. Tichý

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, B. Ludikovská, R. Skopal

Na titulní obálce: Kostěný hřeben z doby římské z Mořic (okr. Prostějov)

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné

PD 1520

1969. (1971.)